

Forvaltningsplan for Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde 2022–2028

Nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark og Ráísduottarháldi landskapsvernområde

Kontaktperson

Asgeir Blixgård

Publikasjonsnummer

År

Sidetall

Opplag

-

2022

129

1

Utgiver

Nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark og
Ráísduottarháldi landskapsvernområde

Forfatter

Asgeir Blixgård og Rune Benonisen

Tittel – norsk og engelsk

Forvaltningsplan for Reisa nasjonalpark og Ráísduottarháldi landskapsvernområde
Management plan for Reisa National Park and Ráísduottarháldi protected landscape area

Sammendrag – summary

Dette er forvaltningsplanen for Reisa nasjonalpark. Planen skal fortelle hvordan verneforskriftene for landskapsvernområdet og nasjonalparken skal tolkes. Arbeidet med planen har pågått lenge og deler av grunnlaget er gammelt. Det er derfor naturlig å igangsette revisjon om ikke lenge.

Forsidefoto

Reisadalen mot nord. Foto: Asgeir Blixgård

Innhold

1	Forord	6
2	Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde....	6
2.1	Eiendomsforhold	6
2.2	Bruksrettigheter	7
2.3	Forvaltningsmyndighet	7
2.4	Verneforskriftene og lovverket.....	7
2.5	Forarbeid til opprettelsen av RNP og RLVO.....	10
3	Om forvaltningsplanen.....	11
3.1	Planprosessen	12
3.2	Oppfølging av Reisagruppa sitt arbeid	13
4	Målsettinger for forvaltningen	14
4.1	Overordnet forvaltningsmål	14
4.2	Bevaringsmål	14
5	Verneverdier.....	15
5.1	Landskap.....	15
5.2	Geologi.....	18
5.3	Planteliv og naturtyper.....	22
5.4	Dyreliv	34
5.5	Kulturminner og kulturmiljø.....	44
6	Trusler, påvirkningsfaktorer og sårbarhet for verneverdiene.....	46
6.1	Forstyrrelser	46
6.2	Slitasje og erosjon	48
6.3	Forurensning	49
6.4	Strategier og metoder for å redusere sårbarhet som følge av bruk.....	52
6.5	Behov for kartlegging og overvåkning – oppsummering	53
7	Retningslinjer for brukerinteresser	53
7.1	Reindrift.....	53
7.2	Friluftsliv og fritidsbruk.....	66
7.3	Reiseliv og turisme	78
7.4	Hytter og gammer	85

1.1	§ 12. (straffeansvar).....	86
1.2	§ 12 a. (tilsyn og kontroll).....	86
1.3	§ 12 b.	86
1.4	§ 12. (straffeansvar).....	86
1.5	§ 12 a. (tilsyn og kontroll).....	86
1.6	§ 12 b.	86
7.5	Stier, løyper og ferdselsårer	87
7.6	Vassdrags-, energi- og gruveanlegg	90
7.7	Redningstjeneste	92
7.8	Politi, forsvar, brannvesen og andre kontrollinstanser.....	92
7.9	Forskning, utredning, undervisning, film og reportasjer.....	94
7.10	Spesielt om bruk av drone for filming, registrering og andre oppgaver	97
8	Besøksforvaltningsstrategi.....	99
8.1	Overordnet mål for besøksforvaltning i RNP og RLVO	99
8.2	Foretrukket bruk og bruksomfang	100
8.3	Brukssonering og tilretteleggingssoner	100
8.4	Reiselivsbruk.....	102
8.5	Innfallsporter	104
8.6	Gapahuker, telt- og leirplasser	107
8.7	Universell utforming	111
8.8	Drift og vedlikehold av infrastruktur	112
8.9	Brukerkonfliktstyring.....	113
8.10	Strategi for besøkstelling og besøksundersøkelser	115
8.11	Informasjon og merking	117
8.12	Markedsføring.....	118
8.13	Annen service og fasiliteter.....	118
9	Saksbehandling og samarbeidsaktører i forvaltningssystemet.	119
9.1	Aktørene i forvaltningssystemet for verneområdene, andre myndigheter og samarbeidspartnere	119
9.2	Saksbehandlingsrutiner.....	123
10	Oppsyn.....	126
11	Litteraturliste	127
12	Vedlegg	127

1 Forord

2 Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvern-område

Reisa nasjonalpark/Ráisa álbmotlas meahcci og Ráisduottarháldi landskapsvern-område ligger begge i sin helhet i Nordreisa kommune. Nasjonalparken omfatter grovt sett arealet rundt de indre deler av Reisavassdraget mot grensen til Finland i sørvest og mot grensen til Kautokeino kommune i sør. Landskapsvern-området grenser til nasjonalparken mot øst, nesten til Guolášjávri i Kåfjord kommune/Gaivuotna suohkan mot vest og mot Käsivarsi villmarksområde i Finland mot sør. Til sammen omfatter verneområdene et areal på 887 km², fordelt på nasjonalparken med 804 km² og på landskapsvern-området med 83 km².

Reisavassdraget utmerker seg ved sitt store biologiske mangfold. Både plante- og fuglelivet er blant det mest artsrike i Nord-Norge. I tillegg er det enestående geologiske og landskapsmessige formasjoner og former i nedbørsfeltet til Reisavassdraget. Begge verneområdene er Emerald Network-områder.^{1, 2}

I det følgende vil vi omtale Reisa nasjonalpark som RNP og Ráisduottarháldi landskapsvern-område som RLVO.

2.1 Eiendomsforhold

Både RNP og RLVO ligger i sin helhet på statens grunn (gnr. 29 bnr. 1) i Nordreisa kommune (1942). Eiendommen er opprinnelig en stor allmenning (Reisen allmenning), som dekker det meste av statens grunn i Nordreisa kommune. Reisen allmenning var del av det såkalte «Skjervøygodset», men ble kjøpt av staten i 1866³ fra «Foreningen til ophævelse af leilendingsvæsenet i Skjervø», som hadde vært hjemmelshaver for hele godset siden 1851.

Statskog SF er i dag hjemmelshaver på vegne av den norske stat.

¹ Emerald Network er et nettverk av viktige områder for biologisk mangfold i Europa, under Bernkonvensjonen. Se mer info her: <http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/DN-rapporter/Emerald-network-i-Norge/>

² <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer>

³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2007-14/id584312/sec13>

2.2 Bruksrettigheter

Når det gjelder bruksrettigheter opplyser Statskog SF følgende:

- Nord-Troms Kraftlag AS, nå Ymber, rett til ettersyn, reparasjoner, drift og vedlikehold av kraftlinja gjennom RNP.
- Hytter, både reindriftshytter og andre, har festekontrakter på bygg i RNP og RLVO.
- Statskog har en avtale med Troms turlag om at de har tillatelse til å tilrettelegge og merke tursti på strekningen Saraelv–Nedrefosshytta. Slike tiltak må likevel avklares med forvaltningsmyndigheten. Troms Turlag har også avtale om brua over Reisaelva ved Nedrefoss.
- Nordreisa scooter- og båtforening har avtale med Statskog om at de i forbindelse med Stakerhytta på Nausti kan hogge trær etter avtale med grunneier. Hogst i nasjonalparken må uansett avklares med forvaltningsmyndigheten.

Fiskeretten for den lakseførende delen av Reisaelva er tilkjent grunneierne og alle innbyggerne bosatt innenfor Nordreisa kommunes gamle kommunegrenser i fellesskap. Fiskeretten forvaltes av Reisa Elvelag, som er et partssammensatt styre for dette formålet.

Etter dom i utmarkskommisjonen for Nordland og Troms⁴ ble ikke gårdeierne tilkjent rett til jakt, fangst eller fiske ut over det som følger av lovverket for øvrig.

Spesielt om reindriftsretten

Reindriftsretten er en bruksrett av privatrettslig karakter og hviler på sedvane, alders tids bruk, hevd og særlige rettsforhold. Reindriftsretten har etter rettspraksis et ekspropriasjonsrettslig vern. Reindriftsloven konstituerer ikke reindriftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i rettighetene. Reindriftsrettens innhold er nedfelt i reindriftsloven (kap. 3) og omhandler bruksrett til areal og beiterett, ferdsel i utmark, rett til husvære, buer og lignende, gjerder og andre anlegg, retten til å utnytte naturressursene ut over den rene reindriftsutnyttelsen, for eksempel til fiske og jakt, bærplukking, uttak av brensel og trevirke samt ferdsel i utmark.

2.3 Forvaltningsmyndighet

RNP og RLVO ble forvaltet av staten ved Fylkesmannen i Troms fra opprettelsen i 1986 til Nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde ble overført forvaltningsmyndigheten i brev den 15.11.2010. Verneområdestyret ble konstituert i møte den 11.03.2011.

2.4 Verneforskriftene og lovverket

De lovmessige rammene for forvaltning av RNP og RLVO er gitt gjennom naturmangfoldloven og egne verneforskrifter. Det er forvaltningsmyndighetens plikt å påse at forvaltningen foregår innenfor de rammene som er gitt.

⁴ Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms, dømmende kommisjon for Nordland og Troms med oppgave å ordne rettsforholdene mellom staten og andre i høyfjells- og andre utmarksområder, jf. lov av 7. juni 1985 nr. 51. Dens avgjørelser kunne ankes til Høyesterett. Kommisjonen avsluttet sitt arbeid i 2004.

Generelt om verneforskriftene

Verneforskriftene for RNP og RLVO er gitt i medhold av naturvernlovens bestemmelser. Forskriftene ble vedtatt i kongelig resolusjon 28. november 1986. Kongelig resolusjon er betegnelsen på et vedtak fattet av Kongen i statsråd.

Forskriftens kap. 3 angir verneformålet. Verneformålet er viktig ved tolkning av bestemmelsene, særlig hva angår skjønsspørsmål. Ved avgjørelse etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen etter naturmangfoldloven § 48 vil formålet med vernet være bestemmende for om det kan gis dispensasjon eller ikke. Et grunnleggende spørsmål vil være om tiltak eller aktivitet er i strid med formålet med vernet. Hvis aktiviteten kan skade verneformålet, skal det ikke kunne gis dispensasjon.

Formålsparagraf for Reisa nasjonalpark:

Formålet med Reisa nasjonalpark er å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde med dets plante- og dyreliv og geologiske forekomster, og å gi allmennheten adgang til friluftsliv i et slikt område.

Formålsparagraf for Ráisduottarháldi landskapsvernområde:

Formålet med Ráisduottarháldi landskapsvernområde er å bevare et særpreget høgfjellsområde med løsavsetninger av stor naturhistorisk verdi, og å gi allmennheten adgang til friluftsliv i et slikt område.

Vernebestemmelsene (vernereglene) er gitt i kap. IV i forskriftene. Bestemmelsene er tematisk inndelt med tema landskap, planteliv, dyreliv, motorferdsel, forurensning, ferdsel, skjøtsel, unntak og forvaltning av vernereglene. Hvert punkt har et fast oppsett i en tredeling:

- Hva er forbudt?
- Hva er direkte unntatt fra forbudet (altså likevel tillatt)?
- Hva kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til etter nærmere vurdering?

Den generelle unntaksbestemmelsen i forskriftene (pkt. 9) er erstattet av [naturmangfoldloven § 48](#) (jf. nml § 77). Det er denne bestemmelsen en søknad må vurderes etter hvis det ikke er gitt åpning for tiltak/aktivitet direkte i forskriftenes bestemmelser.

Naturmangfoldloven

Vern av RNP og RLVO er hjemlet i den gamle naturvernloven. Denne ble erstattet av naturmangfoldloven (nml) da denne trådte i kraft i 2009. Overgangsbestemmelsen i nml § 77 angir at de eldre bestemmelsene står ved lag til de eventuelt endres av Kongen. Intensjonen er at de gamle forskriftene skal forvaltes i tråd med intensjonene på vernetidspunktet. Den nye loven vil imidlertid supplere og utfylle vernebestemmelsene.

Naturmangfoldloven er en sektorovergripende lov og utfyller særlovgivningen. Loven har derfor også betydning for utøvelse av skjønn etter andre lover. Lovens kap. II Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk anviser hvordan det skal skje i de enkelte beslutningene.

Ifølge naturmangfoldloven § 7 om prinsipper for offentlig beslutningstaking skal prinsippene i §§ 8–12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Utarbeidelse av **forvaltningsplaner** er utøvelse av offentlig myndighet der de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven skal legges til grunn. Prinsippene skal legges til grunn både ved bestemmelser og tiltak i forvaltningsplanen og ved vurdering av enkeltsaker i verneområdene.

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven innebærer følgende:

- Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal bygge på kunnskap, både vitenskapelig kunnskap og erfaringsbasert kunnskap (§ 8).
- Førre var-prinsippet skal tillegges større vekt jo mindre kunnskap det er om virkningene beslutningen vil ha for naturmangfoldet (§ 9).
- Den samlede belastningen som vil påvirke et økosystem skal vurderes, både tidligere, nåværende og fremtidig bruk og belastning (§ 10).
- Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket medfører, dersom det ikke er urimelig ut fra tiltakets art og sakens karakter (§ 11).
- Det skal alltid velges teknikker, driftsmetoder og lokalisering som gir minst mulig skade på naturmangfoldet og de beste samfunnsmessige resultater (§ 12).

Hvordan nml §§ 8–12 er vurdert i denne planen, er behandlet under relevante kapitler.

Forholdet til annen lovgivning

I verneområdene vil verneforskriften normalt gå foran annet lovverk. Det er også slik at annet lovverk også gjelder i verneområdene. I noen tilfeller der forskriftene ikke regulerer aktivitet eller tiltak, vil særlovgivning gjelde uavkortet.

Siden verneforskriften for områdene er såpass gammel (1986), er de utdaterte på visse forhold. Vi har eksempel på at særlovgivning er modernisert og endret slik at bestemmelser i verneforskrifter faktisk er svakere. I slike tilfeller vil særlovgivningen gjelde. Disse tilfellene er nevnt spesielt i planen.

Internasjonale forpliktelser

Det er et nasjonalt miljømål at naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig sikres i levedyktige bestander og at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes og gjør det mulig å sikre utviklingsmuligheter for det biologiske mangfoldet.

Begrepet «biologisk mangfold» brukes ofte for å beskrive variasjonen i naturen. Etablering av naturvernområder har stått sentralt i arbeidet med å bevare variasjonsrikdommen i vår natur, og er en bærebjelke i arbeidet med å sikre det biologiske mangfoldet i Norge. Grunnlaget for vernearbeidet og fremtidig ressursforvaltning er trukket opp i flere stortingsmeldinger.

Norge har dessuten inngått en rekke bindende internasjonale avtaler, konvensjoner, om vern av natur. Naturvernområdene i Norge forvaltes i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Det er en internasjonal forpliktelse å sikre variasjonsrikdommen og representativiteten (det typiske) i norsk natur. Viktige avtaler er Ramsarkonvensjonen (1975) om beskyttelse av våtmarker som leveområder og ressurs, Bernkonvensjonen (1982), som er den europeiske naturvernkonvensjonen, Bonnkonvensjonen (1983) om beskyttelse av trekkende arter av ville dyr, Konvensjonen om biologisk mangfold om vern og bærekraftig bruk av alt biologisk mangfold og fordeling av

genetiske ressurser, Den europeiske landskapskonvensjonen for å verne, forvalte og planlegge landskap og organisere europeisk samarbeid om det, samt Verdensarvkonvensjonen (1975), som er UNESCOs konvensjon for bevaring av verdens kulturarv og naturarv.

2.5 Forarbeid til opprettelsen av RNP og RLVO

Arbeidet med vern av de indre delene av Reisadalen har sitt utgangspunkt i to saker:

- Nordisk Råd (1973) sin utredning der deler av Finnmarksvidda, Reisadalen inkludert, ble foreslått vernet.
- Sperstadutvalget (1976), som vurderte norsk vassdragsutbygging, foreslo fredning av Reisavassdraget.

På 1970-tallet var det samtidig diskusjoner om en indre riksveg fra Nordreisa til Kautokeino samt om gruvedrift. Biedjovággi gruver åpnet i 1970, og mange ønsket en bilvei fra Bilty til Kautokeino. Noen ville bygge veien nede i dalen, andre ville legge den over Mollešvuopmi for å spare dalen. **Nordisk Råd** foreslo å frede hele såkalte Ráisduottar inkludert Mollešvuopmi i tilfelle det senere skulle vise seg at det ikke ble noe av indre riksvei. I det forslaget ville nasjonalparken bli avgrenset av de to haldiene, Ráisduottarháldi mot vest og Beahcegealháldi mot øst. Norges geologiske undersøkelse (NGU) hadde innvendinger mot å ta med det botanisk viktige området Goikefielbmá sør for Ráisjávri på grunn av geologiske registreringer. Også ved Ávzevárri i Njállaváži ble det prospektert, i det tilfellet etter uranmalm, men malmen var ikke drivverdig.

I verneplan I for vassdrag fra 1973 ble det vedtatt å gi en rekke vassdrag varig vern og en del vassdrag midlertidig vern i 10 år frem til 1983, deriblant Reisavassdraget. Ved behandlingen av verneplan II for vassdrag ble flere vassdrag midlertidig vernet (sammen med de som i 1973 ble vernet for 10 år), og det ble videre vedtatt å forlenge verneperioden for alle de midlertidig vernede objektene/vassdragene til 1985. For de såkalt 10 års vernede vassdragene ble det satt i gang omfattende registreringer og samlet inn en god del kunnskap om geologi, botanikk, zoologi, kulturminner, jakt, fiske og friluftsliv. Resultatene av undersøkelsene ble publisert i flere NOU-er i 1983 (se litteraturliste).

Reisavassdraget ble varig vernet mot kraftutbygging i verneplan III for vassdrag i 1986. Hensikten med verneplanen er å sikre helhetlige nedbørsfelt med sin dynamikk og variasjon fra fjell til fjord. Vernet gjelder først og fremst mot kraftutbygging, men verneverdiene skal også tas hensyn til ved andre inngrep. Reisavassdraget ble i verneplan III for vassdrag vurdert som et av de mest verdifulle verneobjekter i hele landsdelen, og det ble i den forbindelse dokumentert meget store spesielle verneverdier innen alle de undersøkte naturvitenskapelige faggruppene. Vassdraget ble beskrevet til å ha nasjonal verneverdi og at det hadde stor verdi for forskning og undervisning. Det ble plassert i verneklasse 1 – de vassdragene som har meget høy verneverdi eller som er særdeles viktige for den enkelte interesse.

Ressursutvalget for Finnmarksvidda, som ble oppnevnt for å utarbeide forslag til bruken av naturressursene på Finnmarksvidda, la i 1978 frem resultatet av sitt arbeid i en omfattende utredning, NOU 1978: 18A *Finnmarksvidda, natur – kultur* og NOU 1978: 18B *Bruken av Finnmarksvidda*. Der ble det foreslått opprettet en nasjonalpark under betegnelsen Njállavázi nasjonalpark. Begrunnelsen for forslaget var de store geologiske, botaniske, zoologiske, limnologiske og landskapsestetiske verdiene området representerte.

Dette forslaget var **utgangspunktet for det videre arbeidet med vern**. I 1984 ble det lagt frem tre alternative forslag til vern. Hovedalternativet var omtrent slik som verneområdene er avgrenset i dag, men hele arealet var foreslått som nasjonalpark. I det andre forslaget var det med et tilleggsalternativ mot nord på østsiden av elva opp til Beahcegealháldi. I det tredje forslaget var det med et tilleggsalternativ mot nord på vestsiden av elva som inkluderte Jávreoaivvit naturreservat. I løpet av prosessen kom det innvendinger mot nasjonalpark ved Ráisduottarháldi, særlig fordi man var redd scooterløypa til Somájávri skulle bli stoppet. Verneformen for et avgrenset areal der ble derfor endret til landskapsvernområde i den endelige høringen i 1985. Samtidig ble det tatt ut et areal mellom Sieimma og Giebaávži slik at Sieimmahytta ble liggende utenfor nasjonalparken. Under høringen var det også diskusjon om navnet på nasjonalparken. Prosessen resulterte til slutt i at Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde ble **opprettet ved kongelig resolusjon av 28. november 1986** i medhold av naturvernloven av 19. juni 1970. For hvert av verneområdene gjelder et sett med forskrifter. Verneforskriften for nasjonalparken ble endret ved forskrift av 24. oktober 2003, da forbudet mot kommersiell turisme ble opphevet i forskriftenes punkt 6.1.

Miljødirektoratet har utarbeidet et [Rundskriv M106-2014](#) som omhandler saksbehandling ved utøvelse av myndighet etter verneforskrifter. Det skal være et hjelpemiddel for forvaltningsmyndigheten ved forvaltning av verneområder opprettet etter naturmangfoldloven eller naturvernloven. Rundskrivet legges til grunn i det praktiske forvaltningsarbeidet.

3 Om forvaltningsplanen

Hver enkelt nasjonalpark har en egen verneforskrift. Forvaltningsplanen blir en bruksanvisning for hvordan disse forskriftene skal praktiseres. Den er i første rekke skrevet for nasjonalparkstyret, og skal være et arbeidsverktøy for styret. Planen skal sikre en enhetlig forvaltning av nasjonalparken ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, oppsyn, informasjon, tilrettelegging og naturovervåkning. Ved hjelp av forvaltningsplanen skal vi unngå tilfeldige enkeltavgjørelser som kan være uheldige for verneverdiene.

Planen vil gi økt forutsigbarhet for brukerne av området. Arbeidet med å få på plass en forvaltningsplan er høyt prioritert. I naturmangfoldloven § 35 går det frem at utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med opprettelsen av nye nasjonalparker. Der dette ikke er gjort, er det definert i styrets vedtekter punkt 8.1 og presisert i verneforskriften § 5 at styret skal utarbeide/revidere en forvaltningsplan for verneområdet.

Forvaltningsplanen skal holde seg innenfor rammene til verneforskriften. Forvaltningsplanen skal utdype og konkretisere verneforskriften. Det kan som eksempel ikke gis tillatelse til tiltak som er forbudt i verneforskriften. Likedan kan ikke tiltak som det er gitt direkte åpning for i verneforskriften forbyes gjennom forvaltningsplanen. Ut over dette er det en rekke tiltak og aktiviteter det etter søknad kan gis tillatelse til i en nasjonalpark (også kalt dispensasjon).

Forvaltningsplanen kan ikke gi fritak fra søknadsplikten slik den fremgår av verneforskriften. Men den kan si at enkelte tiltak vil bli tillatt etter søknad, og for eksempel om flerårige tillatelser er aktuelt.

Mens verneforskriftene for verneområdene er juridisk bindende, har forvaltningsplanen en retningsgivende og veiledende funksjon. Forvaltningsplaner har et langsiktig perspektiv. Den bør revideres første gang etter fem til sju år, deretter hvert tiende år. Det er nasjonalparkstyrets ansvar å foreta revidering. I tillegg til selve planen kan man lage en tiltaksplan for tiltak som man ønsker å gjennomføre i nasjonalparken (for eksempel skilting, tilrettelegging osv.). Denne tiltaksplanen kan revideres og fornyes uten at man nødvendigvis reviderer hele forvaltningsplanen (vedlegg 6).

I 2016 kom også krav om besøksstrategi for hver enkelt nasjonalpark. En overordnet besøksstrategi er del av denne forvaltningsplanen.

3.1 Planprosessen

Arbeidet med denne forvaltningsplanen startet i 2007, og det første møtet i arbeidsutvalget ble holdt i 2008 mens Statsforvalteren (tidligere Fylkesmannen) i Troms fortsatt var forvaltningsmyndighet for disse verneområdene. Etter [konsultasjon mellom Fylkesmannen og Sametinget](#) ble det opprettet et eget arbeidsutvalg, Reisagrupper, og fastsatt et mandat for utvalgets arbeid. Arbeidsutvalgets oppdrag var å bistå Fylkesmannen i Troms i forvaltningsplanarbeidet, og det skulle utarbeides et høringsutkast som skulle omhandle følgende:

- 1) Plan og retningslinjer for vern og bruk med utdyping av bestemmelser i verneforskriftene, samt synliggjøring av eventuelt behov for revisjon av verneforskrift.
- 2) Plan over oppgaver med ansvar og myndighet.
- 3) Rutiner for behandling av saker etter verneforskriftene.

Leder for arbeidsutvalget var Ann-Heidi Johansen (seniorrådgiver hos Fylkesmannen i Troms). Representanter for respektive medlemmer i utvalget var Rune Benonisen, senere Olaf Skogmo (Nordreisa kommune), Herbjørg Arntsen (Statskog Troms), Peer M. Gaup (rbd. 36 Ráísduottar (Cohkolat ja Biertavárri)), Mikkel Anders Gaup (rbd. 42 Beahcegealli), Henrik Henriksen Gaup (gjennomflyttingsdistrikter), Harald Erik Rognmo, senere Anne-Marie Blomstereng (lokale brukerinteresser).

Planutkastet ble overlevert til nasjonalparkstyret i april 2014. Som ledd i prosessen med godkjenning ble den sendt over til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Miljødirektoratet anmodet nasjonalparkstyret om å omarbeide planen fordi omfanget og detaljgraden var for stort. Styret valgte å kun gjøre en teknisk endring, dvs. å dele utkastet opp i flere deler. Innholdet i planen var likevel det samme som arbeidsgruppa hadde overlevert.

Planen, med de nevnte endringer, ble sendt på høring i 25.06.2015. Det ble gjennomført flere høringsmøter. Ved utløp av høringsfristen 15.10.2015 var det kommet inn seks hørings svar. Det ble uttrykt misnøye med blant annet de foreslåtte løsningene for motorferdsel i reindriften. Det var også klare tilbakemeldinger på at planteksten var svært omfattende og slik sett vanskelig tilgjengelig for allmennheten.

Styret besluttet derfor å gjennomføre en ekstra prosess for å komme til enighet med reindriften, samt at plangrunnlaget skulle tilpasses Miljødirektoratets mal for forvaltningsplaner. Styret ønsket også at planen omfattet overordnet besøksforvaltningsstrategi.

Det legges nå frem nytt forslag til forvaltningsplan og besøksforvaltningsstrategi for Reisa nasjonalpark og Ráísduottarháldi landskapsvernområde. Oppsummering av prosessen fra første høring til godkjent plan er som følger:

	Dato/periode	Kommentar
Prosessarbeid – arbeid med besøksforvaltningsstrategi	2016	
Arbeid med plantekst	Mars 2017– juni 2017	
Behandling i nasjonalparkstyret	22. august 2017	
Oversendelse til faglig gjennomgang	7. september 2017	
Tilbakemelding fra Miljødirektoratet	31. oktober 2017	
Oversendelse til ny faglig gjennomgang	Januar 2018	
Tilbakemelding fra Miljødirektoratet	19. oktober 2018	
Ny behandling i nasjonalparkstyret	7. februar 2019	
Bearbeiding av merknader Innsending av nytt utkast til faglig godkjenning	1. mars 2019	
Tilbakemelding fra Miljødirektoratet	Februar 2020	
Ny behandling i nasjonalparkstyret	31. mars 2020	
Høring		
Bearbeiding av innspill		
Sluttbehandling i nasjonalparkstyret		

3.2 Oppfølging av Reisagruppera sitt arbeid

Det reviderte planforslaget som legges frem av nasjonalparkstyret bygger i stor grad på grunnlaget som er lagt frem etter arbeidsgruppa (Reisagruppera) sitt utkast. Detaljnivået i utkastet

var såpass stort at det ikke har vært mulig å bevare alle formuleringer og utredninger i det nye utkastet. Vi mener likevel at intensjonene i stor grad er bevart. Det gjelder også «forvaltningsmål» og «bevaringsmål» formulert i utkastet. En god del av disse er tatt ut for å følge Miljødirektoratet (Mdir) sin standard for forvaltningsplanene. Alle tiltakene som er forslått, er tatt med i denne planens tiltaksdel.

Nasjonalparkstyret stiller seg for øvrig bak Reisagrappa sitt forslag til endringer av forskriftene. Denne delen av Reisagrappa sitt mandat er ikke del av selve forvaltningsplanen. Styret opplever at forskriftene fra 1986 med sine mangler og utdaterte formuleringer faktisk underbygger konflikter og vanskeliggjør deler av forvaltningsarbeidet.

4 Målsettinger for forvaltningen

4.1 Overordnet forvaltningsmål

Nasjonalparkstyrets hovedmål er å bevare og verne natur- og kulturverdiene i nasjonalparken, samt å legge til rette for balansert bruk av områdene. Som et ledd i dette arbeidet er det i kapittelet om verneverdier og kapittelet om brukerinteresser satt opp forvaltningsmål knyttet til utvalgte gruppers bruk av nasjonalparken.

I tillegg til dette har styret definert følgende overordnede mål for forvaltningen av RNP og RLVO:

Vi ønsker å forvalte RNP og RLVO i et langsiktig perspektiv slik at naturkvalitetene blir ivaretatt og verneverdier med landskap, økosystemer og biologisk mangfold ikke forringes, heller ikke som et grunnlag for bærekraftig bruk i næringer og for opplevelse.

4.2 Bevaringsmål

For å vite om man lykkes i å nå de overordnede forvaltningsmålene, bør man kunne følge med på noen konkrete natur- og kulturverdier over tid og måle om disse endrer seg eller ikke. Dette er tanken bak valgene av bevaringsmål, der man definerer den tilstanden man ønsker at en naturkvalitet i nasjonalparken skal ha. Bevaringsmålene skal være konkrete og målbare, og være knyttet opp mot et definert areal. Man kan for eksempel måle gjengroing i et utvalgt område, spredning av fremmede arter eller sporbredde/slitasje langs en ferdselsåre.

Overvåkingen av bevaringsmålene skal registreres i NatStat, som er Mdirs fagsystem for verneområder. Målene knyttes til kategoriene slitasje og erosjon, forsøpling, problemarter, fremmedarter, drenering, bruksform, sonering, gjengroing, regionalt viktige arter, brukerintensitet og fysiske inngrep.

Systemet for bevaringsmål er under utvikling, men styret skal etablere tre bevaringsmål. Vi har derfor valgt å trekke ut kun noen objekter for videre behandling i det nye systemet. Foreløpig er

det gjort følgende utvalg. Bevaringsmålene vil bearbeides når det nye fagsystemet for bevaringsmål er klart, og følges opp av SNO/Fjelltjenesten i felt.

Objekt – bevaringsmål	Aktuell tilstandsvariabel	Metode
Minkbestanden holdes på et minimum i Reisa nasjonalpark	Funn av spor	Fellefangst
Stoppe villhogst langs Reisaelva	Stubber som spor av ulovlig hogst	Synfaring
Begrense stibredde og slitasje frem mot Imofossen	Slitasje og slitasjebetinget erosjon (SE)	Måling av areal for slitasjebetinget vegetasjon
Hindre etablering av nye faste kjørespor i Reisa nasjonalpark		Flyfoto

5 Verneverdier

5.1 Landskap

Forvaltningsmål landskap

Bevare landskapet i nasjonalparken og landskapets særpreg og karakter i landskapsvernområdet slik det var ved vernetidspunktet.

Data og grunnlagsmateriale om landskap

Det er ikke gjort noen landskapsanalyse av RNP og RLVO eller andre gjennomgående vurderinger av områdets landskapsverdi etter nyere metodikk. Vi har derfor ikke tatt med nærmere vurdering av landskapsverdiene i denne forvaltningsplanen.

Norge har imidlertid godkjent den europeiske landskapskonvensjonen og er forpliktet til å følge den opp. Formålet med konvensjonen er å verne, forvalte og planlegge landskap samt å organisere europeisk samarbeid på disse områdene. Det er laget en veileder for kommunene som viser hvordan landskapsanalyser kan brukes for å sikre best mulig arealplanlegging. Landskapshensyn er viktig bl.a. i randsonene til verneområdene. Nordreisa kommune var i perioden 2011–2012 en av prøvekommunene for utprøving av veilederen. Utredningsområdet var utenfor RNP og RLVO, det vil si den delen av Reisadalen som har veiforbindelse.

Det er heller ikke gjort noen kartlegging eller analyse av lokalbefolkningens forståelse av landskapet eller av landskapet som et reindriftslandskap.

Kunnskapsgrunnlaget om verdier i landskapet er ikke tilstrekkelig for en god forvaltning.

Rammer og regelverk for landskap

Forvaltningsmyndigheten for RNP og RLVO har bl.a. et ansvar for å følge opp de mål som er satt for forvaltning av landskap i naturmangfoldloven og verneforskrifter. I dette lovverket er det naturdimensjonene i landskapet som har fokus. I miljø- og arealpolitikken er det gitt nasjonale mål og retningslinjer for forvaltning av landskap.

Nasjonalparken	Landskapsvernområdet
<p><u>Kap. III</u> Et av formålene med nasjonalparken er å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde.</p>	<p><u>Kap. III</u> Et formål med landskapsvernområdet er å bevare et særpreget høgfjellsområde.</p>
<p><u>Kap. IV pkt. 1.1</u> Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art, og det er gitt flere eksempler på hva det kan være.</p>	<p><u>Kap. IV pkt. 1.1</u> Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder er konkrete eksempler nevnt.</p>

Den europeiske landskapskonvensjonen ble vedtatt i Europarådet i 2000 og trådte i kraft i 2004. Konvensjonen angår alt landskap, og den understreker behovet for å sikre kvalitet og et mangfold av alt landskap i Europa som en felles ressurs gjennom målrettet planlegging, forvaltning og vern. Norges godkjenning av konvensjonen gir føringer for arbeidet med landskap.

Et av formålene med **naturmangfoldloven**, som trådte i kraft i 2009, er å ta vare på landskapsmessig mangfold, det vil si mangfoldet av landskapstyper eller landskap med egne særtrekk. Naturmangfoldloven skal først og fremst ivareta naturkvalitetene i landskapet. I kulturpåvirkede landskap utenfor byene favner naturmangfoldloven også kulturhistoriske verdier i landskapet, som bl.a. kan inngå i formålet i verneområder som nasjonalparker og landskapsvernområder.

Naturlandskapet i RNP og RLVO

Naturlandskapet i Reisdalen er ofte beskrevet som et «øksehogg i viddelandskapet». Den er en av de største og mest dominerende dalførene i nordlige Troms. Fra vidda ved Kautokeino/Guovdageainnu i Finnmark, med vidstrakte fjellheier og myrer, går Reisaelva/Ráiseatnu via trange gjel ved samløpet med Njállajohka og ved Imo ned dalen, der landskapet flater ut og etter hvert åpner seg mot kysten. Imofossen er den største fossen i hovedelva, og Njáláávži er en fortsettelse av hoveddalføret mot sør. Flere sidedaler og kløfter faller ut i hoveddalen og skaper mektige fossefall. Mollisfossen er den mest kjente av dem.

På begge sider av dalen er det fjellområder. Etter referansesystemet for landskap i Norge er den nordvestlige delen av RNP og hele RLVO såkalt «Lågfjell i Nordland og Troms» og i sørvest og øst særlig «Gaissaene i Finnmark». På grensen mot Finland ligger fjellmassivet Ráisduottarháldi med verneområdets høyeste fjell på 1361 moh. En lavereliggende del av fjellet like utenfor verneområdet markerer både riksgrensen og Finlands høyeste fjell.

5.2 Geologi

Forvaltningsmål geologi

Ta vare på sårbare løsavsetninger og særpregede landformer som eskere og fossile tundrapolygoner skal være intakt.

Data og grunnlagsmateriale om geologi

Ettersom det er de kvartærgeologiske forekomstene som er en del av formålet med vernet, er det disse som er mest omtalt i det videre.

I forbindelse med registrering av verneverdier i de 10 års vernede vassdragene, ble det gjort geomorfologiske og kvartærgeologiske registreringer med vurdering av verneverdige områder i Reisavassdragets nedbørsfelt. Materialet fra denne rapporten er brukt som grunnlag i forvaltningsplanen.

Forvaltningsmyndigheten fikk i 2017 gjennomført oppdatering av kunnskapsgrunnlaget for geologi. Det er gjennomført systematisering av eksisterende kunnskapsgrunnlag og en verdi-vurdering av utvalgte geologiske forekomster basert på metode utviklet av Norges geologiske undersøkelse (geologisk arv).

Rammer og regelverk for geologi

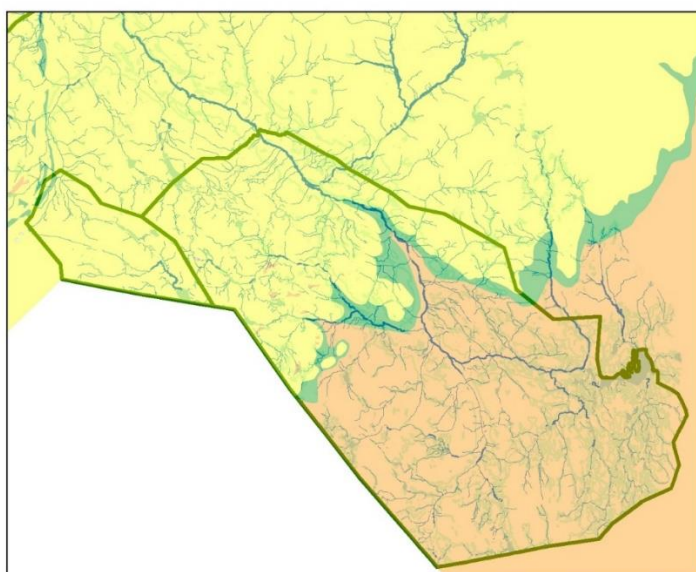
Nasjonalparken	Landskapsvernområdet
<p><u>Kap. III</u> Et av formålene med nasjonalparken er å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde med dets geologiske forekomster.</p> <p><u>Kap. IV pkt. 1.1</u> Landskapet skal være vernet mot tekniske inngrep av enhver art, herunder vegbygging, bergverksdrift, graving og påfylling av masse, sprenging og boring og lignende. Flere konkrete eksempler er nevnt.</p>	<p><u>Kap. III</u> Et av formålene for landskapsvernområdet er å bevare et særpregede høgfjellsområde med løsavsetninger av stor naturhistorisk verdi.</p> <p><u>Kap. IV pkt. 1.1</u> Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt, herunder vegbygging, bergverksdrift, graving og påfylling av masse, sprenging og boring. Flere konkrete eksempler er nevnt.</p>

Berggrunnsgeologi

I RNP og RLVO er det både eldre og nyere landformer av stor geologisk interesse. Fordi hoveddalen har skåret seg nedover i grunnen, kan man i bergveggene langs Reisaelva lese den geologiske historien fra de siste 200 millioner år.

Berggrunnen i verneområdene kan deles inn i tre hovedtyper: grunnfjell, den såkalte Dividalsgruppen og skyvedekkebergarter. Nederst ligger grunnfjellet, som er fremme i dagen lengst i sørøst. Over grunnfjellet ligger et tykt glidelag av omdannede bergarter som konglomerater, sandsteiner og leirskifer, den såkalte Dividalsgruppen. På dette glidelaget ble de yngre skyvedekkebergartene «skjøvet på plass» for 400 millioner år siden, og skyvedekkebergartene ligger derfor over Dividalsgruppen. Skyvedekkebergartene kan deles i to hovedtyper: Øverst ligger Reisadekket, nederst ligger Jiertådekket som er oppe i dagen ved fjellet Jiertá. Ved Avvejohka/Avveavzi ses denne lagdelingen med det blotte øye.

FIGUR 1 – FORENKLET ILLUSTRASJON BERGGRUNNSGEOLOGI I RNP OG RLVO

Kilde: NGU

- Skyvedekker av sandstein og skifer (sen urtid)
- Metamorfe og magmatiske bergarter
- Grunnfjell (urtiden/prekambrium)

Ved Imofossen er det et markant skille mellom grunnfjellet og de mykere bergartene som ligger over. Vi tror at vann har fulgt gamle sprekkdannelser i bergartslagene slik at den «første» Reisaelva antagelig begynte å grave i en slik svakhetssone. Senere isdekker har videre formet elvedalen til den brede u-formen Reisadalen er i dag. Ved Imofossen er elva fortsatt i ferd med å grave seg ned og tilpasse seg et mer naturlig løp. Det harde grunnfjellet sørøst for fossen er mer motstandsdyktig mot erosjon enn de mykere bergartene i Dividalsgruppen, noe som gjør at det her blir et markant trinn i utviklingen av dalen.

Kvartærgeologi

Den siste geologiske perioden i jordens historie, den som vi er inne i nå, kalles kvartær. Den er karakterisert ved mange og kraftige klimasvingninger med flere istider. Praktisk talt alle løsmasser er dannet i kvartær. De nyeste landformene vi har rundt oss er yngre enn 10 000 år, og ble dannet på slutten av siste istid. Det meste av løsmasser ble liggende igjen da innlandsisen smeltet ned og store mengder smeltevann rant ut mot havet. Sporene etter dreneringen da isen smeltet er tydelig i landskapet, og under istidene har Reisadalen vært en viktig dreneringskanal for transport av is fra de sørøstre områdene og ut mot kysten. Da isen smeltet ble store mengder

smeltevann styrt ut dalen fra Nord-Finland og de vestlige delene av Finnmark. Det aller meste av Reisavassdragets nedbørsfelt er dekket av kvartære avsetninger, til dels av stor mektighet.

Reisavassdraget er typisk for elver som starter langt inne på vidda og skjærer seg gjennom fjellpartier på vei ut mot kysten. Det har mange likhetspunkter med Altavassdraget. Reisavassdragets nedbørsfelt har stor rikdom av kvartære former og avsetninger, og er godt egnet til studier av erosjons- og materialtransport. Innenfor verneområdene er det flere felt med spesiell kvartærgeologisk verdi. Reisadalen er klassisk når det gjelder rekonstruksjon av landformenes utvikling på den skandinaviske halvøy. Landskapsvernområdet Ráisduottarháldi ble vernet spesielt for å ta vare på et særpreget høyfjellsområde med løsavsetninger av stor naturhistorisk verdi. De kvartærgeologiske elementene er med på å gi landskapet dets karakter.

I rapporten om kvartærgeologiske registreringer av verneverdier i de 10 års vernede vassdragene er det avgrenset fem spesielt verneverdige områder i Reisavassdragets nedbørsfelt. De er listet opp i prioritert rekkefølge og inndelt i klasser ut fra graden av verneverdi. Innenfor nasjonalparken er det avgrenset fire spesielt verneverdige områder, innenfor landskapsvernområdet ett område.

Registreringen av de kvartærgeologiske forekomstene er gammel. Selve forekomstene endrer seg ikke mye, men tilstanden kan ha endret seg. Vi har ingen fullstendig og oppdatert oversikt over tilstanden til de verneverdige geologiske forekomstene eller de enkelte geologiske formene i nasjonalparken og landskapsvernområdet. Vår vurdering av tilstanden baserer seg på observasjoner i forbindelse med ulike registreringer, oppsyn og generell kjennskap til området.

Figur 4-2: Noen av de geologiske forekomstene er berørt av menneskelig aktivitet. Her spor på eskere⁵ i område 11 Biedjovággi–Čoalbmevággi.

Foto: Tarjei Gunnestad

Foto: Asgeir Blixgård

Tabell 4-1: Kvartærgeologiske forekomster i RNP og RLVO med spesiell verdi (kilde: Sollid, J.L. og Tolgensbakk, J. 1983).

Område nr. i kart	Område navn *	Verneobjekt og verneverdi	Klasse	Prioritet nr. av de 15 områdene
5	Hoahkanjávri	Spylefelt, esker, spylerenne. Rikt på klare og tydelige former som vitner om intense prosesser i	I	1

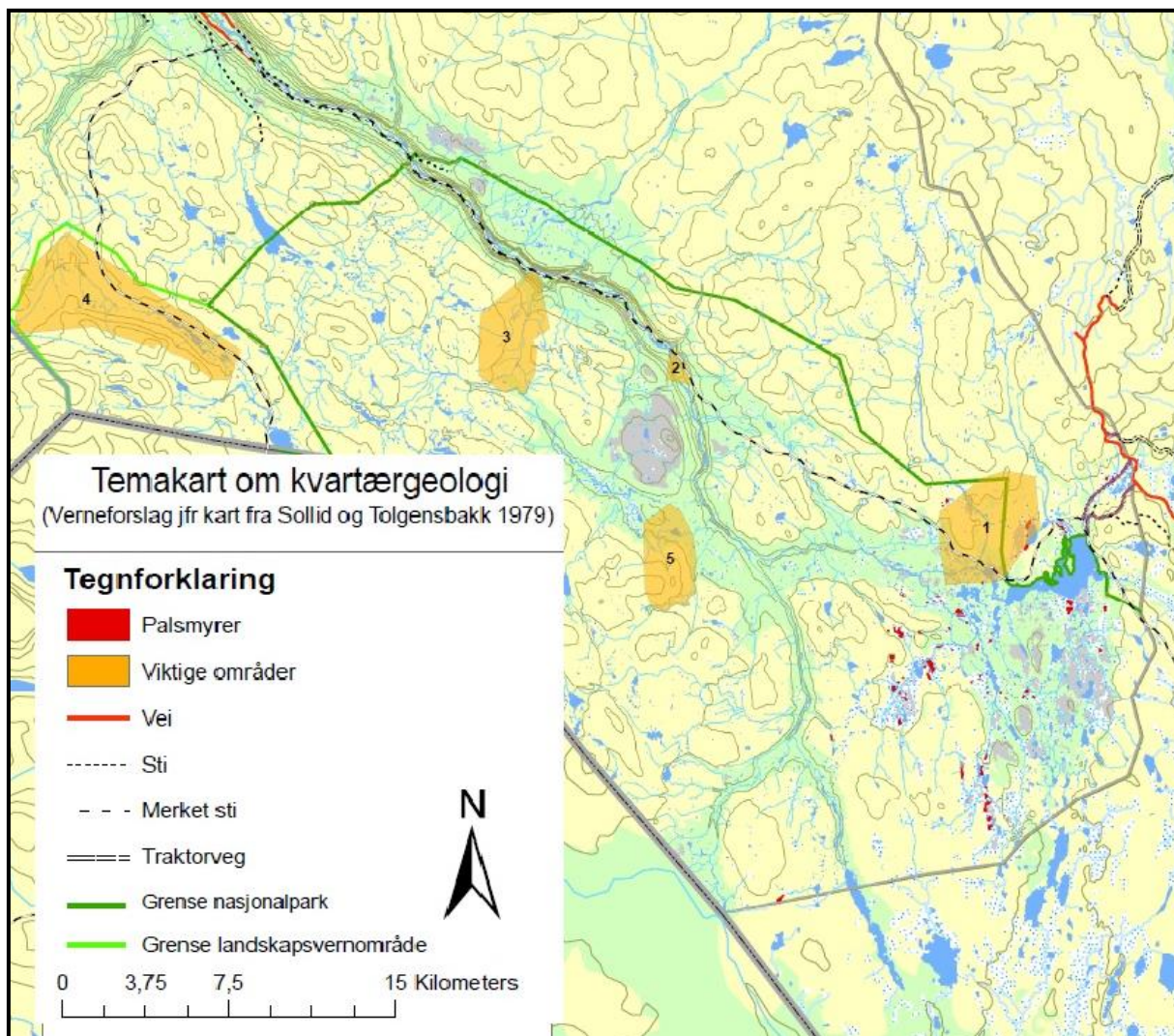
⁵ Esker: lange, gjerne buktete rygger av sand, grus og stein, dannet av elver i tunneller under isen.

		en fase av innlandsisens nedsmelting. Eskeren som demmer opp sjøen er spesielt interessant.		
2	Imofossen	Gjel (canyon). Skåret ned i grunnfjellet, flere tørrlagte gjel på østsiden. Turistattraksjon.	II	3
4	Biedjovággi - Čoalbmevággi	Glasifluviale erosjons- og akkumulasjonsformer. En stor samling av isavsmeltingsformer, ønskelig å bevare en mest mulig helhetlig samling av dem.	II	4
3	Gánešjohka - Holgagorsa	Spor etter isrelatert drenering. Store spylefelt, spylerenner og gjel. Gir som helhet et interessant bilde av isavsmeltingen.	III	9
1	Boazoroavvi	Isrelatert dreneringssystem. Klare spor etter kraftig erosjon dannet av isrelatert drenering.	III	12

Klasse I - betydning i landsdelssammenheng (Nord-Norge)

Klasse II - betydning i regional sammenheng (Troms fylke)

Klasse III - betydning i lokal sammenheng (Reisavassdragets nedslagsfelt)

5.3 Planteliv og naturtyper

Overordnet mål for forvaltningen av plantelivet og naturtyper i RNP og RLVO

Opprettholde forekomsten av truede og sårbare arter. Bruk eller aktivitet skal ikke føre til at habitat (voksested) blir ødelagt eller at antall arter eller bestander som forekommer i RNP og RLVO blir redusert eller endret.

Opprettholde verdien av kjente områder med verdifulle naturtyper. Det skal legges vekt på nasjonalt og regionalt viktige områder og områder viktige for truede eller sårbare arter.

Generelt om planteliv og vegetasjon i RNP og RLVO

Plantelivet og vegetasjonen i og rundt RNP og RLVO er veldig rikt og variert. Reisavassdraget utmerker seg ved sitt store botaniske mangfold og er av unik botanisk verdi. Fjellfloraen er godt undersøkt, og flere plantefjell rundt Reisadalen er det som kalles klassiske lokaliteter som ble oppsøkt av botanikere allerede på slutten av 1800-tallet.

Det er flere årsaker til det rike plantelivet. For det første har man berggrunnen, som varierer fra sur til kalkrik. Det gir grunnlag for både en stedvis fattig, stedvis meget rik flora. I tillegg er det et til dels gunstig og variert klima. I nordvest er vegetasjonen noe påvirket av et mildt og ustadig kystklima (suboseanisk klima), i indre og sørligere strøk av mer stabilt typisk innlandsklima (kontinentalt klima).

Innlandsklima og relativt høy sommertemperatur gjør at nokså mange sørlige og sørøstlige arter har nordgrense her. Kombinasjonen av geografi, klima og berggrunn gjør at både arktiske arter, østlige, nordlige og sørlige arter møtes. Dessuten er landskapet veldig variert, med fjellvidder, dal og canyon med både nordvendte og sørvendte lier, vassdrag og fosser. Alle vegetasjonssoner fra lavlandet til høgjellet finnes her.

I alt 525 arter karplanter er registrert i Reisavassdragets nedbørsfelt. Antallet er høyt både i nordnorsk sammenheng og på landsbasis. Hvor mange av disse som finnes innenfor RNP og RLVO vet vi ikke sikkert, men i artslista er 385 arter ført opp i nasjonalparken.

De indre delene av Reisadalen strekker seg langt østover. Derfor forekommer mange plantearter med østlig og nordøstlig utbredelse, mange av dem myr- og skogplanter, bl.a. *brannull* som vokser på palsmyrene, *myrsildre*, *storveronika*, *finnmarkspors*, *åkerbær* langs elva, *sibirturt* og *lappflokk*, *lappstarr* og *finnmarksvier*. Av varmekjære eller sørlige arter som har nordgrense i eller nær Reisadalen er bl.a. *lerkespore* og *maurarve*. I RNP og RLVO vokser flere truede og sjeldne planter, som *finnmarksjonsokblom*, *kveinhavre*, *finntelg*, *grårublom*, *dvergrublom*, *lappstarr*, *myrsildre* og *snøgras*. I Jiehtanasgorsa, en sidedal til Njállaaávži, står det noen få grantrær. Det er

den eneste naturlige forekomsten av gran i gamle Troms fylke. Det er vanlig norsk gran, ikke østlig gran slik som i nærliggende lokaliteter i Finland og gamle Finnmark.

Av registrerte plantearter i RNP og RLVO står 92 karplantearter, 20 arter sopp (inkludert vedboende og vednedbrytende sopp), 6 arter lav og 8 mose oppført i rødlista av 2021. Av registrerte plantearter i RNP og RLVO står 6 av karplantene oppført i Emerald Network sin liste. Av karplantene som er registrert i RNP og RLVO er 4 arter fredet i *Forskrift om fredning av truede arter*.

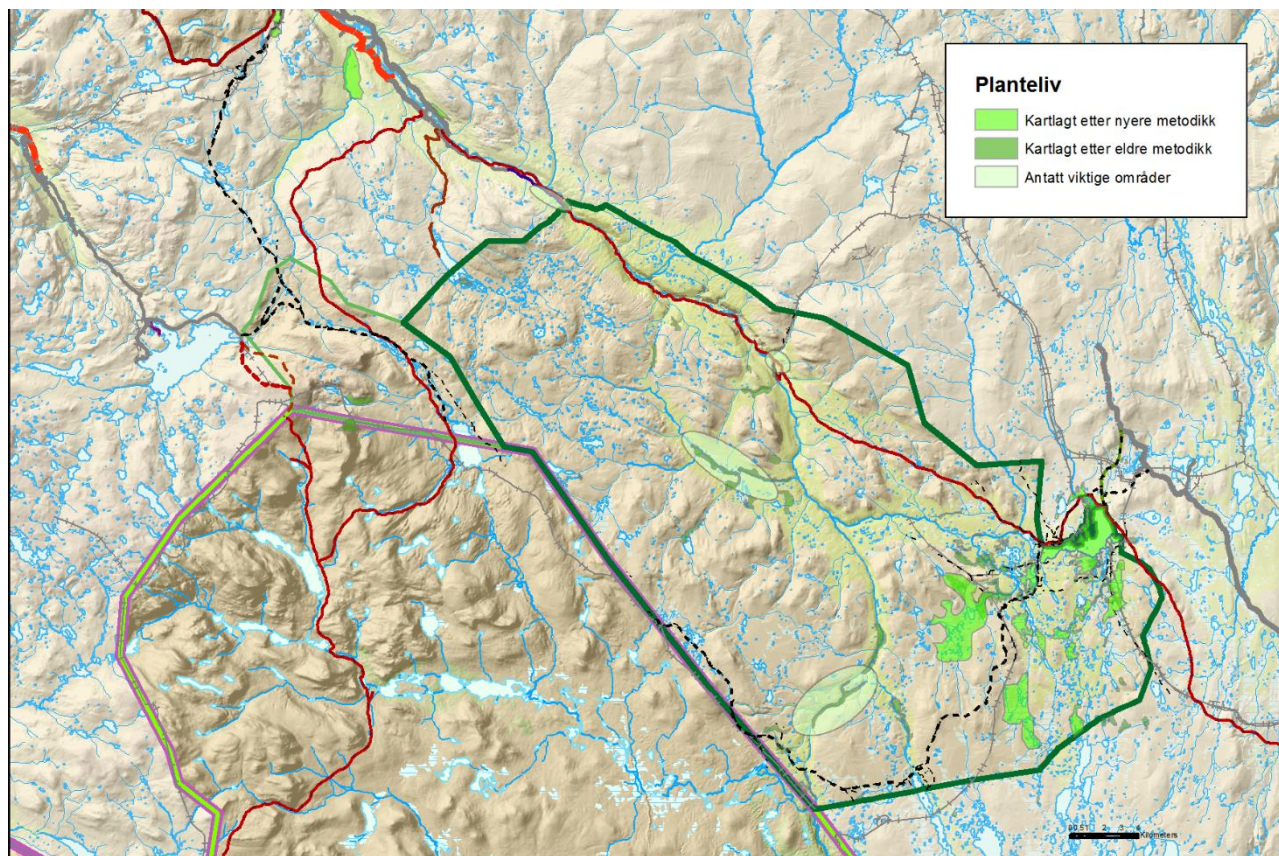
Data og grunnlagsmateriale om plantelivet

Ved registrering av verneverdier i de 10 års vernede vassdragene ble det gjort kartlegging av flora og vegetasjonstyper og kartfesting av palsmyrer. I tillegg har vi hentet opplysninger fra heftet om Reisadalen utgitt av Fylkesmannen i Troms. Nyere data er fra rapporter fra 2010 og 2012 etter kartlegging av verdifulle naturtyper utført av Ecofact AS etter metodikk i DN håndbok 13 Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold, samt deres rapport fra 2013 etter søk etter nye forekomster av truede karplanter i Reisaelva og Alta-Kautokeino vassdraget, dvs. masimjelt, grårublom, finnmarksjonsokblom, kveinhavre og finntelg, og fra handlingsplanen for disse fem karplantene som er antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget for perioden 2011–2015. Videre har vi data fra Artsdatabanken og Naturbasen som er lagt inn av flere personer, samt data fra arbeid i forbindelse med andre verneplaner – blant annet fra sommeren 2016, da Ivar Heggelund og flere gjorde registreringer i en rekke områder i RNP og RLVO. Her ble det gjort nye og oppdaterte funn.

Kunnskapen om planteliv i RNP og RLVO er bra i visse områder, men beskrivelsen av vegetasjon og planteliv kan ikke ses på som en fullstendig oversikt. Beskrivelsen er gjort ut fra kunnskap som er kjent, og de beste dataene er fra kartlegginger gjort de seneste årene. Mest kunnskap finnes om karplanter.

RNP og RLVO har vært gjenstand for naturinteresserte personer og institusjoner i mange år, også før det ble nasjonalpark. De registreringene som er gjort, er svært varierende mht. metodebruk og dokumentasjon, og det er ikke like enkelt å sammenstille dette for å definere et samlet kunnskapsgrunnlag. Forarbeidet til forvaltningsplanen har en lengre utledning av dette og en detaljert beskrivelse av kunnskapsgrunnlaget. I plandokumentet nøyer vi oss med en enklere oppsummering av viktige områder og arter.

Det er ikke slik at områder og lokaliteter som ligger «mellom» ikke har verdi. Status er stort sett ukjent, men det er sannsynlig at også en del av mellomområdene har potensial som viktige områder for planteliv.

FIGUR 2: KARTET VISER HVILKE OMRÅDER SOM ER KARTLAGT (MØRK GRØNN) ELLER SOM ANTATT KAN VÆRE SPESIelt VIKTIGE FOR PLANTELIV ELLER NATURTYPER. I DE ØVRIGE OMRÅDENE (BLANK) MANGLER DET SYSTEMATISK KUNNSKAP OM PLANTELIV OG NATURTYPER. SE TEKST FOR NÆRMERE FORKLARING. NYERE METODIKK TILSVARER DN HANDBOK 17. I TILLEGG ER DET GJENNOMFØRT KARTLEGGING ETTER METODIKKEN NATURTYPER I NORGE (NIN) PÅ STREKNINGEN SIEIMMA TIL NEDREFOSS. ELDERE METODIKK ER GJENNOMFØRT AV HARTVIG SÆTRA ETTER METODIKK TILSVARENDE FREMSTAD.

Rammer og regelverk for plantelivet og naturtyper i RNP og RLVO

I prinsippet er alt planteliv i RNP vernet. I RLVO er plantene som sådan ikke vernet, men skal tas hensyn til ved bruk av området. Det er ikke tillatt med inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig. Det vil si at plantelivet er beskyttet mot skade og ødeleggelse som kan endre det vernede områdes særpreg eller karakter. Det kan for eksempel være ved sammenhengende områder med hogst, skifte av treslag, etablering av plantefelt og lignende. Hele RLVO ligger for øvrig over tregrensen. Plantearter som er fredede eller prioriterte gjennom egen forskrift har likevel et særskilt vern i hele landet, både i verneområder og utenfor.

Nasjonalparken	Landskapsvernområdet
<p><u>Kap. IV pkt. 2</u></p> <p>2.1: Vegetasjonen, herunder også døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel og beiting. Nye plantearter må ikke innføres.</p> <p>2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt. 2.1 er</p> <ul style="list-style-type: none">- bruk av brensel og trevirke i reindriften i henhold til reindriftslovens bestemmelser- bruk av trevirke (ris) til snarefangst- bruk av nedfalt virke og tørre kvister til bål på stedet- plukking av bær, matsopp og kvister til eget bruk, og ellers lovlig plukking av molte for salg <p>2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til uttak av trevirke til brensel for hytter og gammer i nasjonalparken.</p>	<p>Det er ingen særskilte bestemmelser om plantelivet i verneforskriften.</p>

Kort om unntakene i forskriften

Forvaltningsmyndigheten har lite oversikt over hvor stort omfang det er på uttak av brensel og trevirke, jf. pkt. 2.2. Det er kommunikasjon mellom grunneier og rettighetshavere på uttak av virke.

I nasjonalparken behandles det årlig dispensasjoner for hogst av ved til hytter og gammer og rasteplasser. Forvaltningsmyndigheten har erfaring for at tilstrekkelig med ved på rasteplassene er nødvendig som tiltak for forebygging av «villhogst» i nærområdet. Det gjelder stort sett de mest brukte rasteplassene langs Reisaelva.

De åpne hyttene på fjellet forsynes med ved som er hugget utenfor verneområdene som del av driftssystemet.

Viktige områder – naturtyper og planteliv

Områder med sikker avgrensning og kartlegging etter nyere metoder

Områdene vist i tabellen under og i illustrasjonskart er registrert i hhv. 2009 og 2011 etter håndbok for kartlegging av naturtyper. Kartet viser hvilke områder som er dekket av kartlegging.

TABELL 1: OMRÅDER KARTLAGT MED NYERE METODER OG MED SIKKER AVGRENSNING.

	Område lokalitet navn	Dokumentasjon	Beskrevet verdi – begrunnelse mv.	Avgrensning
	11 avgrensede naturtyper (se figur 2)	Kartlegging 2009	Naturtyper Varierende	Kartfestet
	14 avgrensede naturtyper	Kartlegging 2011	Naturtyper Palsmyr Rikmyr	Kartfestet
	Flommarksskog og andre naturtyper mellom Sieimma og Nedrefoss	NiN-kartlegging 2017	Heldekkende kartlegging	Kartfestet

Områder med usikker avgrensning

I tabellen under er det oppsummert de områder/lokalteter hvor det er dokumentert en verdi, men hvor det ikke foreligger sikre avgrensninger på lokalitetsnivå. For noen lokaliteter er det også noe uklart hvilke verdier som finnes siden metoder og beskrivelser ikke automatisk lar seg «oversette». Se også illustrasjonskart figur 2.

	Område lokalitet navn	Dokumentasjon	Beskrevet verdi – begrunnelse mv.	Avgrensning
	Område mellom Čievrá og Naustnes	Muntlig	Større område med stormfelt furu (1964).	Ikke gitt
	Geatkevuopmi (Ahmavuobmi)	Hartvig Sætra rapporter og vegetasjonskart	Rik flora og vegetasjon.	Generell beskrivelse
	Njálláávži-området	Hartvig Sætra rapporter og vegetasjonskart	Spesielle vegetasjonsgradienter i trange kløfter, gorsaer.	Generell beskrivelse

	Ráisvuopmi – sørlig del	Hartvig Sætra rapporter og vegetasjonskart	Palsmyrer og varierte myrtyper.	Generell beskrivelse
	Imoroavvi	Verneplan for barskog 1991	Lav-furuskog, stedvis impediment. Forsenkninger med blokkebærfuruskog. Bærlyng-furuskog på grusdeltaet ved Avvejohka. I sørvest lågurtbjørkeskog. Småbregnebjørkeskog og kreklingbjørkeskog i dalen der Imojohka renner. Svært verneverdig.	Generell beskrivelse
	Sieimma (skogen)	Verneplan for barskog 1991	Gråor-heggeskog langs elva ved Sieimmajohka. Lågurtbjørkeskog lenger inne. Bærlyng-furuskog innenfor lauvskogen, stedvis med en del blokkmark. Meget verneverdig.	Generell beskrivelse
	Flommarksskog langs Reisaelva, boreale løvskoger	NINA-rapport 367 fra 2008	Vurdert som nasjonal betydning. Ospesuksesjon viktig lauvskogselement.	Generell beskrivelse, men naturlig avgrenset.
	Innsjøer i fjellområde mellom Čárjávri i nord, Reisadalen i øst, Somájávri og finskegrensen i vest og Njálláávži i sør	Oppdragsmelding NINA	Fisketomme vann med særegen og sjelden flora og fauna.	Generell beskrivelse

Nærmere beskrivelser av noen viktige lokaliteter

Øvre del av Reisadalen–Njálláávži er ikke avgrenset på kart som et verdifullt område for naturtyper eller arter. Vi vet likevel fra både tidligere registreringer, bl.a. av Hartvig Sætra, og nye registreringer, bl.a. av Ecofact, at dette er et viktig område for planteliv. Dette er bl.a. et viktig område for primærføremstater av finnmarksjonsokblom og kveinhavre, og med den eneste kjente forekomsten av finntelg utenfor Alta-Kautokeinovassdraget. Dette er også et område som ikke tilrettelegges på noen måte og som vil være lite utsatt for påvirkning.

Palsmyrer og viktige viltlokaliteter **sørvest for Ráisjávri** ble kartlagt i 2011. Fortsatt er det områder mot østgrensen av vernegrensen og områder mot vest og Ráisvuopmi som ikke er kartlagt.

Palsmyr forekommer langs sørgrensen for det arktiske permafrostarealet, i områder med lav årsmiddeltemperatur, lite nedbør og tynt snødekke. I Norge forekommer palsmyr i to regioner: i sør enkeltforekomster på Dovrefjell og fjellområdene videre østover, i nord et større areal i Indre Troms og hovedutbredelse i Indre Finnmark med spredte forekomster i fjordstrøkene i Finnmark (se figur 5-7).

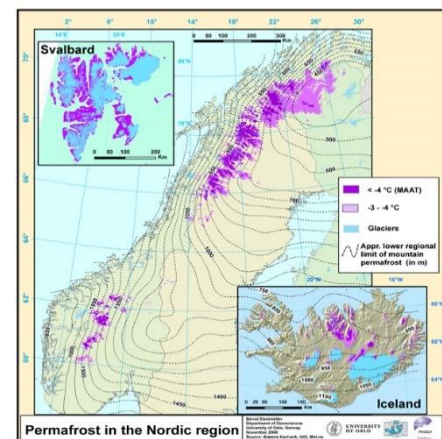
Palsmyrer finnes i RNP mellom Ráisjávri i øst og Sáitejávri i vest, de fleste sør og sørvest for Ráisjávri. Områdene ved Ráisjávri ligger i utkanten av Finnmarksvidda, dvs. den vestre grensen for den nord-urasiaske permafrostregionen. Det opptrer derfor her en form for «flekktundra», eller også kalt palsmyr. Pals er hauger eller vidstrakte platåer i myr med en kjerne av is, altså permafrost (frosset hele året). Palsene har et dekke av torv på overflata som isolerer mot smelting. Høyden på palsene kan variere fra under én meter til flere meter. Palsmyrsystemene er meget dynamiske over tid og preget av naturlig vekst og kollaps av palser samt formasjon av dammer og gjengroing. Det er mye næring i smeltevannet rundt palsene, noe som gir levevilkår for en rekke sjeldne arter.

Figur 5-6: Pals sør for Ráisjávri.

Foto: Ann-Heidi Johansen

Figur 5-7: Utbredelse av permafrost i Norden.

Palsmyrer er en naturtype som er sterkt truet, ifølge rødlista fra 2018. I internasjonal sammenheng har Norge et særskilt ansvar for naturtypen, som er svært sjelden i Europa. Palsmyrene har status som en sterkt truet vegetasjonstype i Norge, kritisk truet i Sør-Norge, og den står i rødlista for naturtyper i Norge som sterkt truet. Palsmyr er også en av naturtypene som omfattes av Emerald Network i Norge.

Rikmyr. Det er kartfestet én rikmyr sør for Ráisjávri. Generelt er rikmyrer i dag sjeldne, særlig i lavlandet. Lokaliteten i RNP er den eneste rikmyra som er registrert i et stort område dominert av fattige myrer. Lokaliteten har fått høy verdi fordi den skal være voksested for den svært sjeldne arten *myrsildre*. Myrsildre ble ikke registrert ved kartleggingene i 2009 og 2011, men er funnet

igjen sommeren 2016.⁶ Lokaliteten er et baserikt sig som danner rikmyrvegetasjon langs et bekkedrag. Dette er ikke en truet vegetasjonstype i seg selv.

Bekkekløft. Det er avgrenset ett område med bekkekløft – ved Imofossen. Dette er en av de største bekkekløftlokalitetene i Troms. Ifølge registreringene kan kløfta antagelig betegnes som vegetasjonstypen intermediære bergvegger (F2b/F2c), og det er ikke en truet vegetasjonstype. I NiN-systemet vil utformingen være nærmest hovedtypen nakent berg, intermediær vegg, men fanges ikke helt opp (inkongruent relasjon). Naturtypen er ikke rødlistet. Kløftekantene er påvirket av tråkk fra fotturister, særlig på østsiden. Dekket av lys reinlav og kvitkrull på bakken har gått en del tilbake. Hartvig Sætra mente området hadde svært spesielle og rike lavlokaliteter som er uhyre sårbare og må vernes bedre mot den økende turisttrafikken. Det er ikke gjennomført noen overvåkning som viser hvordan denne slitaksjonen har utviklet seg. Ifølge Ecofact har dette likevel ingen betydning for lokalitetens biologiske verdi. Kløftekantene er områder med få og trivielle arter. De biologiske verdiene ligger nede i de fuktpåvirkede delene av kløfta. Artsmangfoldet i kløfta er relativt lite kartlagt. Fordi dette er en primærlokalitet for den sterkt truede plantearten kveinhavre, er det viktig hvor og hvordan kanalisering av ferdsele blir gjort.

Sørvendte berg og rasmarker. I lokaliteten med rasmark ved Mollisfossen er den mest dominerende naturtypen tørre og baserike berg og noe sprutpåvirket berg mot selve fossen. Vi vurderer det til å kunne tilsvare vegetasjonstypen bergsprekk og bergvegg, baserik utforming (F2c). Det er ikke en truet vegetasjonstype. Lokaliteten er svært godt utviklet og med forekomst av grårublom, som er en sterkt truet art. Lokaliteten ligger i nærheten av de svært viktige naturtypene ved Mollisfossen og bør ses i sammenheng med disse. Lokaliteten er upåvirket og vanskelig tilgjengelig fordi den ligger på den andre siden av elva.

I lokaliteten ved **utløpet av Ruonasvárijohka** består naturtypen av baserike berg med hyller og enkelte ras med ganske grovt materiale. Vi vurderer det til å kunne tilsvare vegetasjonstypen bergsprekk og bergvegg, baserik utforming (F2c). Det er ikke en truet vegetasjonstype. Flere av artene trives på berghyller, blant annet flågmure som er nær truet. Lokaliteten er godt utviklet og upåvirket av bruk.

Lokaliteten ved Nedrefoss omfatter berg og berghyller på begge sider av elva oppstrøms Nedrefosshytta. Naturtypen beskrives som flompåvirkede berg med fragmentarisk vegetasjonsdekke. Lokaliteten har verdi først og fremst fordi den har potensial som voksested for den sterkt truede arten kveinhavre og den kritisk truede arten finnmarksjonsokblom. Lokaliteten ligger inntil Nordkalottleden og svært nær turisthytta. Bergene på vestsiden kan være utsatt for en del tråkk. Naturtypen etter NiN-systemet på de tre lokalitetene tilsvarer hovedtype nakent berg, som ikke er med i rødlista for naturtyper.

Fossesprøytsone. Fosseenger finnes over hele landet i tilknytning til elveløp og fossestryk. Fossesprøytsone nederst i kløfta ved Imofossen er betegnet som vegetasjonstypen moserike utforminger av fosseeng (Q4a), og lokaliteten ved Mollisfossen består utelukkende av vegetasjonstypen fosseeng med alle soneringer. Etter NiN-systemet tilsvarer dette naturtypen fosseberg og fosseeng som er nær truet i rødlista.

Trusler for naturtypen er i hovedsak knyttet til vassdragsregulering, men samtidig er det manglende kunnskap om konkrete virkninger av vassdragsreguleringer, særlig der det er en

⁶ Rapport er tilgjengelig her: <http://www.nordafloira.no/goikefielbma.htm>

rimelig restvannføring i systemet. Naturtypen er avhengig av kontinuerlig fuktighet og tørrlegging, og redusert vannføring vil redusere tilstanden. Fossesprutsone ved Mollisfossen har en av Nord-Norges største fosseenger, og har derfor blitt vurdert til å ha høyeste verdi for biologisk mangfold. Noe av Mollešjohkas nedbørsfelt er overført til Kvænangen. Det er ikke gjort noen konkret studie for å se på konsekvenser av reguleringen for fosseenga, men Ecofact vurderer at en ytterligere manipulering vil kunne påvirke lokaliteten negativt.

Stien som går fra elva og over fosseenga løser seg opp innover mot fossen. Stien brukes av fotturister som kommer for å se på fossen. Planteartene som vokser på enga er vanlige arter for slike enger, og vegetasjonsdekket tåler mye tråkk. Fosseenga har i tidligere tider vært slått, og tidligere hevd gjør lokaliteten spesiell. Rester etter hesjer vitner om tidligere bruk. I en gammel film fra 1941 kan man se hesjestaurene som står foran fossen. Siste gang den ble slått kan være over 50 år siden, og den ble da slått jevnlig. Også i kulturminneregistreringene som er gjort av Nord-Troms museum i 2010 vises det til at det ble slått gras til høy ved Mollisfossen. Enga er fortsatt åpen selv om den ikke har vært slått på lenge. Årsaken er at vann fra fossen fryser til is på vegetasjonen nær fossen. Ikke alle trær tåler frosten, og vil derfor ikke få noe oppslag. Enga vil naturlig holdes åpen. Hvis den ikke slås, vil det sannsynligvis utvikle seg en naturlig sonering med et vierbelte mellom enga og skogen. Denne soneringen mangler nå i de flate delene av enga. Lokaliteten vil fortsatt ha en svært viktig biologisk verdi uansett om den blir slått eller ikke. En liten andel av naturtypen ved Imofossen er fossesprøytsone med moserike utforminger av fosseeng nederst i kløfta. Denne delen er vanskelig tilgjengelig.

Større elveører. Lokaliteten ved Čievrasavvon har en av de største klåvedforekomstene langs Reisaelva. Elveøren er et dynamisk habitat som endrer størrelse og form kontinuerlig. Naturtypen er generelt i sterk tilbakegang, særlig i lavlandet pga. vassdragsreguleringer, elveforbygginger, utfylling, massetak osv. Lokaliteten er en relativt ensformig elveør med spredt kratt av klåved, som er en nær truet art, samt bjørk. Elveør med klåved er en nær truet vegetasjonstype. Elveøren er upåvirket av bruk.

Rik sumpskog. Det er avgrenset en lokalitet sør for Lorrholmen. Det er en godt utviklet sumpskoglokalitet, mest gråor, og med en viss størrelse. Den har potensial som habitat for sjeldne arter innen flere organismegrupper. Dette er en høyproduktiv gråorskog (C3a) med sterkt innslag av bjørk. Ecofact vurderer lokaliteten til å være av vegetasjonstypen gråor-heggeskog med høgstaude-strutseving-utforming. Ut fra kjennskap til området kan vi også vurdere den til nordlig høystaudebjørkeskog med lappflokk-storveronika-utforming. Sistnevnte er en hensynskrevende vegetasjonstype. Etter oversettelsesnøkkelen til NiN skal dette tilsvare hovedtypen flommyr, myrkant og myrskogsmark, men fanges ikke helt opp av naturtypen (inkongruent relasjon). Etter vår vurdering er det vanskelig å få en god oversettelse av den rike sumpskogen til en type i NiN-systemet, men vi vurderer lokaliteten til å være nærmest hovedtypen flomskogsmark med grunntype nedre leirflomskog og nedre sandflomskog. Rik boreal frisk lauvskog er i rødlista for naturtyper i kategori datamangel, dvs. at man generelt ikke har nok kunnskap om naturtypen til å vurdere den i rødlista.

Området med sumpskog ved Lorrholmen er lite påvirket. Nordkalottstien går tvers gjennom lokaliteten, men det vurderes å ha minimal påvirkning på de biologiske verdiene. Lokaliteten bør likevel beskyttes mot arealbeslag og økt ferdsel, ev. at ferdselen kanaliseres.

Norsk rødliste for naturtyper 2018, som er utarbeidet av Artsdatabanken, er Norges offisielle rødliste for naturtyper. Rødlista for naturtyper sier hvilke naturtyper som kan forsvinne dersom den negative utviklingen fortsetter. Årsaken til at naturtyper blir rødlistet er enten at det finnes svært få lokaliteter i Norge eller at naturtypene har hatt en betydelig reduksjon i areal eller tilstand. Reduksjonen kan være forårsaket av menneskeskapte eller naturlige påvirkninger. De viktigste påvirkningsfaktorene er arealendringer (fysiske inngrep som utbygging eller som følge av jord- eller skogbruk, inngrep i ferskvann), forurensning, klimaendringer, fremmede arter og overbeskatning. Av de naturtypelokalitetene som er registrert i RNP, er palsmyr en rødlistet naturtype som er sterkt truet og fosseeng sårbar etter rødlista fra 2018.

Det er ikke gjort kartlegging av biologisk mangfold i ferskvann i RNP eller RLVO etter metodikk i DN-håndbok 15-2001 Kartlegging av ferskvannslokaliteter.

Områder og naturtyper som er lite kartlagt, men som kan antas å ha verdi

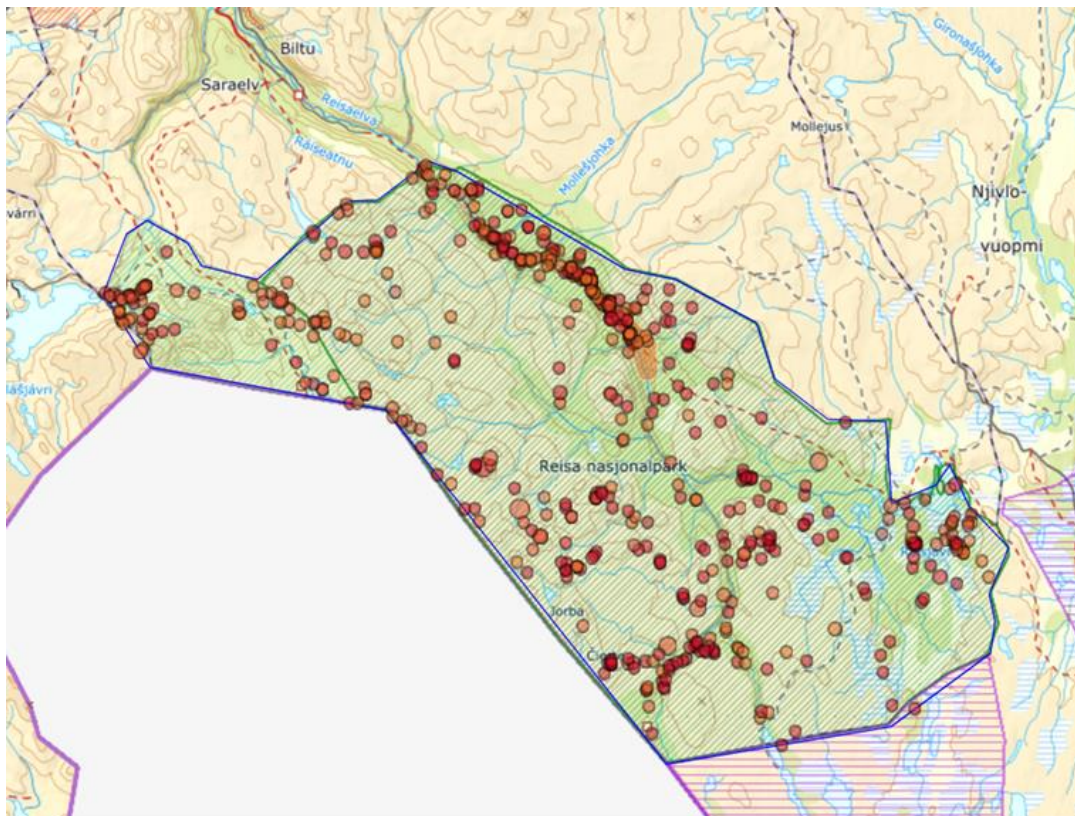
I rapporten etter kartleggingen av verdifulle naturtyper i 2009 fastslås det at det gjenstår kartlegging i store områder der det kan være verdifulle lokaliteter. Disse områdene i RNP og RLVO foreslås kartlagt fordi man antar at de kan ha verdifulle naturtyper:

Område lokalitet navn	Antatt verdi – begrunnelse mv.	Type kartlegging
Flommarksskog langs Reisaelva	Skoger og elveører opp til lmo. Voksested for to kritisk truede arter – kveinhavre og finnmarksjonsokblom – viktige habitater for en rekke arter av fugl, insekter, epifyttisk lav og sopp.	NiN-kartlegging gjennomført 2017
Kroksjøer og dammer i Reisadalen	Kan være svært interessante lokaliteter, men krever undersøkelser av vannmasser og invertebratfauna.	
Palsmyrer og viktige viltlokaliteter sørvest for Ráisjávri	En rekke palsmyrer er ikke avgrenset. Naturtypen er i sterk tilbakegang og bør følges over tid. Er ofte også viktig viltlokalitet.	
Bergvegg- og bekkekløftlokaliteter i Reisadalen	Det er betydelig potensial for viktige bergvegglokaliteter særlig på nordøstsiden av dalen, som har gunstig eksponisjon mot sørvest.	

Karplanter med spesiell verdi

Hvilken status den enkelte planteart har i landssammenheng, går frem av kategorien arten har fått i rødlista. Hvordan statusen for de enkelte artene med spesiell verdi er i RNP og RLVO og hvordan utviklingen har vært over tid, er det ikke gjort noen sammenlignende kartlegging av, og det kan vi derfor generelt ikke si noe om. Det er heller ikke gjort noen dekkende kartlegging av hvilke områder som er viktige for truede og sårbare arter, men en del opplysninger går frem av kartlegging av naturtyper og i forbindelse med handlingsplaner for truede og sårbare arter.

FIGUR 3: UTDRAK AV REGISTERINGER AV KARPLANTER PÅ RØDLISTA I ARTSKART (SÅRBAR, NÆR TRUET, STERKT TRUET, KRITISK TRUET) ETTER ARTSLISTE (SE VEDLEGG).

Opplysningene over gir på ingen måte et komplett bilde av hvilke viktige arter som er i nasjonalparken. Det oppsummerer kun status for faktisk kartlagte områder. Men datagrunnlaget gir oss en indikasjon på hvilke områder som er viktige å være oppmerksomme på i tilfelle det planlegges tiltak og aktivitet.

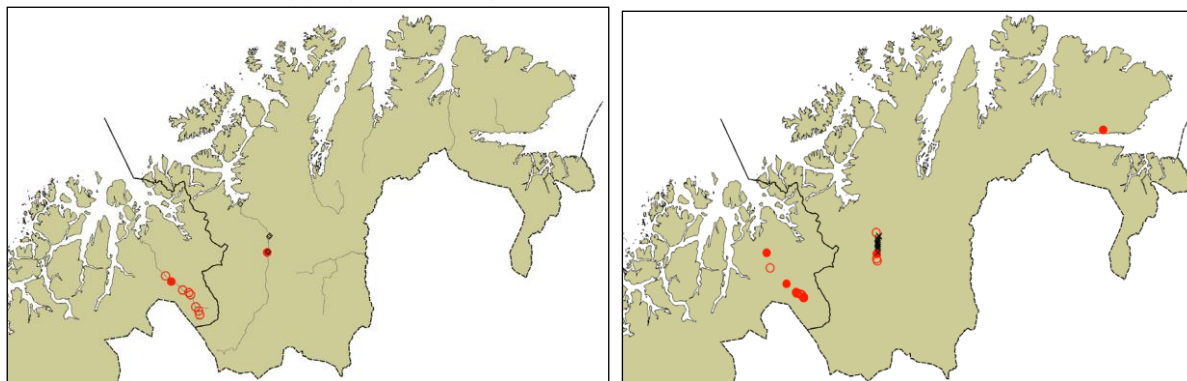
Finmarksjonsokblom, kveinhavre, grårublom og finntelg er fire av de mest interessante og sjeldne karplanteartene langs Reisavassdraget. De er også kjent fra Alta-Kautokeinovassdraget. Utbyggingen der på midten av 1980-tallet førte til at flere voksesteder ble demmet ned og flere forekomster gikk tapt. Det er derfor viktig å se disse to nærliggende vassdragene i sammenheng. Det er utarbeidet en egen handlingsplan for de fem karplanteartene som er antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget, der det er gjort en vurdering av utviklingen av bestand, trusselfaktorer osv. for disse artene.

Finmarksjonsokblom (som tidligere het småjonsokblom) er en av de mest truede karplantene i Norge, og en av de to registrerte planteartene som har status kritisk truet (CR) i RNP. I Norden forekommer den kun i fem avgrensede områder, og i Norge er den bare kjent fra

Reisavassdraget og Alta-Kautokeinovassdraget. Denne spesielle underarten er stedegen (endemisk) for disse områdene. Forekomstene langs Reisavassdraget var ifølge de fleste kilder ikke sett siden slutten av 1970-tallet, men i 2009 ble det oppdaget forekomster nedstrøms grensen til RNP. I 2012 og 2013 ble det funnet en stor og livskraftig primærlokalitet innenfor RNP, og man antar at to primærforekomster som tidligere er funnet fortsatt eksisterer og er livskraftige selv om de ikke ble gjenfunnet. *Generelt er forekomsten av finnmarksjonsokblom så marginal at det er fare for at dens eksistens kan opphøre ved rene tilfeldigheter, for eksempel ved aktivitet på voksested eller at den blir plukket. Mangel på dokumentasjon av voksesteder er i seg selv en risiko.*

Kveinhavre forekommer kun i tre vassdragssystemer i Norge og to i Sverige/Finland. De norske elvene som har lokaliteter med kveinhavre er Vestre Jakobselv, Alta-Kautokeinovassdraget og Reisaelva. Tidligere funn av arten var alle mellom Nedrefosshytta og Mollisfossen. I 2005 ble den påvist rett oppstrøms Mollisfossen. I 2009 ble den også påvist nedstrøms Mollisfossen og ovenfor Imofossen. I 2012 og 2013 ble det funnet nye primærforekomster i Njálåávži og langt oppstrøms i Reisaelva. Det ble også funnet en spesiell forekomst ved sidebekken Cissaldat på det foreløpig høyeste voksestedet i Norge, ca. 500 moh. Den største trusselen for kveinhavre har i mange år vært mangel på habitat. Etter utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget ble situasjonen forverret. Det er viktig at det ikke skjer ytterligere reduksjon av habitat. Mangel på dokumentasjon og dens habitater er også en trussel fordi det da blir vanskelig å ta hensyn til den. Kveinhavre har tidligere hatt status som kritisk truet (CR) på rødlista, men er nå endret til sterkt truet (EN).

Figur 5-4: Kart over utbredelsen av finnmarksjonsokblom (til venstre) og kveinhavre (til høyre) i Norge per 2011. Gamle lokaliteter har åpne symboler, utgåtte lokaliteter svarte symboler. Resultater fra kartlegging i 2012 og 2013 er ikke med på kartet.

Kilde: Handlingsplan for fem karplanter antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget 2011–2015.

Grårublom (tidligere kalt hårrublom) er slik arten nå er definert ellers i Norge påvist ved Alta-Kautokeinovassdraget og Skoganvarre-området i Porsanger. I 2009 var det med stor sannsynlighet grårublom som ble funnet i Reisadalen ved Mollisfossen. Tidligere skal den ha vært registrert på tørre steder ved Sieimma og i Geatkevuopmi. Grårublom har flere til dels store forekomster langs den neddemte delen av Alta-Kautokeinovassdraget. Statusen i Reisadalen er mer usikker pga. manglende registrering. Det viktigste tiltaket for å bevare grårublom er dokumentasjon av kjente lokaliteter for å minske faren for at de ved uvitenhet blir ødelagt. Arten har tidligere hatt status som sterkt truet (EN) på rødlista, men er nå endret til sårbar (VU).

Finntelg. Ved registreringene i 2012 ble finntelg oppdaget i rikelige mengder både i en bratt skråning i Njálåávži, ved Reisaelva ovenfor samløpet med Njálåávži og en annen nedenfor

samløpet. I alt er det påvist fire forekomster av finntelg i RNP. Det er første gang arten er funnet utenfor Alta-Kautokeinoelva sitt dalføre. Det er sannsynlig at det finnes flere forekomster av den i øvre del av Reisaelva og sidedalene. Arten er en av de to som har status som kritisk truet (CR) på rødlista.

5.4 Dyreliv

Bevaringsmål dyreliv og viltområder

Opprettholde bestander av truede og sårbare arter. Bruk eller aktivitet skal ikke føre til reduksjon av antall arter eller en bestand av en art som forekommer i RNP og RLVO.

Opprettholde viktige kjente viltområder som funksjonsområder for dyreliv, beholde kjente hi og hekkelokaliteter intakt. Det skal legges vekt på nasjonalt og regionalt viktige områder og områder viktige for truede eller sårbare arter.

Generelt om dyreliv

Reisadalen har et variert landskap og en vekslende vegetasjon. Det gir igjen leveområder og levevilkår for mange ulike dyrearter. De frodige dalene er viktige for de fleste artene, både de som lever her hele året og de som er her deler av året. Om vinteren gir skogsområdene muligheter for ly og næring, noe som er viktig for å opprettholde livskraftige bestander. I dette kapittelet er det det ville dyrelivet som er omtalt.

Av registrerte dyrearter i RNP og RLVO står 23 av fugleartene og 5 av pattedyrartene oppført i Norsk rødliste for arter 2021. Av registrerte dyrearter i RNP og RLVO står 33 av fugleartene, 6 av pattedyrartene og 1 fiskeart oppført i Emerald Network sin liste.

Data og grunnlagsmateriale om dyreliv

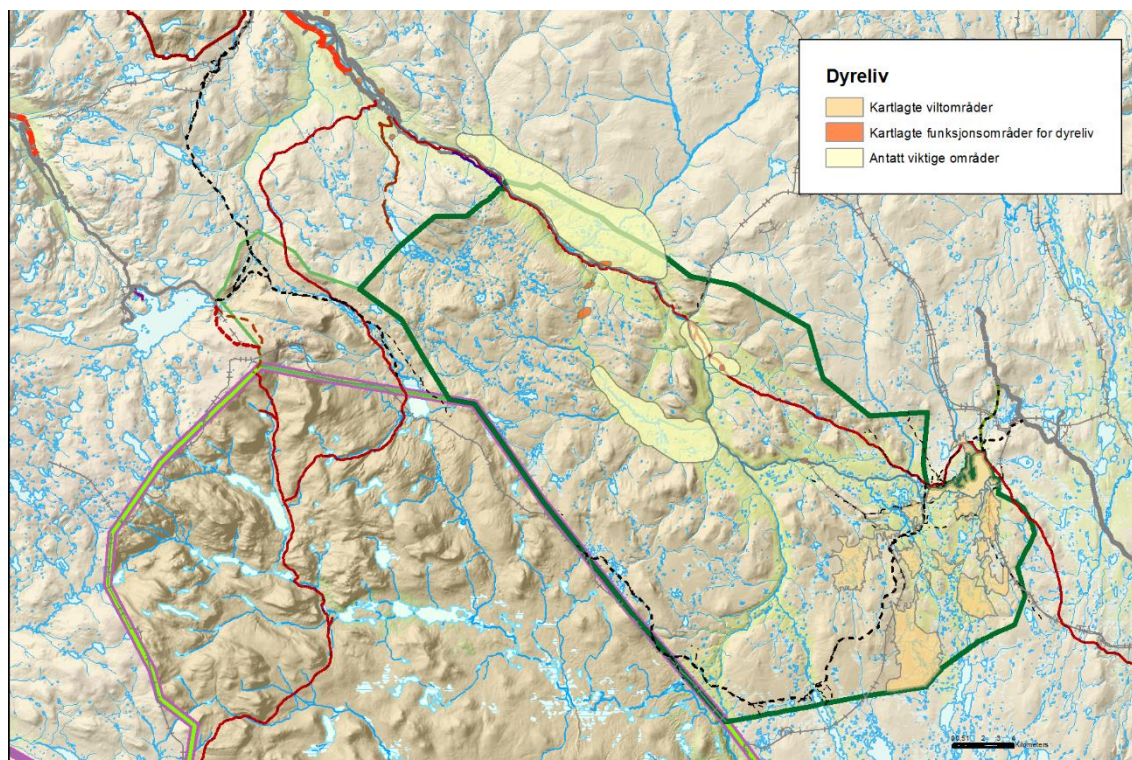
Opplysninger om dyreliv i RNP er hentet fra rapporter utarbeidet ved registrering av verneverdier i de 10 års vernede vassdragene, viltundersøkelser i forbindelse med kraftutbyggingen i Alta-Kautokeinovassdraget der øvre del av Reisaelva var referanseområde, fra heftet om Reisadalen utgitt av Fylkesmannen i Troms, Hekkefuglatlas for Troms, data fra databasene Artsdatabanken, Naturbasen og Rovbasen, innspill fra Norsk institutt for naturforskning (NINA), data fra forvaltning og overvåking av rovvilt samt observasjoner gjort av naturoppsyn, generell kjennskap til området og noen eldre registreringer. De siste og mest oppdaterte data er fra kartlegging av prioriterte viltområder sør for Ráisjávri i 2011.

Opplysninger om fisk er hentet fra driftsplaner for Reisaelva og flere fiskeribiologiske undersøkelser. Vi vet at innsjøer i Troms var med i den såkalte 1000-sjøers undersøkelsen, men vi har ikke klart å finne ut om sjøer i RNP og RLVO var med. Undersøkelsen var en landsomfattende

kartlegging av vannkjemi og fiskestatus i et utvalg innsjøer og ble gjennomført i 1986. Den ble fulgt opp i 1995 da det ble samlet inn vannprøver fra noen sjøer.

Ut fra tilgjengelige data har NINA i Tromsø sammenstilt en artsliste over pattedyr og fugl som har vært observert i RNP og RLVO. Vi har ført inn i lista oppdaterte data fra 2011 for området sør for Ráisjávri, og Ecofact har justert viltvekt etter de registreringene. Vi har også ført inn i artslista data om vannlevende organismer og evertebrater (se vedlegg).

Kunnskapen om dyreliv i RNP er begrenset. Beskrivelsen av dyrelivet kan derfor ikke ses på som en fullstendig oversikt. Vi har tatt utgangspunkt i allerede kjent kunnskap, og i tillegg fått en ny registrering sør for Ráisjávri i 2011 og også i 2016. Mest kunnskap har vi om pattedyr, fugl og fisk, og litt om evertebrater (virvelløse dyr). Det var da også data om disse gruppene som lå til grunn ved opprettelsen av verneområdene.

Rammer og regelverk for dyreliv

Alt dyreliv er i prinsippet vernet i RNP, også arter som ikke omfattes av viltloven. I RLVO er ikke dyrelivet spesielt vernet – der gjelder vanlige bestemmelser etter viltloven. I oversiktene over dyreliv i RNP og RLVO har vi likevel valgt å ta med dyreliv både i RNP og RLVO for å vise hvilke arter som er registrert innenfor verneområdene og hvilken status de har.

<p>Nasjonalparken</p> <p><i>Kap. III</i></p> <p>Et av formålene med nasjonalparken er å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde med dets dyreliv.</p>	<p>Landskapsvernområdet</p> <p>Dyrelivet er ikke spesielt nevnt i bestemmelsene. Det vil si at bestemmelsene etter viltloven gjelder.</p>
---	--

<p><u>Kap. IV pkt. 3</u></p> <ul style="list-style-type: none">- For viltet gjelder viltlovens bestemmelser og forskrifter. Med viltet menes her villlevende landpattedyr, fugler, amfibier og krypdyr. Nye dyrearter må ikke innføres.- Fiske er tillatt etter gjeldende bestemmelser for lakse- og innlandsfiske. <p><u>Kap. IV pkt. 6.1</u></p> <p>All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader bl.a. naturverdier og forstyrrer vilt.</p>	<p><u>Kap. IV pkt. 4.1</u></p> <p>All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader bl.a. naturverdier og forstyrrer vilt.</p>
---	--

Noen arter er varig fredet gjennom egen forskrift med hjemmel i den gamle naturvernloven. Det gjelder bl.a. virvelløse dyr og en sommerfugl, men ingen pattedyr eller fugl. Vi kjenner ikke til at noen av artene er registrert her. Med hjemmel i naturmangfoldloven § 23 kan det ved forskrift utpekes nærmere angitte arter som prioriterte. Den 20. mai 2011 ble åtte arter vedtatt som prioriterte. Ingen av de vedtatt prioriterte dyreartene er registrert i RNP eller RLVO.

Ingen av artene på artslista for dyrearter i RNP og RLVO står i Norsk svarteliste 2007. «Svartelista» har senere blitt fremmedartslista (2018). Denne inneholder flere arter som finnes i RNP og RLVO, bl.a. hagerips og skogforglemmegei. Minken er en dyreart som står på lista og finnes primært langs elver og bekker i RNP.

Kunnskapsstatus pattedyr

Store deler av dalføret er gode beiteområder for elg. Sent på høsten trekker elgen ofte fra bjørkeskogen og myrområdene i høyden til vinterbeitene i skogsområdene lenger ned i dalen og langs breddene av Reisaelva. Om sommeren brukes hele hoveddalføret og sidedalene som beiteområde. Det er mange kjente trekkveier mellom beiteområdene, og den viktigste går langs hoveddalen.

Det største av våre rovdyr, brunbjørnen, kan ses år om annet i RNP. Den er en del av den nordlige finsk-skandinaviske grensestammen. Reisadalen har fast bestand av jerv, og er en del av leveområdet for gaupe. Det samiske navnet for jerv er geatke, og stedsnavnet Geatkevuopmi forteller at jerv har vært kjent i området i lang tid. Jerven har faste trekkveier på tvers av Reisadalen. Gaupa er et typisk skogsdyr, men ferdes også på fjellet på jakt etter byttedyr. Det er gjort observasjoner av streifende ulv, men det er ingen fast stamme i denne regionen. Det finnes flere gamle fjellrevhi i nasjonalparken. Det samiske navnet Njállaávži betyr Fjellrevkløfta, noe som vitner om at fjellreven har vært her lenge. I dag er det kun sporadisk aktivitet av naturlig fjellrev i området. Det har i 2021 og 2022 blitt satt ut fjellrev i RNP. Det knytter seg spenning til om den vil reetablere seg på hi. I denne sammenheng skytes det også ut rødrev. Oter bruker spesielt nedre deler av vassdraget, men kan være helt opp til Ráisjávri. Steinkobbe har år om annet fulgt Reisaelva, og har vært sett helt opp til Nedrefoss. Andre vanlige pattedyr er rødrev, røyskatt, hare og ekorn. Smågnagere, som er svært viktige byttedyr for mange andre arter, varierer sterkt i antall og over år.

Kunnskapsstatus for fugleliv

Det har vært registrert 122 fuglearter i RNP og RLVO (se vedlegg). Det omfatter både ender, rovfugl, vadefugl, ugler og spurvefugl. Flere av artene har en mer østlig eller sørlig hovedutbredelse og er ellers sjeldne eller fåtallige i Troms. De fleste er påvist hekkende, andre bruker dette som leveområde hele året, beiteområde, rasteområde under trekk eller myteområde (fjærfelling).

Langs Reisavassdraget er det stor variasjon i artsriktighet og tetthet av fugl. Det finnes både svært fattige og svært rike områder. Ved registrering av fugleliv i forbindelse med kartlegging av verneverdier i de 10 års vernede vassdragene, fant man at tettheten av fugl stedvis var høy i de frodige løvskogsområdene langs elva opp til Imofossen. En rekke arter av mer sørlig utbredelse ble da observert her. Blandingsskog i dalbunnen med bjørk, furu, gråor og en del andre løvtreslag ser ut til å ha det rikeste fuglelivet. De er gjerne overganger mellom forskjellige skogstyper. I slike overganger er det ofte mange flere levesteder enn i rene skogstyper fordi det her oppstår nye habitater, såkalt kanteffekter. Ovenfor Imofossen, i den høyereliggende skogen, er antallet arter betraktelig lavere.

I sørøst ligger store våtmarksarealer. Her ligger de to største vannene – Ráisjávri i sørøst og Sáitejávri på fylkesgrensen i sør. Særlig Ráisjávri med småvann og myrområdene rundt er et svært viktig leveområde og funksjonsområde for våtmarksfugl. Kombinasjonen myr og åpne vannflater øker mangfoldet av vadefugl og våtmarksfugl. Flere østlige arter som fjellmyrløper, kvartbekkasin, brushane og lappspove hekker her. Arter som foretrekker palsmyrområder er særlig sotsnipe, lappspove og brushane. Vannene på østsiden og vestsiden av Reisadalen har ikke blitt undersøkt. Heller ikke for skogen i Njállaváži finnes det gode data. Nieidaluoppal antas å være et interessant hekkeområde og mytelokalitet for ender, men her er det usikre data. Geatkeluobbal er trolig en viktig hekkelokalitet for ender og vadere.

Reisavassdraget har en rik rovfuglfauna, men med store svingninger i bestandene. Dalen med sine bratte lier og steile fjellsider byr på utallige hekkemuligheter for rovfugl. Det rike dyrelivet og fuglelivet gjør at tilgangen på mat for rovfuglene er god. Fjellvåk, kongeørn, dvergfalk og tårnfalk er vanlige. Antall fjellvåk og tårnfalk varierer likevel mellom ulike år og er avhengig av tilgang på smånagere. Jaktfalken hekker også regelmessig innover dalen. Jordugle og haukugle er de vanligste uglene.

I liene langs vassdraget kan det være gode bestander av både lirype og fjellrype. Bestanden svinger imidlertid betydelig mellom de enkelte år. Snarefangst av rype har lange tradisjoner både i områder i nasjonalparken og arealer rundt. Storfugl skal finnes fåtallig i Reisadalen. Orrfugl holder for det meste til i de nedre delene av dalføret, men kan treffes helt opp til Miehtavággi. Spurvefuglene er den gruppen av fugl som er representert med flest arter og individer, og finnes i alle typer landskap og vegetasjon. Svært vanlig er løvsanger og bjørkefink. Gråsisik kan enkelte år opptre i store bestander. To andre sentrale arter er rødvingetrost og blåstrupe.

Fisk og evertebrater

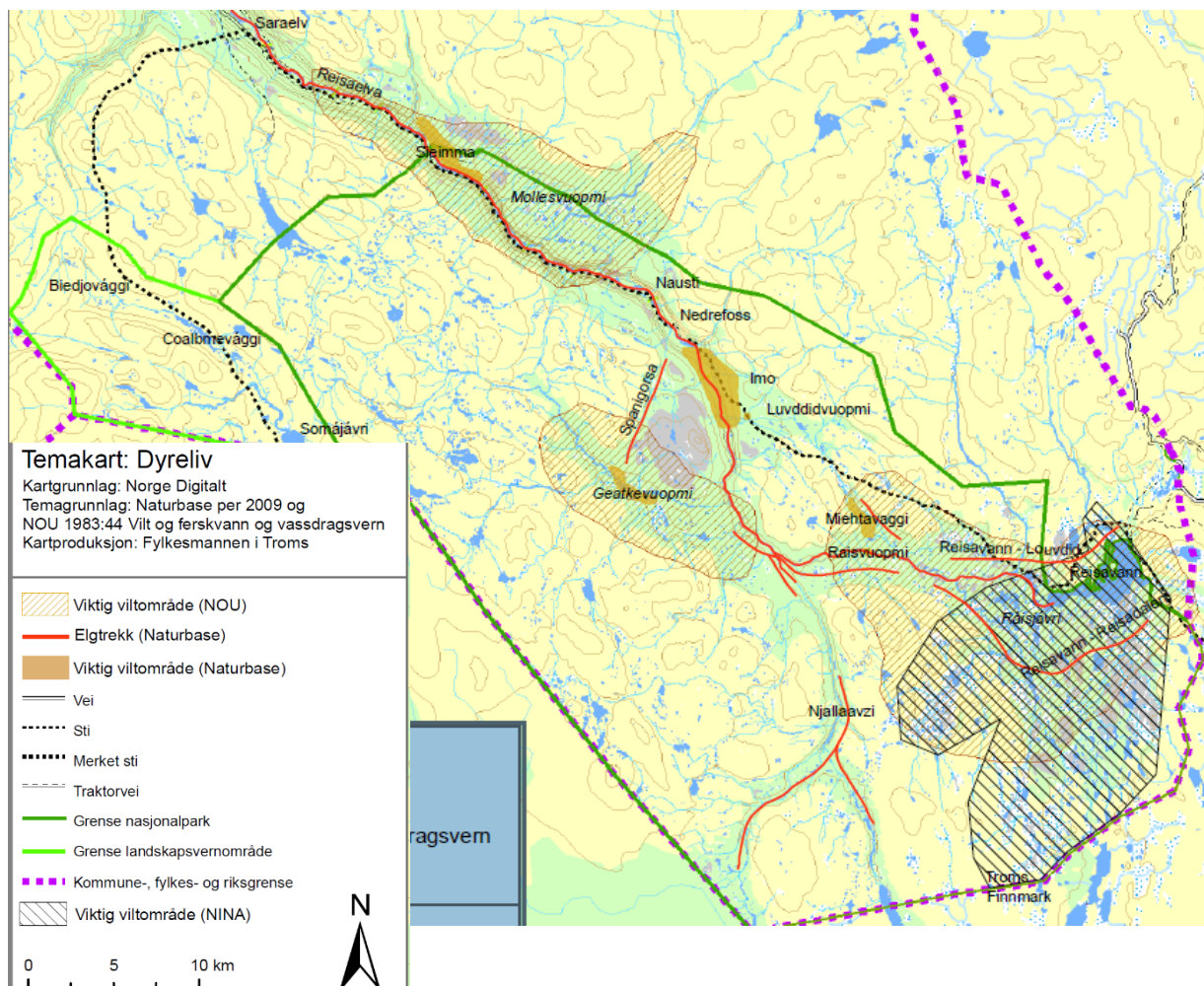
Reisavassdraget er et av de mest verdifulle laks-, sjørret- og sjørøyevassdragene i Troms fylke. Artsutvalget og tettheten av bunndyr i rennende vann er høyt, også i landsmålestokk. Laksen vandrer opp i elva etter noen år i havet, mens sjørreten og sjørøya kommer tilbake til elva hver vinter for å overvintre. Vassdraget har en stor elvebasert bestand av sjørøye, dvs. som har hele

ferskvannsfasen i elv og ikke går opp i innsjøene. Slike bestander er sjeldne. Pukkellaksen er på fremmedartlista og var tallrik i Reisaelva i 2019 og 2021. Denne har en toårs syklus i motsetning til atlanterhavslaksen som bruker flere år på å vende tilbake. Det er stor usikkerhet knyttet til den økologiske effekten. Reisa elvelag jobber imidlertid for å fjerne all pukkellaks fra elva før gyting i tråd med direktoratets anbefalinger. I 2021 har innsiget av pukkellaks vært svært stort.

Av innlandsfisk finnes det både vestlige og østlige innvandrere. Fra vest har ørret, røye og trepigget stingsild vandret inn fra havet og blitt isolert i ferskvann som en følge av landhevingen. Østlige arter som abbor, lake, gjedde, sik, ørekyte og steinulke (steinsmett) kommer opprinnelig fra Østersjøområdet. I Sáitejávri, som har den nordlige spissen av vannet innenfor RNP i sør, er det både sik, røye, gjedde, lake og ørekyt. Sáitejávri og Nieidaluoppal er to av fire kjente forekomster av sik i Troms fylke. I det store vannet Ráisjávri er det røye, abbor, gjedde, lake og ørekyt. I Somájávri er det både røye og lake, og i Čárájávri finner man røye. Østfiskene har spredd seg vestover ned vassdraget. Bl.a. har steinulke funnet veien ned Reisaelva, og er en sterk konkurrent til laksefiskene fordi den spiser de samme byttedyrene som lakseungene. Steinulke finnes ellers i Nord-Norge bare i Signaldalselva. På vidda har isbreene under istiden dannet mange små og langgrunne innsjøer. Sammen med forholdsvis høy vanntemperatur gir det god produksjon av bunndyr og stor fiskeproduksjon.

Innenfor Reisavassdraget er det stor variasjon i vannkvalitet. Jevnt over er ledningsevnen (oppløste salter) lav, men i Njállavži er den høy. Det skyldes kalkholdig berggrunn som forvitrer lett. Dette er antagelig den mest næringsrike delen av vassdraget. Ved kartlegging av verneverdier i 10 års vernede vassdrag ble det registrert 25 arter av småkreps i vassdraget. Av disse var det 14 arter vannlopper og 11 arter hoppekreps. Marflo ble funnet i 4 sjøer, men finnes antagelig i flere. Tusenbeinkreps ble registrert i et tjern ved Sáitejávri, og asellen er registrert i Sáitejávri. Tettheten av bunndyr var i innsjøene middels til lav, men i rennende vann høy. I innsjøene var fjærmygg og fåbørstemark de tallrikestede dyregruppene, og tettheten var høyest i Sáitejávri. I Ráisjávri var vårfluer og snegl viktige grupper. De fleste innsjøer har en sammensetning av bunndyr som er vanlig for næringsfattige vann. I elvene var døgnfluelarver den største dyregruppen, i andre deler var likevel fjærmygglarver den største gruppen. I Reisaelva og noen sideelver er knott en viktig gruppe, mens snegl og muslinger er tallrike i noen sideelver i de øverste delene av vassdraget. Av steinfluelarver var det registrert 22 arter, og av døgnfluelarver 19 arter. Alle artene forekommer i rennende vann, mens bare 14 av dem er registrert i innsjøene. For arter som er registrert innenfor verneområdene, se vedlegg.

Oversikt kunnskap om viktige leveområder for dyrelivet

FIGUR 4: OVERSIKT OVER REGISTRERTE OG BESKREVNE LOKALITETER FOR VILT.

Statusen på data over viktige områder for dyreliv og vilt vurderer vi til å være variabel. Generelt er det begrenset hva vi vet om hvordan dyr bruker RNP og RLVO, både hvilke områder som er spesielt viktige og hvilken funksjon de har. Det gjelder også områder som er viktige for truede og sårbare arter. Sør og vest for Ráisjávri har vi forholdsvis gode data.

Endringer i utbredelsen av en art eller utviklingen av en bestand kan ha mange og sammensatte årsaker. Mange er knyttet til sammenhenger som ligger utenfor et så begrenset areal som dette. Det kan for eksempel være forhold under trekk eller på overvintringsplassen. Det vi likevel kan gjøre for å ta vare på dyrelivet i RNP og RLVO, er å ta vare på det vi vet er viktige funksjonsområder slik at de fortsatt kan fungere som det. Ikke alle områdene som er avgrenset som viktige viltområder har blitt vurdert med tanke på sårbarhet. Hvor sårbart dyrelivet er for forstyrrelser varierer mellom arter, tid på året, type forstyrrelser, eksponeringstid og avstand. Generelt er yngle-/hekketiden en sårbar tid.

Vi har i det følgende vurdert kunnskapen vi har per i dag om de viktige viltområdene med hensyn til tekniske anlegg, bruk og aktivitet i RNP og RLVO. Viktige viltområder som ikke berøres av anlegg, bruk og aktivitet har vi ikke vurdert nærmere.

Verdifulle viltområder med sikker avgrensning

	Område lokalitet navn	Dokumentasjon	Beskrevet verdi – begrunnelse mv.	Avgrensning
	Avgrensede svært viktige og viktige viltområder sør for Ráisjávri	Kartlegging 2011. Ecofact rapport 160.	Dette et svært viktig funksjonsområde for mange fuglearter.	Kart

Områder sør for Ráisjávri

Status for den enkelte lokalitet er beskrevet i faktaark for hvert område (se *Ecofact rapport nr. 160*). Samlet sett er dette et svært viktig funksjonsområde for mange fuglearter. Våtmarkene som er kartlagt er spesielt viktige for våtmarksfugl som lommer, vadere og andefugl. Mange av våtmarksfuglene har spesielle habitatkrav knyttet til palsmyrer. En nedsmelting av palsmyrene vil føre til at naturgrunnet for disse artene endrer seg, og det kan føre til at verdien som hekkeområde blir redusert. For palsmyrene er et varmere klima som fører til nedsmelting den største trusselen. Lokalt kan barmarkskjøring føre til slitasje på terrenget som kan resultere i nedsmelting og drenering av myr, og også stress og skremme fuglelivet. Dette er et intensivt brukt område, spesielt for reindriften. Under kartleggingen av området ble viktige viltområder sammenstilt med registrerte kjøreløyper. Ifølge rapporten har man generelt i reindriftnæringen vært flink til å unngå å kjøre inn i våtmarkssystemene, og det er stort sett gamle kjørespor som ligger utenfor de etablerte løypene.

Det østlige reingjerdet – reinbeitedistrikt Ábborášša sitt sperregjerde rundt høstbeite på sørøstsiden av Ráisjávri – og kjøreløypene knyttet til gjerdet, går gjennom viktige viltområder. Det er dette gjerdet som er mest i konflikt med registrerte naturverdier. Etter at kartleggingen ble gjort, er det imidlertid bestemt at gjerdet skal flyttes lenger øst, på tørrere områder. Det påpekes i rapporten at det sør for Ráisjávri går en kjøreløype, men de vurderte at den trolig utgjør liten trussel mot naturverdiene i området siden den i stor grad går på tørre moreneavsetninger og i liten grad i fuktige myrområder.

Verdifulle viltområder med usikker avgrensning

	Område lokalitet navn	Dokumentasjon	Beskrevet verdi – begrunnelse mv.	Avgrensning
	Geatkevuopmi	NOU 1983: 44, Naturbase	Hekkeområde for ryper	Beskrivelse
	Mollešvuopmi (inkl. vestsiden av dalen)	NOU 1983: 44, Naturbase	Hekkeområde for ryper og rovfugl	Beskrivelse og kart
	Imo-området	Naturbase	Hekkeområde for rovfugl og skogsfugl	Beskrivelse og kart
	Lokalitet ved Luvddiidvuopmi	Naturbase	Hekke- og leveområde dvergfolk	Beskrivelse og kart

	Elgtrekk	Naturbase		
--	----------	-----------	--	--

Nærmere beskrivelse av noen viktige områder

Nærmere om elgtrekk Njállavži-Deatnomuotki, Sáitejávri – Ráisjávri, Reisadalen – Ráisjávri, Luvddiid – Ráisjávri, Moallavuopmi – Miehtavággi – Spanigorsa

Elgtrekket foregår over et stort areal, men hovedsakelig følger det de skogkledde dalførene. Den viktigste trekkveien mellom beiteområdene går langs hoveddalen. Hovedtrekket foregår sent på høsten fra høyereliggende områder til vinterbeite i dalen. Om vinteren oppholder elgen seg mest nede i dalen, men ved mye snø i dalen kan den trekke høyere opp. Det foregår en del forflytninger internt i området, også lokalt i indre strøk. Det er bl.a. avhengig av snøforhold. I de senere år har elg oppholdt seg i dalen både sommer og vinter. Etter hvert som det våres, fra mars og april, trekker den vanligvis oppover dalen og tilbake til høyereliggende områder.

Andre potensielt viktige lokaliteter for dyreliv

Områder for klippehekkende rovfugl

Bratte fjellsider, særlig de langs Reisadalen, er svært viktige hekkeområder for klippehekkende rovfugl. Samtidig peker dalen og områder langs elvestrengen seg ut som et viktig bruksområde for de fleste brukergrupper. Nordkalottleden går på vestsiden av elva, mens de mest attraktive hekkeområdene er på østsiden, i de solvendte klippene. Rovfugl er mest sårbar for forstyrrelser i hekketiden. Hekkeperioden varierer mellom artene. Kongeørn legger egg allerede i slutten av mars/begynnelsen av april, og rugetiden varer til begynnelsen av mai, mens fjellvåk legger egg i slutten av mai. Ved forstyrrelser over lengre tid, for eksempel ved leirslagning og opphold i nærheten av reir, kan de voksne fuglene sky reiret. Selv om kongeørn hekker høyt oppe i klippene, forlater den rugende hunnen veldig lett reiret ved slik forstyrrelser. Egg og unger kan bli utsatt for predasjon eller fryse i hjel/bli overopphetet. Jaktfalk er også var for denne type aktivitet, men flytter naturlig oftere reirplass fordi den bruker gamle ravnereir.

Mye aktivitet på elva tidlig i sesongen kan derfor være uheldig. Planlagt aktivitet, f.eks. transport og frakt, bør derfor gjøres før hekkingen starter, helst før midten av mars. Aktivitet etter den tiden bør av hensyn til klippehekkende rovfugl holdes på et lavt nivå, og leirslagning fortrinnsvis skje på tilrettelagte plasser. Det gjelder både skiløping og kjøring med hund.

Samtidig med at overvåking av rovfugl i Reisadalen som referanse til Alta-Kautokeino-vassdraget pågikk, ble det bygd kunstige reirhyller for jaktfalk innenfor nasjonalparken i 1986 og 1989. Det er lenge siden disse reirhyllene ble vedlikeholdt, og tilstanden på dem er usikker. Det er flere faktorer som påvirker bestanden av jaktfalk, og vi har i forvaltningsplanen valgt å ikke videreføre vedlikehold av de kunstige reirhyllene.

Fjellområdene med yngleplasser

Både fjellrev og jerv yngler i fjellområdene over Reisadalen. Jerv yngler så godt som årlig. Estimering av bestanden og overvåking skjer ved årlig kontroll av yngling på kjente hilokaliteter,

jf. *Forvaltningsplan for rovvilt i region 8*. Sårbar periode for forstyrrelser er spesielt i yngletiden i månedsskiftet februar–mars til ut i juni.

Miljødirektoratet utarbeider handlingsplaner for truede arter, og det er laget egen *Handlingsplan for fjellrev*. Som en oppfølging av handlingsplanen kjøres det bl.a. et nasjonalt overvåkingsprogram på fjellrev der kjente lokaliteter med hi kontrolleres årlig. Også flere av hiene innenfor RNP og RLVO kontrolleres årlig. På kontrollerte hi i RNP og RLVO har det ikke vært yngling av fjellrev på flere år, men rødrev ser ut til å ha ynglet i noen fjellrevhi. Årsakene til fjellrevens tilbakegang generelt er mange og sammensatte. Menneskelig påvirkning gjennom endret arealbruk, forvaltning av arter og global oppvarming er trolig blant de bakenforliggende årsakene. Det er nå satt ut fjellrev, og det tas sikte på supplering de kommende år. I forbindelse med dette tas det også ut rødrev i områdene. Smågnagere som mus og lemen er en sentral del av fjellrevens diett, og svingningene i smågnagerbestandene har endret seg dramatisk over tid. Det er også mye som tyder på at konkurransen mellom fjellreven og rødreven er forsterket. De konkurrerer om maten, og rødreven bruker gjerne hiene til fjellreven. Fjellreven unngår gjerne konfrontasjoner med rødreven. En faktor som bidrar til kunstig store bestander av rødrev i fjellet, er lett tilgang på mat, for eksempel avfall ved hytter eller rasteplasser. Forskning viser negativ effekt i et område på 7 km² rundt hytter.

I handlingsplanen for fjellrev er et av tiltakene å «sikre fjellrevhi mot forstyrrelse og/eller ødeleggelse». Det betyr både å unngå at hi blir ødelagt fysisk og å unngå forstyrrende aktivitet og ferdsel i nærheten av hi. Fjellrevhi blir gjerne brukt over svært mange år, og det er derfor viktig at disse fortsatt er intakte. Fjellreven er mest sårbar for forstyrrelser i yngletiden 1. juni–30. september. De er mest knyttet til hiet frem til rundt 1. august, da kullet løser seg mer opp og kan bruke andre hi. Hiene utgjør ofte sentrale deler av en fjellrevs leveområde gjennom hele vinteren, og forstyrrelser på hi bør derfor også unngås gjennom hele året. Forskning viser også at støv vinterstid kan være forstyrrende, spesielt i åpent terreng.

Reisaelva og andre områder for vannlevende organismer

Reisaelva/Ráiseatnu er ca. 12 mil lang fra Ráisjávri til utløpet i sjøen. Øverst i vassdraget ligger innsjøene Sáitejávri og Ráisjávri. Ráisjávri er hovedkilden til elva og største innsjø i vassdraget. Reisaelva har svært variabel vannstand og kraftige flommer. Det skyldes et stort nedbørsfelt på 2692 km², få innsjøer og lite myr. Nedbørsfeltet ligger både i Nordreisa, Kvænangen og Kåfjord kommuner samt 2 % av arealet i Kautokeino kommune i Finnmark og Lapin lääni i Finland. Reisavassdraget er det nest største vassdraget i Troms fylke. En god del av Reisavassdraget ligger innenfor RNP og RLVO. Tilstanden til vassdraget i den øverste delen, det vil si innenfor nasjonalparken, vil påvirke vassdraget nedstrøms.

Reisavassdraget ble midlertidig vernet i ti år i 1973 i *Verneplan for vassdrag I*. Senere ble vernet forlenget med to år. Vassdraget ble varig vernet i *Verneplan for vassdrag III* i 1986. Det innebærer at det ikke kan gis tillatelse, det vil si konsesjon, til kraftutbygging.

Fra midten av 1960-tallet har Kvænangen kraftverk hatt konsesjon på utbygging av vassdrag i Kvænangen. For Mollešjohka, som renner ut i øvre deler av Reisaelva, er ca. 18 % av nedslagsfeltet overført Åbojohka i Kvænangen som en del av reguleringen til Kvænangen kraftverk i 1967. Reduksjon av vannføringen som følge av reguleringen anslås å være 6–7 %. I *Driftsplan for Reisaelva – perioden 2011–2015* vises det til en undersøkelse som konkluderer

med at reduksjonen i vannføring neppe har innvirkning på produksjonen av laks i hovedvassdraget.

Reisavassdraget har status som nasjonalt laksevassdrag og Reisafjorden har status som nasjonal laksefjord etter et vedtak i Stortinget i 2003. Hensikten er å gi de viktigste laksebestandene særskilt beskyttelse mot ytre påvirkning, som rømt oppdrettslaks, spredning av sykdom, lakselus, vassdragsutbygging, landbruksvirksomhet med mer. Generelt betyr det tiltak mot *Gyrodactylus salaris* (gyro), restaurering av leveområder, revisjon av konsesjonsvilkår, kompensasjonstiltak i regulerte vassdrag, vassdragskalking, regionale programmer for bekjempelse av lakselus og bestandsovervåkning. Vassdragene skal beskyttes gjennom gjeldende lover og forskrifter og retningslinjer for praktisering av regelverket.

Med utgangspunkt i at EUs vannrammedirektiv ble innført i norsk vannforvaltning gjennom vedtak av vannforvaltningsforskriften, er Troms fylke delt inn i seks vannområder. Så godt som hele RNP og RLVO er innenfor *Vannområde Nordreisa–Kvænen*. Det er kun arealer innenfor nedbørsfeltet som er med i vannområdet. Mindre arealer på grensen mot Finnmark i sør og Finland i vest er ikke innenfor dette vannområdet, dvs. vann rundt Sidusgohpi og Somájávri. I vannstatusen for vannområdet er den delen av Mollešjohka som er innenfor RNP samt Reisa-elva fra Imofossen og nedover markert som mulig påvirket vannforekomst. Det skyldes mulig påvirkning på grunn av reguleringen av Stuora Mollešjávri og påvirkning av laksebestanden.

Vannene i RNP og RLVO er lite undersøkt. Status og tilstand til vannene som biotoper for fisk og andre vannlevende organismer kjenner vi ikke. Det gjelder også for de største fiskevannene Ráisjávri, Sáitejávri, Somájávri og Čárajávri. Flere av vannene på vestsiden av dalen har ørret, og ifølge muntlige opplysninger er det fisk som er flyttet dit. Det kan være vann som opprinnelig har vært fisketomme. Det har vært tradisjon å flytte fisk til vann langs flyttleden for rein. Det har vært gjennomført prøvefiske i Ráisjávri ved flere anledninger, bl.a. på 1970-tallet, i 1991–1992 og i 2019. Konklusjonen er at status i grove trekk er den samme. Røyebestanden er tynn, mens abbor- og laksebestanden er tallrik.

5.5 Kulturminner og kulturmiljø

Data og grunnlagsmateriale om kulturminner

Kulturminner og kulturmiljøer i RNP og RLVO har vært registrert ved to anledninger, først i forbindelse med arbeidet med 10 års vernede vassdrag, og nå i forbindelse med arbeidet med denne forvaltningsplanen. Det første arbeidet ble gjort i 1979 fordelt på to registreringer, og resultatene fra begge er samlet i NOU 1983: 43 *Kulturminner og vassdragsvern*. De fleste registreringene ble da gjort langs hoveddalføret og ved Ráisjávri. Den siste omgangen med registreringer er i forbindelse med denne forvaltningsplanen. Arbeidet strakk seg over to feltesonger (2007 og 2008). Resultatene fra dette arbeidet er samlet i de to rapportene *Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde, rapport for registreringsprosjektet 2007-2008* og *Kartbilag Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde, registreringsprosjektet 2007-2008*. Noen av de gamle registreringene ble gjenfunnet og kontrollert, og mange nye ble registrert. Omtalen av områder med kulturminner er hentet fra disse rapportene.

Registreringene av kulturminner er ikke å anse for det man kaller for § 9-undersøkelser. I områdene som er befart, er kulturminner og kulturmiljøer kartlagt, men de er ikke endelig avklart i forhold til kulturminner, områdene er ikke «frigitt». Ved planlegging av større tiltak plikter derfor likevel ansvarlig å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredede kulturminner (jf. kulturminneloven § 9).

Etter at Sametinget gjorde sine registreringer, er det gjort enkeltfunn av viktige kulturminner. En av disse, bergmaleriene ved Sieimma, er dokumentert i registreringsrapporten Sieimma, Nordreisa kommune. Ny registrering av arkeologisk lokalitet fra Troms fylkeskommune i 2012. Ved Luvddiidvuopmi ble det i 2011 gjort løsfunn av pilspisser, bor og avslag. Funnene er dokumentert i Riksantikvarens database «Askeladden».

Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre landskapets særpreg eller karakter. Med de presiseringene som er gjort i den nye loven, er det nå rom for å regulere bruken slik at det tas tilstrekkelig hensyn til kulturminneverdiene. I NOU 2004: 28 om naturmangfoldloven vises det til at naturvern kan kombineres med vern etter kulturminneloven. Ofte har de to lovverkene blitt brukt overlappende. Kulturminne- og kulturmiljøhensyn kan inngå som en del av begrunnelsen for vern, men vanligvis er det naturverdiene som utgjør det primære grunnlaget for vernet. Det finnes eksempler på områder der kulturminner har en sentral plass i motivet for vern.

Kulturminneloven og plan- og bygningsloven er de viktigste lovene for å verne kulturminner og kulturmiljø av nasjonal og regional verdi. Kulturminner og kulturmiljøer forvaltes gjennom kulturminneloven, uavhengig av om de er i et naturvernområde eller ikke. Det gjelder både samiske, kvenske og norske kulturminner. Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til (kulturminneloven § 2). Et kulturminne kan defineres som samisk når det er bygd, bebodd eller brukt av samer og når samisk tro, tradisjon eller kunnskap knytter dem til en samisk kultursammenheng.

Forvaltningsansvaret for kulturminner er delt mellom Sametinget og fylkeskommunen på regionalt nivå og Riksantikvaren på overordnet nivå. De har også ansvar for forvaltningen av kulturminnene i RNP og RLVO.

Oversikt kunnskapsgrunlaget kulturminner

Av 217 registrerte kulturminner i RNP og RLVO, er 168 automatisk fredet. De aller fleste av disse er automatisk fredede samiske kulturminner, dvs. som antas å være eldre enn 100 år. Bålplasser (Árran) utgjør omtrent halvparten av de registrerte kulturminnene, dernest flere fangstanlegg for villrein. Rundt de automatisk fredede kulturminnene gjelder en sikringsone på fem meter der det ikke må skje inngrep. Det er ikke fastsatt større sikringsone enn dette for noen av kulturminnene.

Det er også registrert flere nyere kulturminner som ikke er automatisk fredet etter kulturminneloven, dvs. kvenske og norske kulturminner yngre enn 1537 e.Kr., men som likevel anses som verneverdige. Det gjelder særlig tjæremiler i Reisadalen. I verneområdene er ingen nyere tids kulturminner (etter år 1537 e.Kr.) fredet ved enkeltvedtak.

Av bygninger er tre áiti (stabbur) ved Ráisjávri automatisk fredet. Ingen bygninger er fredet ved enkeltvedtak.

I tillegg til de registrerte kulturminnene, kan det finnes objekter eller områder som ikke har fått status som kulturminne, men som kan ha kulturhistorisk verdi ved at det knytter seg tradisjoner og historier til dem, noe som gjør dem verd å ta vare på.

Kulturmiljø og bygningsmiljø med spesiell verdi

I forbindelse med registreringene i 2007 og 2008 var det en del av oppdraget å kartfeste, beskrive og vurdere kulturmiljøer. I rapporten etter registreringene er begrepet kulturmiljø brukt om kulturminner som står i en innbyrdes sammenheng. Ved registreringene har de ikke gjort nøyaktig geografisk avgrensning av hvert enkelt kulturmiljø. Ved tiltak i nærheten av disse kulturmiljøene bør de imidlertid avgrenses tydelig. Noen kulturmiljø og bygningsmiljø er likevel spesifikt omtalt i rapportene fra registreringene:

- Jámetsuolu (gravholmen), kulturmiljø med høy verneverdi
- Sørsiden av Ráisjávri (steinaldertufter), kulturmiljø med høy verneverdi
- Jámetsbuolža (gravhaugen), kulturmiljø med spesielt høy verneverdi
- Bávdnjavárri (skyteskjul/čilla), kulturmiljø med spesielt høy verneverdi
- Sieimma, kulturmiljø med spesielt høy verneverdi
- Nedrefoss, kulturmiljø
- Imo, kulturmiljø
- Sørsiden av Ráisjávri, bygningsmiljø

Ut fra dokumentasjonen gjort av Troms fylkeskommune, vurderer vi at kulturmiljøet ved Sieimma inkluderer funnstedet for bergmalerier. I registreringsrapporten konkluderes det med at det bør gjøres søk etter flere felt i nærheten. Det bør derfor tas høyde for mulige nye lokaliteter ved avgrensning av et kulturmiljø.

I nærområdet til funnsted for pilspisser ved Luvddiidvuopmi er det potensial for flere funn. Selv om dette ikke er avgrenset som et kulturmiljø, er det – så lenge det ikke er gjort nærmere undersøkelser – viktig å ta hensyn til dette ved eventuelle tiltak og aktivitet i området.

Generelt er det registrert få skader på kulturminnene. Noen lokaliteter er likevel direkte berørt av ulike aktiviteter eller er nær slike aktiviteter. Det kan være rasteplasser og bålplasser, sti, kjøreløyper, hytter og gammer. I forbindelse med Sametingets registrering i 2008 ble også hytter, faste rasteplasser og midlertidige ildsteder av nyere dato langs Nordkalottleden og elva registrert. I tabellen under er kulturminnene som krever mest oppmerksomhet med tanke på vedlikehold og beskyttelse listet opp. I tillegg ligger flere forholdsvis nær stier, kjøreløyper eller rasteplasser. Særlig gjelder det flere tjæremiler langs elva.

6 Trusler, påvirkningsfaktorer og sårbarhet for verneverdiene

Trusler, sårbarhet og påvirkningsfaktorer knytter seg i stor grad til menneskelig aktivitet.

I dette kapittelet har vi valgt å bruke en variant av ROS-analyse. Hensikten er å avdekke potensiell risiko/sårbarhet innenfor verneområdene på et **overordnet nivå**. Det gir grunnlag for å **avdekke utfordringer** og videre analyse gjennom en mer **grundig sårbarhetsvurdering** etter metode beskrevet i [NINA Rapport 1191 Sårbarhetsvurdering i verneområder](#).

Metoden brukt i denne forvaltningsplanen følger metodikken hentet fra veileder for kommunale risiko- og sårbarhetsanalyser, som er utarbeidet av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Vurderingskriteriene er tilpasset risiko for påvirkning av ferdsel i verneområder (se vedlegg). Det bygges i hovedsak på følgende vurderinger:

Sannsynlighet (S) for at hendelse og/eller situasjon vil skje er satt opp i fire kategorier: lite sannsynlig (S1), mindre sannsynlig (S2), sannsynlig (S3) og meget sannsynlig (S4). Konsekvensen (K) av hendelser er rangert etter forventet skadeomfang med hensyn til slitasje, forstyrrelser og forurensning fra ufarlig (K1) til katastrofalt (K5).

Til slutt oppsummeres risiko som produkt av sannsynlighet x konsekvens. **Rødt felt** indikerer uakseptabel risiko, der tiltak må iverksettes for å redusere denne ned til gul eller grønn. **Gult felt** indikerer risiko «på grensen» som bør vurderes med hensyn til tiltak som reduserer risiko. **Grønt felt** indikerer akseptabel risiko, der tiltak ikke er nødvendig.

6.1 Forstyrrelser

Når vi omtaler forstyrrelser, er det knyttet til dyrelivet. Selv om mange arter og bestander er tilpasset en viss grad av forstyrrelser og menneskelig påvirkning, så vil ferdsel kunne medføre forstyrrelsene. Det er kjent at dette kan gi negative og utilsiktede konsekvenser. Dyrene skyr, eventuelt forsvinner helt, fra områder som er viktige for dem, endring i atferd kan føre til at dyrene får færre unger eller at ungene passes dårligere på, får mindre mat og ikke vokser opp,

dyrene bruker energi på unødige formål og kan bli i generelt dårligere form. Begge deler gjør at de kan bli et lett bytte for andre.

Både enslige turgåere og større grupper kan gi forstyrrelser i naturen. Det gjelder om man går til fots, på ski eller for eksempel bruker sykkel, hest eller snøscooter. Forstyrrelsene vil være forskjellige etter hvordan man tar seg frem. Har man hund, er det alltid viktig å respektere båndtvangen. Generelt er det slik at menneskelig aktivitet som dyrene er vant med, tolereres bedre enn uvante aktiviteter. Spredt aktivitet oppfattes annerledes enn forventet trafikk etter faste stier. Hvordan vi beveger oss, har ulik effekt, for eksempel om vi beveger oss rolig eller med stor fart. Det er forskjell mellom fjell og skog – skogen gir dyrene bedre mulighet til å finne skjul. Motorisert ferdsel påvirker på en annen måte enn ikke-motorisert ferdsel.

Dyrenes reaksjoner på våre aktiviteter kan være sammensatte og kompliserte ettersom de er påvirket av opplevelser de har hatt tidligere. For eksempel kan dyr venne seg til aktiviteter som skjer etter faste mønstre eller traseer. I tillegg kan det være forskjeller mellom arter, individer, aldersgrupper og kjønn og mellom forskjellige lokale bestander. Dessuten er konsekvensene avhengig av årstid og habitat.

[Mer inngående beskrivelser finnes i NINA Rapport 1182 Effekter av ferdsel og friluftsliv på natur.](#)

I tabellen under er det listet opp konkrete hendelser eller situasjoner som er uønsket. Det kan være mange ulike påvirkningsfaktorer eller aktiviteter som gir disse uønskede hendelsene, men ikke alle er omtalt konkret i tabellen. **Sannsynlighet** gjelder «hvor sannsynlig er det at det oppstår negativ påvirkning eller økt sårbarhet». **Konsekvens** omhandler hvor stort skadeomfang påvirkning gir.

Uønskede hendelser eller situasjoner	Sannsynlighet (S)	Konsekvens (K)	Risiko/påvirkning
Forstyrrelser i kalvings-områder til rein på østsiden av Reisaelva (skigåing, hundekjøring mv.)	S1 – lite sannsynlig	K3 – kritisk, omfattende skade	Liten eller akseptabel risiko eller påvirkning
Rasting, opphold eller forbigående ferdsel ved hi for sårbart vilt på fjellet (f.eks. fjellrevhi)	S2 – mindre sannsynlig	K3 – kritisk, omfattende skade	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Rasting, opphold eller forbigående ferdsel ved hekkeplasser for kongeørn eller jaktfalk (kjente lokaliteter)	S1 – lite sannsynlig	K3 – kritisk, omfattende skade	Liten eller akseptabel risiko eller påvirkning
Rasting, opphold eller forbigående ferdsel ved hekkeplasser og leveområder for sårbare vannfuglforekomster	S3 – sannsynlig	K2 – mindre skader, lokalt	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning

Motorisert ferdsel på Reisaelva som påvirker sårbare fuglearter	S3 – sannsynlig	K2 – mindre skader, lokalt	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Motorisert ferdsel på Reisaelva som påvirker sårbare vannlevende arter	S3 – sannsynlig	K2 – mindre skader	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning

6.2 Slitasje og erosjon

Vi tar utgangspunkt i at all ferdsel har potensial for påvirkning av naturen. Slitasje er definert som påvirkning eller tap av jordsmonn ved erosjon, avrenning, kjemiske og fysiske endringer. Dette påvirker også plantesamfunn og vegetasjon. Graden av slitasje vil variere med mange faktorer, bl.a. type påvirkning, grad av påvirkning, type jordsmonn og vegetasjon, helningsgrad og naturtype.

[Mer inngående beskrivelser finnes i NINA Rapport 1182 Effekter av ferdsel og friluftsliv på natur.](#)

I tabellen under er det listet opp konkrete hendelser eller situasjoner som er uønsket. Det kan være mange ulike påvirkningsfaktorer eller aktiviteter som gir disse uønskede hendelsene, men ikke alle er omtalt konkret i tabellen. **Sannsynlighet** gjelder «hvor sannsynlig er det at det oppstår negativ påvirkning eller økt sårbarhet». **Konsekvens** omhandler hvor stort skadeomfang påvirkning gir.

Uønskede hendelser eller situasjoner	Sannsynlighet (S)	Konsekvens (K)	Risiko/påvirkning
Slitasje på leir- og rasteplasser	S4 – meget sannsynlig	K2 – en viss fare, mindre skader, lokale skader	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Slitasje på mye brukte leirplasser/fiskeplasser langs Reisaelva	S4 – meget sannsynlig	K2 – en viss fare, mindre skader, lokale skader	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Ulovlig hogst ved rasteplasser	S4 – meget sannsynlig	K2 – en viss fare, mindre skader, lokale skader	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Stor slitasje på Nordkalottruta generelt	S2 – mindre sannsynlig	K2 – en viss fare, mindre skader, lokale skader	Akseptabel risiko

Støy fra motorbåt	S4 – meget sannsynlig	En viss fare, mulig stor påvirkning på enkelte lokaliteter og dager	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Slitasje langs ATV-spor generelt	S4 – meget sannsynlig	En viss fare, stor negativ påvirkning på enkelt-lokaliteter og langs sporene	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Slitasje langs reingjerder	S4 – meget sannsynlig	En viss fare, stor slitasje langs gjerder	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Annen støy (motorsag/aggregat)	S3 – sannsynlig	En viss fare, lokalt, motorsager og aggregat	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Annet			

6.3 Forurensning

Forvaltningen av RNO og RLVO skal ha som mål at områdene oppleves som rene og uten forurensning, dvs. uten henlagt avfall, bruk av kjemiske midler, unødvendig støy og unødvendig lysforurensning.

<p>Nasjonalparken</p> <p><u>Kap. IV pkt. 5</u></p> <p>Forurensning og forsøpling er forbudt. Avfall skal enten brennes eller tas med ut av området. Materiale som råtner og avfall ved de faste hyttene kan graves forsvarlig ned. Det må ikke brukes kjemiske midler som kan endre naturmiljøet. For øvrig gjelder lov om vern mot forurensninger og om avfall.</p> <p>(Merk at forskriftens ordlyd om brenning og nedgraving er i strid med særlovverk forurensningsloven)</p>	<p>Landskapsvernområdet</p> <p><u>Kap. IV pkt. 3</u></p> <p>Forurensning og forsøpling er forbudt. Avfall skal enten brennes eller tas med ut av området. Materiale som råtner og avfall ved de faste hyttene kan graves forsvarlig ned. Det må ikke brukes kjemiske midler som kan endre naturmiljøet. For øvrig gjelder lov om vern mot forurensninger og om avfall.</p> <p>(Merk at forskriftens ordlyd om brenning og nedgraving er i strid med særlovverk forurensningsloven)</p>
---	---

Avfall og forsøpling

Avfall og forsøpling kan være en trussel mot verneverdiene og mot dyrelivet. Noe avfall blir liggende igjen på leirplasser som brukes sommer og/eller vinter. Der det er mest ferdsel, er det også mest søppel. Det gjelder leirplasser langs Reisaelva, leirplasser ved Somájávri eller ved hytter i området. Etter sommersesongen står det ofte igjen presenninger (gapahuker) på enkelte rasteplasser og fiskeplasser. I forbindelse med reinflytting praktiseres det til en viss grad tilleggsfôring av rein. I tillegg til at det betyr ekstra mat, har man ved fôring lettere kontroll på dyrene, noe som igjen kan føre til mindre kjøring. I RNP og RLVO tar noen reinbeitedistrikter med rundballer eller høy som blir lagt ute i terrenget for fôring av rein, gjerne ikke langt fra grensehyttene. Fôr som ikke blir spist og blir liggende igjen i terrenget når dyrene flyttes videre, betraktes som avfall og skal fjernes. Emballasje rundt fôret, plast og lignende, er også avfall som selvsagt heller ikke skal bli liggende igjen. Inntrykket er at det ikke ligger mye fôrrester igjen, og heller ikke annet avfall i den forbindelse.

Kjemiske midler

Etter det vi kjenner til, blir det ikke brukt kjemiske midler i RNP eller RLVO som kan påvirke naturmiljøet i noe grad. Likevel er det viktig at de ansvarlige er bevisst på at all forurensning er forbudt. Dette ivaretas også gjennom særlovverk.

Støy

Støy er uønsket lyd, dvs. lyd som sjenerer eller plager mennesker, og støy er forurensning etter forurensningsloven. Miljødirektoratet viser til at miljøvernmyndighetenes mål er at støyproblemer skal forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas. Det er fastsatt nasjonale støymål. Målet er todelt. Det ene er knyttet til reduksjon av støyplagen generelt, det andre til støynivå innendørs. Veitrafikk er den største kilden til støyplager her i landet.

Den støyen som blir generert innenfor RNP og RLVO er knyttet til bruk som enten er direkte hjemlet i verneforskriften eller som det er gitt tillatelse til etter verneforskriften. I hovedsak dreier det seg om støy i forbindelse med motorisert ferdsel. Det omfatter støy ved bruk av båt med motor på Reisaelva og Ráísjávri, snøscooter på scooterløypa til Somájávri, motorisert ferdsel i forbindelse med reindrift, motorisert ferdsel i forbindelse med drift av hyttene i verneområdene og i forbindelse med oppsyn, samt motorisert ferdsel det blir gitt enkeltdispensasjoner for. Båtene som brukes på Reisaelva har vanligvis ordinær utenbords motor, men det er gitt dispensasjoner for bruk av vannjet til næringsaktører. Vannjet blir også brukt av naturoppsynet.

Lysforurensning

Den eneste strømtilførselen inne i RNP er til reindriftshyttene på sørsiden av Ráísjávri, og disse har montert vanlig utelys. Hyttene er lite i bruk og lys er ofte ikke påslått. Ellers er det ingen strømtilførsel eller lys inne i RNP eller RLVO. Kraftlinja som går gjennom RNP er en overføringslinje. Hyttene på nordsiden av Ráísjávri, dvs. utenfor RNP, har strømtilførsel og lys. Innenfra verneområdene oppleves det likevel ikke at utelys fra hyttene i eller utenfor virker sjenerende. I gjerdeanlegget ved Dáinnačearru blir det brukt lys når det jobbes i gjerdet om høsten. Ved reindriftsanlegget i Guorbavuopmi brukes arbeidslys når gjerdet er i bruk, dvs. i perioder på senhøsten. Etter etablering av nytt og større anlegg vil nok bruken av lys øke, og vil sannsynligvis være synlig i de nærliggende områdene i RNP de periodene det er i bruk. Dette er imidlertid en tid på året da RNP er mindre brukt i fritidssammenheng. Det er også usikkert hvordan dette påvirker dyrelivet og andre brukere.

Det har de siste årene også blitt meldt inn bekymring knyttet til bruk av sterke lykter ved ferdsel på elva om høsten. Nye lykter har meget sterkt lys som tilsvarer billykter og vel så det. Vi kan godt se at dette oppleves som en forstyrrelse for andre brukere og/eller dyrelivet.

Oppsummering

Uønskede hendelser eller situasjoner	Sannsynlighet (S)	Konsekvens (K)	Risiko/påvirkning
Skjemmende avfall ved hytter og/eller rasteplasser	S3 – sannsynlig	K2 – en viss fare, lokalt	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Skjemmende avfall ved innfallsporter	S3 – sannsynlig	K2 – en viss fare, lokalt	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Forstyrrende lysforurensning som følge av bruk på elvebåt	S3 – sannsynlig	K2 – en viss fare, lokalt	Det bør vurderes tiltak som reduserer risiko og påvirkning
Forstyrrende lydforurensning som følge av bruk av motorredskap og/eller aggregat i Reisadalen	S2 – mindre sannsynlig	K2 – en viss fare, lokalt	Liten eller akseptabel risiko eller påvirkning
Skadelig kjemisk forurensning (utslipp) som følge av bruk av motorbåter eller andre kjøretøy	S2 – mindre sannsynlig	K2 – en viss fare, lokalt	Liten eller akseptabel risiko eller påvirkning

6.4 Strategier og metoder for å redusere sårbarhet som følge av bruk

Friluftslovens bestemmelser om allemannsretten (og plikten) står meget sterkt i Norge. Å nedlegge ferdselsbegrensninger for å få bukt med eventuelt uønsket bruk anses derfor som et lite aktuelt virkemiddel – også i RNP og RLVO. I tabellen under oppsummeres de ulike metodene som kan vurderes iverksatt når konflikter oppstår.

TABELL 2: GJENGIR HOVEDTREKKENE AV VERKTØY, METODER OG STRATEGIER SOM BENYTTES I SAMMENHENG MED BESØKSFORVALTNING.
KILDE: EAGLES 2002 s. 87–108

Metode	Eksempler
Redusere bruk av hele verneområdet	Klima- og miljødepartementet kan etter verneforskriften fastsette nærmere bestemmelser om ferdsel i nasjonalparken dersom verneformålet gjør det nødvendig.
Redusere bruk av spesifikke problemområder	Kanaliserings av bruk (fysisk).
Modifisere/endre brukerlokalteter	Tiltak for å forsterke eller kanalisere bruk i et gitt område. Fysiske tiltak.
Påvirke bruk i tid	Informasjonstiltak overfor brukere.
Påvirke type bruk og besøkendes måte å oppføre seg på	Informasjonstiltak og opplæring.
Påvirke de besøkende sine forventninger	Informasjonstiltak og opplæring.
Bedre tåleevne til ressursen	Tiltak som forsterker et mye brukt område.
Skjøtsel og rehabilitering av ressurs	Tiltak som gjenoppretter eller tilbakefører en lokalitet som er skadet.

6.5 Behov for kartlegging og overvåkning – oppsummering

Forvaltningen av RNP og RLVO skal være kunnskapsbasert. Forvaltningsmyndigheten skal derfor jobbe kontinuerlig for å styrke og bedre kunnskapen om verdiene i områdene. Landskapsverdi, biologisk mangfold og kulturhistorie er tre viktige tema. Ut fra kjent kunnskapsgrunnlag om natur og kultur legges til grunn følgende oversikt over kartleggingsbehov og overvåkningsbehov:

Tema	Område	Overvåkning – kartlegging
Naturtypekartlegging	Ráisjávri	kartlegging
Rovfugl	Ráiseatnu og Njallaavzi	overvåking
Palsmyrer	Ráisjávri	overvåking
Kjørespor	Hele området	bevaringsmål
Fangstanlegg	Ráisjávri - Imo	kartlegging

(under arbeid)

7 Retningslinjer for brukerinteresser

Hensikten med dette kapittelet er først og fremst å vurdere hvordan bruk av verneområdene berører verneverdier, men også å se på bruk som en verdi i seg selv.

7.1 Reindrift

Reindriften har svært lange tradisjoner for bruk av det området som i dag er vernet som nasjonalpark og landskapsvernområde. Reindriften er også gitt en rekke generelle og spesielle unntak i verneforskriftene. **Hovedtrekkene i verneområdeforvaltningen som berører reindrift, er at reindriftenes egne planer skal legges til grunn som søknad om dispensasjon etter verneforskriftene.**

Reindriften er den mest omfattende brukerinteressen innenfor RNP og RLVO. Ressursregnskapet for reindriften for året 2014–2015 viser at det er om lag 250 personer involvert i reindriften i disse områdene. Disse har eierskap til om lag 21 000 rein som beiter, trekker

gjennom eller drives gjennom verneområdene. Det er omtrent dobbelt så mange personer og rein som i resten av Troms fylke og halve Nordland til sammen.

Reindriften i området er omtalt i detalj i utkastet som Reisagruppa og Fylkesmannen i Troms utarbeidet i perioden 2007–2014.⁷ I forvaltningsplanen, slik den nå foreligger, omtales hovedtrekkene av reindriften sin bruk av områdene.

Forvaltningsmål

Reisa nasjonalpark skal kunne brukes til reindrift på den måten som reindriften finner mest hensiktsmessig og formålstjenlig innenfor rammen av verneforskriftene og reindriftsloven. Nasjonalparkforvaltningen skal så langt det er mulig ta hensyn til og støtte opp om reindriftnæringen innenfor rammen av verneforskriften og vernets formål.

Om reindriften i RNP og RLVO

Opplysninger om dagens bruk er i hovedsak hentet fra reinbeitedistriktenes egne planer, reindriften arealbrukskart og ressursregnskapet. I forvaltningsplanen er det ikke tatt stilling til rettslige forhold knyttet til arealbruken.

RNP og RLVO berører en del av reindriftnæringens kjernearealer. Verneområdene ligger i sin helhet innenfor Vest-Finnmark reinbeiteområde.

Beitedistriktene som berøres av RNP og RLVO er distrikt 36 Cohkolat ja Biertavárri (Ráisduottar) med ca. 83 % av vernet areal (RNP og RLVO) og 42 Beahcegealli med ca. 17 % av vernet areal.

Gjennomflyttingsdistrikter som berøres av RNP og RLVO er Árdni/Gávvir (Arnøy/Kågen), Skárfvággi, Ivgoláhku (Lakselvdalen/Lyngsdalen), Fávrrsorda og Ábborášša. Ivgoláhku, Skárfvággi og Árdni/Gávvir flytter på vestsiden av Reisadalen, dvs. gjennom Cohkolat ja Biertavárri (Ráisduottar). Fávrrsorda og Ábborášša har flyttevei på østsiden av Reisadalen, dvs. gjennom distriktet Beahcegealli. Alle distrikter unntatt Fávrrsorda og Ábborášša flytter gjennom verneområdene både om våren og høsten.

Distriktet Ullisolu flyttet tidligere gjennom Cohkolat ja Biertavárri (Ráisduottar), men er i dag ikke i drift. En midlertidig avtale gir Ábborášša anledning til å ha slaktedyrene på sommerbeite på Uløya. Disse slaktedyrene flyttes ikke gjennom verneområdene, men fraktes med trailere direkte fra og til Kautokeino.

Alle de berørte distriktene har vinterbeite i Kautokeino kommune i Vest-Finnmark. Vinterbeite i Vest-Finnmark kan skje innenfor tre soner: sone 30A, 30B eller 30C. Seks av distriktene som er

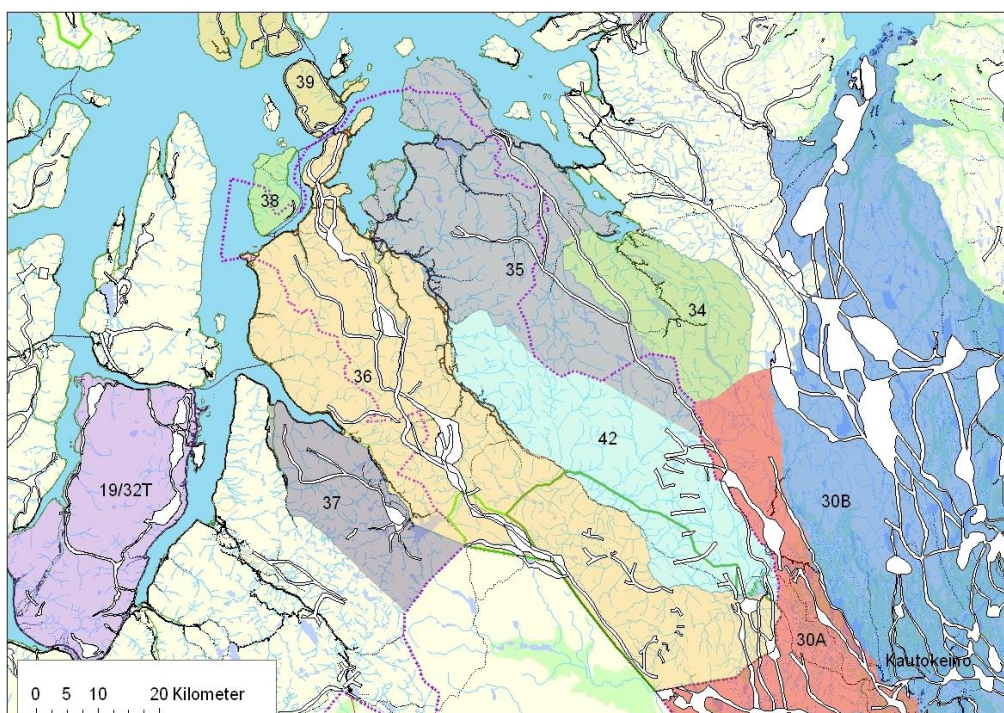
⁷ https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_reisa/Publikasjoner/forvaltningsplan/Ferdig-utkast-til-nasjonalparkstyret-forminsket.pdf

berørt av RNP og RLVO har vinterbeite i 30A Vestre sone/Oarjjabealli og ett i 30B Midtre sone/Guovdojoholat.

Fastsatt beitetid innenfor sommerbeitedistriktets grenser er for alle de berørte distriktene mellom 1. mars og 31. desember. Det vil si at det er i denne perioden det kan beites innenfor RNP og RLVO.

For å koordinere flyttingen mellom sesongbeitene er distriktene og siidaene gruppert i det man tidligere kalte flyttesystemer, nå soner. I Vest-Finnmark er det tre soner med egen administrasjon og styre bestående av representanter fra hver sommersiida: 30A Vestre sone, 30B Midtre sone og 30C Østre sone. I store trekk har ikke beitemønsteret og flyttesystemet i Vest-Finnmark endret seg mye over tid, og det er grunn til å anta at dagens mønster ikke vil endres mye med det første.

Distriktene i Vest-Finnmark er i visse sammenhenger fordelt i kategoriene ytter- og innerdistrikter. Ytterdistrikter har lengre flytteavstander mellom sommer- og vinterbeiter, dvs. flytting gjennom flere andre distrikter for å komme til sitt eget distrikt. I ytterdistrikter skjer både kalving og paring innenfor eget sommerbeitedistrikt. I innerdistriktene skjer kalving og paring innenfor distriktene 30A–30C som er felles beiteområder vår, høst og vinter i Vest-Finnmark.

Hovedtrekk – reindriftens arealbruk

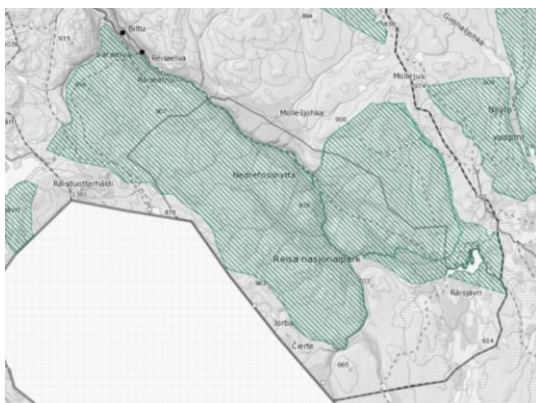
I forarbeidet til denne forvaltningsplanen er det gitt utfyllende beskrivelse av reindriftens arealbruk innenfor RNP og RLVO – i det følgende kort oppsummert. Det vil være variasjoner mellom årene på tidspunkt for flytting og for beitetider. Det vi beskriver under er ment å gi et generelt bilde av arealbruken. Kartene er hentet fra [NIBIO – Kilden – hovedtema Reindrift](#).

Under: Flytting og transport høst og vår

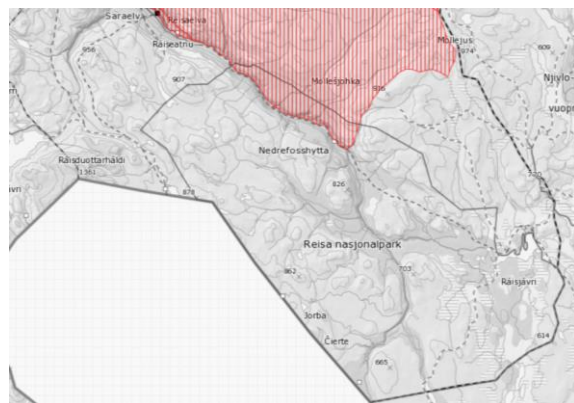

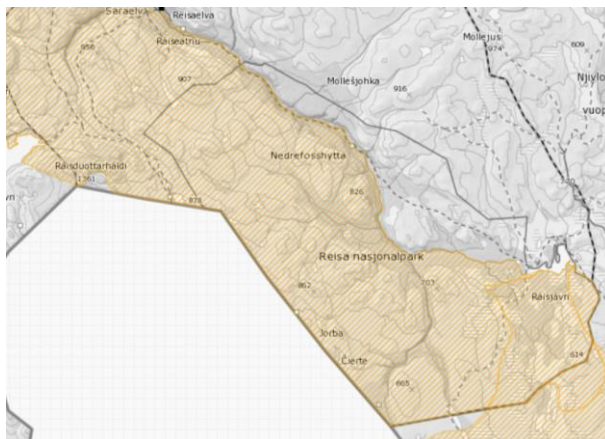
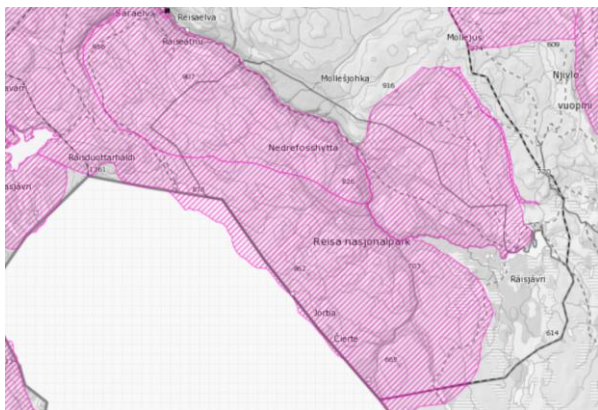
Flytting og transport – De gule feltene viser lengre leier eller traseer i terrenget der reinen enten drives eller trekker selv mellom årstidsbeitene. De stiplede sorte traseene viser kjøreløyper eller veier som brukes til transport.

Under: Vårbeite – kalvingsland
(april–midt juni)

Under: Sommerbeite
(juni–midt august)

Årstidsbeitene (se figur over)

Vårbeite – kalvings- og tidlig vårland (periode omtrent mars–begynnelsen av juni). Gjennomflyttingen foregår vanligvis i en kort periode i april. Den følger trekk og drivingsleier. Beitedistriktene flytter flokkene til vårbeitene og kalvingslandet i april/mai. Om det er tidlig eller sent varierer mye med forholdene på vinterbeite og annet.

Sommerbeite – Fra sist i mai eller først i juni flytter flokkene fra kalvingslandet og til sommerbeite. Disse ligger lenger ut på kysten. I RNP er det normalt lite eller ingen reindriftsaktivitet i perioden midten av juni til midten av august.

Høstbeite – I RNP sammenfaller høstbeitet med vårbeite. Distrikt 36 slipper flokken gjennom sperregjerdet ved Gahperus tidligst i midten av august. Deretter trekker flokken sørover mot sperregjerde i sør. Brunstperioden (oktober) tilbringes innenfor RNP.

Høstevinterbeite – tidlig høstevinterbruk intensivt brukt (periode omtrent oktober til slutten av desember).

Det finnes ikke kart som viser detaljer i reindriftenes arealbruk innenfor verneområdegrensene.

Rammer og regelverk for reindriftsutøvelsen i RNP og RLVO

Reindriftsrettens innhold er nedfelt i reindriftsloven (kap. 3) og omhandler bruksrett til areal og beiterett, ferdsel i utmark, rett til husvære, buer og lignende, gjerder og andre anlegg, retten til å utnytte naturressursene ut over den rene reindriftsutnyttelsen for eksempel til fiske og jakt, bærplukking, uttak av brensel og trevirke og ferdsel i utmark.

I **reindriftsloven § 23** er det fastsatt at den som utøver reindrift har adgang til bruk av nødvendige fremkomst- og transportmidler i samsvar med distriktsplan. Videre at bruk av terrenggående kjøretøy på bar mark skal begrenses mest mulig og skal så langt som mulig foregå i faste løyper. Motorisert ferdsel eller flyging inn i område vernet i medhold av naturmangfoldloven kap. V eller eldre vernevedtak skal foregå i samsvar med fastsatte forskrifter om vern.

I reindriftsloven § 62 pkt. 3 er det nærmere definert innhold i distriktsplan. Det skal være oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler, herunder hvilke terrenggående kjøretøy som anvendes i distriktet samt eventuell tidsbegrenset bruk av helikopter eller annet luftfartøy. Bruksregler for terrenggående barmarkskjøretøy skal også gå frem av (distrikts)planen.

Verneforskriftene for RNP og RLVO berører ikke reindriften eller reindriftsretten som sådan. På grunn av sin historie og rettsstatus har reindriften særskilte unntak gitt i verneforskriftene for RNP og RLVO på en rekke aktiviteter og tiltak. Samtidig er det også noen aktiviteter og tiltak som også utøver av reindrift må ha særskilt tillatelse til fra forvaltningsmyndigheten etter de gjeldende verneforskriftene.

Her følger utdrag fra verneforskriften som berører reindrift.

Nasjonalparken	Landskapsvernområdet
<p><u>Kap. IV pkt. 1. Landskapet</u> Alle tekniske inngrep er i utgangspunktet forbudt (pkt. 1.1).</p> <p>Det er likevel tillatt med</p> <ul style="list-style-type: none">drift og nødvendig vedlikehold av eksisterende bygninger og reindriftsanlegg og eksisterende bruer og klopper, stier og løyper (pkt. 1.2). <p>Det kan gis dispensasjon</p> <ul style="list-style-type: none">til oppføring av bygninger og anlegg i forbindelse med reindrift og bygging av bruer og klopper, og merking av nye ruter (stier og løyper) (pkt. 1.3). <p><u>Kap. IV pkt. 2. Plantelivet</u> Vegetasjonen, herunder også døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse som ikke skyldes vanlig ferdsel og beiting (pkt. 2.1).</p> <p>Det er likevel tillatt med</p> <ul style="list-style-type: none">med bruk av brensel og trevirke i reindriften i henhold til reindriftslovens bestemmelser, bruk av trevirke (ris) til snarefangst, bruk av nedfalt virke og tørre kvister til bål på stedet og plukking av bær, matsopp og kvister til eget bruk, og ellers lovlig plukking av molte for salg (pkt. 2.2). <p><u>Kap. IV pkt. 4. Motorferdsel</u> Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyging med luftfartøy, er i utgangspunktet ikke tillatt (pkt. 4.1).</p> <p>Det er likevel tillatt</p> <ul style="list-style-type: none">å bruke beltekjøretøy på vinterføre for utøvelse av reindrift, bruke tradisjonell elvebåt på Reisaelva nedstrøms Nedrefossen og bruke motorfartøy på Ráisjávri (pkt. 4.2).	<p><u>Kap. IV pkt. 1. Landskapet</u> Alle inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig er forbudt. Gjelder generelt alle tekniske inngrep.</p> <p>Det er likevel tillatt med</p> <ul style="list-style-type: none">drift og nødvendig vedlikehold av eksisterende bygninger og reindriftsanlegg og eksisterende bruer og klopper, stier og løyper (pkt. 1.2). <p>Det kan gis dispensasjon</p> <ul style="list-style-type: none">til oppføring av bygninger og anlegg i forbindelse med reindrift og bygging av bruer og klopper, og merking av nye ruter (stier og løyper) (pkt. 1.3). <p><u>Kap. IV pkt. 2. Motorferdsel</u> Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyging med luftfartøy, er i utgangspunktet ikke tillatt (pkt. 2.1).</p> <p>Det er likevel tillatt med</p> <ul style="list-style-type: none">bruk av beltekjøretøy på vinterføre for utøvelse av reindrift (pkt. 2.2). <p>Det kan gis dispensasjon til</p>

Det kan også gis dispensasjon for	• landing med luftfartøy og bruk av motorkjøretøy på barmark etter eksisterende kjørespor i forbindelse med reindrift (pkt. 2.3).
• (lavtflyging) og landing med luftfartøy og bruk av motorkjøretøy på barmark etter eksisterende kjørespor i forbindelse med reindrift (pkt. 4.3).	

Oppsummert

Følgende aktivitet kan foregå etter de spesifiserte unntaksbestemmelsene i verneforskriften:

- Drift og nødvendig vedlikehold av eksisterende bygg og reindriftnett
- Bruk av brensel og trevirke i reindriften i henhold til reindriftnettens bestemmelser
- Bruk av beltekjøretøy på vinterføre for utøvelse av reindrift

Følgende aktiviteter kan foregå etter innvilget søknad etter spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskrift:

- Oppføring av nye bygg og anlegg i reindrift
- Landing med luftfartøy og bruk av motorkjøretøy på barmark etter eksisterende kjørespor i forbindelse med reindrift

Generelt om dispensasjonsordning for motorferdsel i reindrift

Det har tidligere vært slik at forvaltningsmyndigheten for RNP/RLVO har utstedt en særskilt dispensasjon som beskriver hvilken aktivitet som er tillatt. Det ble utarbeidet slik dispensasjon i 1991 av Fylkesmannen i Troms som gjelder inntil ny dispensasjon er utstedt.

Forvaltningsmyndigheten for RNP og RLVO anerkjenner reindriftenes rett og behov for motorferdsel som del av moderne reindrift og som del av kulturen og levestilten rundt. I forvaltningen av RNP/RLVO legges det derfor i hovedtrekk opp til at «motorferdsel, dvs. bruk av helikopter og barmarkskjøretøy, som foregår i samsvar med godkjent distriktsplan kan tillates. Det betyr i praksis at det er distriktets egne planer som legges til grunn for en søknad om dispensasjon.

Forvaltningsmyndighetene for verneområdene skal etter sitt regelverk vurdere om den motorferdsel som distriktet har planlagt er til ulempe for natur- og verneverdier. En god dialog og praktisk samarbeid mellom distriktet og vernemyndighetene mens planen utarbeides vil være viktig og forenkle saksbehandlingen mye. Distriktsplanene er ikke en dispensasjon i seg selv, men oppdaterte og godkjente distriktsplaner skal være *grunnlaget* som gir informasjon og opplysninger som er nødvendig for å vurdere og behandle en dispensasjonssak etter verneforskriften.

Når dispensasjon fra vernemyndigheten er vedtatt, vil den gjelde inntil fem år eller inntil det gjøres endringer på det som omhandler motorferdsel i distriktsplanen. Hvis distriktet har behov for å endre planene sine eller behov for å endre hvordan motorferdsel pågår, må forvaltningsmyndigheten for verneområdene involveres på nytt.

Vernet og forvaltningen har som mål at natur- og kulturverdier innenfor verneområdet skal bevares for fremtiden. Opprettelse av nye varige spor, utvidede spor eller økt slitasje er ikke ønskelig. Uavhengig av om barmarkskjøring gjøres i sammenheng med reindrift eller annen aktivitet er det problematiske sider som må tas opp. Det vil i større eller mindre grad oppstå sår og skader i naturen som følge av barmarkskjøring. På noen lokaliteter kan sporene bli tilnærmet permanente pga. sen naturlig gjenvekst eller erosjon, mens det andre steder gror fortere igjen. Fugle- og dyrelivet kan påvirkes, særlig i de hektiske vår- og forsommarmånedene. Skader etter kjørespor kan i enkelte områder endre landskapet og livsvilkårene for fugler og dyr. Motorisert ferdsel reduserer også muligheten til å oppleve stillhet og ro.

Reindriften må selv ta større ansvar for å hindre ytterligere erosjon og markslitasje på spesielt utsatte stekninger og lokaliteter. Dette kan gjøres med f.eks. forsterkning av lokaliteter i samråd med forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten må også saksbehandle søknad om tiltak på kjørespor.

Retningslinjer for saksbehandling

I saksbehandling etter verneforskriften som omhandler reindrift vil forvaltningsmyndigheten legge til grunn følgende retningslinjer:

RETNINGSLINJER FOR REINDRIFTSBRUK

Generelt

Reindriften reguleres i all hovedsak etter reindriftslovens bestemmelser. Hvis det kommer til konflikt mellom verneforskriften og reindriftsloven, vil det være verneforskriften som er bestemmende.

Oppdaterte og godkjente distriktsplaner brukes som grunnlag for informasjon og opplysninger som er nødvendig for å vurdere og behandle en sak etter verneforskriften.

Motorisert ferdsel med snøscooter på snødekt mark (pkt. 4.2 RNP/pkt. 2.2 LVO)

For kjøring på vinterføre med snøscooter i forbindelse med utøvelse av reindrift, trenger den som utøver reindrift ingen tillatelse etter verneforskriften. Med vinterføre menes frossen, snødekt mark, og det forutsettes at kjøring ikke fører til varige spor.

Motorisert ferdsel på barmark og med luftfartøy (pkt. 4.3 RNP/pkt. 2.3 LVO)

Forvaltningsmyndigheten for verneområdene har et mål om at det ikke skal oppstå nye kjørespor og/eller særlig utvidet slitasje som følge av barmarkskjøring, heller ikke unødige forstyrrelser på dyrelivet i sårbare perioder.

Kjøring på barmark og bruk av luftfartøy som foregår i forbindelse med utøvelse av reindrift, følger driftsmønsteret slik det er beskrevet i oppdatert og godkjent distriktsplan og følger vilkårene i denne forvaltningsplanen, kan tillates. Forvaltningsmyndigheten må gi formell dispensasjon etter verneforskriften for at kjøring skal være lovlig, men det gjøres samlet med bakgrunn i de opplysningene som er gitt i distriktsplanen og samlet for all motorferdsel som er nødvendig i den delen av distriktet som omfattes av verneområdene. Kjøringen som faktisk foregår i terrenget, skal være beskrevet i distriktsplanen.

Det legges opp til en praksis med femårige tillatelser som fornyes med mindre det oppstår behov for endring. Hvis kjørebehovet endres, og dermed distriktsplanen, må tillatelse etter verneforskriften fornyes.

Vilkår for å kunne gi dispensasjon til barmarkskjøring etter distriktsplan

Distriktsplan som gir grunnlag for dispensasjon, må være oppdatert og oppfylle de kravene som er angitt i reindriftsloven § 62. For at forvaltningsmyndigheten skal kunne vurdere saken, må planen inneholde følgende opplysninger (jf. begrepet bruksregler under reindriftsloven § 62 pkt. 3):

- Hvor skal det kjøres – område eller løyper som følges?
- Hvilken arbeidsoperasjon?
- Periode – mest mulig nøyaktig?
- Hvilke kjøretøy skal brukes (ATV, motorsykkel, helikopter, scooter, annet)?

Forvaltningsmyndigheten forutsetter følgende:

- På barmark skal motorferdsel så langt som mulig gå i faste, eksisterende løyper. Der det går faste løyper, skal faste løyper brukes, for eksempel ved kjøring til hytter, transport og frakt, vedlikehold av gjerder og anlegg, jf. reindriftsloven § 23.
- Distriktene har selvstendig ansvar for å minimere negative effekter av motorferdsel, jf. reindriftsloven § 23. Distriktet bør i sine planer omtale behov for restaureringstiltak og behov for forsterkning av kjørespor.

Hvem gjelder reglene om motorferdsel for?

Tillatt kjøring eller bruk av luftfartøy knyttet til utøvelse av reindrift omfatter de personer som til enhver tid utøver reindrift, dvs. som er oppført som innehaver eller medlem i en siidaandels melding om reindrift etter bestemmelsene i *Forskrift om melding om reindrift* og lagt inn i Reindriftsforvaltningens database «Grunnmur». Reglene omfatter også barn av reindriftsutøver under 18 år. Også personer som er innleid hjelpere (verddier) som har og medbringer skriftlig avtale med siidaandelsleder omfattes av dette regelverket.

Hvilken kjøring er omfattet av unntaksbestemmelsen i verneforskriften kap. 4 pkt. 4.2?

Reglene om bruk av motorkjøretøy er begrenset til utøvelse av reindriftnæring, herunder:

- Transport av ved og annet trevirke som nevnt i reindriftsloven § 25
- Motorferdsel i sammenheng med arbeidsoperasjoner som flytting, driving og gjeting
- Motorferdsel i sammenheng med tilsyn og løpende vedlikehold av reindriftsanlegg

Generelt er det slik at all motorferdsel hvor transport av utstyr og materiell er hovedformålet bør foregå når det gjør minst skade i terrenget, dvs. mest mulig på vinterføre.

Tillatelse til kjøring i forbindelse med annen type aktivitet kan gis etter søknad.

Innleid hjelp for reineier eller reindriftsansvarlig må medbringe skriftlig dokumentasjon/avtale⁸ med leder av siidaandel for at kjøringen skal være lovlig. Leiekjøring skal være knyttet til utøvelse av reindrift, ikke annen aktivitet, for eksempel jakt, fiske, bærplukking og privat kjøring. Det gjelder både kjøring på vinterføre, på barmark og med luftfartøy.

Unntak fra reglene om motorferdsel

Ved akutt og uforutsett behov for kjøring av andre personer enn de som kjører lovlig i reindrift eller leiekjører med avtale eller kjøring som foregår utenfor beskrivelsene i distriktsplanen, skal man melde dette til oppsynet eller forvaltningsmyndigheten så snart det er mulig. Det gjelder for ferdsel hele året.

Bruk av droner i sammenheng med reindrift

Bruk av droner faller ikke innenfor bestemmelsene i motorferdselloven. Det er ikke spesifikke regler som regulerer bruk av droner i RNP og RLVO. Gjennom vernebestemmelsene for RNP (pkt. 6.1) og RLVO (pkt. 4.1) er det imidlertid et forbud mot «unødige forstyrrelser» av dyrelivet. Bruk av droner vil da være forbudt hvis den aktuelle bruken medfører en unødig forstyrrelse av dyrelivet i området.

Bruk av droner som forenkler arbeidet med gjeting eller andre arbeidsoperasjoner i reindrift og som reduserer behov for motorferdsel, anses som ikke søknadspliktig.

Brensel og virke (pkt. 2.2 RNP)

Uttak av trevirke og plantemateriale i begrensede mengder til produkter for salg (for eksempel duodji/håndverk) der det ikke er i konflikt med spesielt verdifulle naturverdier, vil tillates etter verneforskriften. For øvrig legger vi til grunn § 25 i reindriftingslovens bestemmelser om hva som er tillatt.

Bygg, anlegg og innretninger (pkt. 1.1 RNP/LVO)

Nye bygg

Oppføring av nye bygg og anlegg er i utgangspunktet forbudt i hele RNP og RLVO. Det gjelder også midlertidige og transportable bygninger eller innretninger, hensetting av campingvogner o.l. Det må søkes om alle slike anlegg som nevnt, dvs. inkludert gumpier (flyttbare hytter) som er ført inn på vinter dersom de blir stående i barmarksesongen.

Nye bygninger og anlegg som vurderes som nødvendige for utøvelse av reindrift vil normalt tillates. Tillatelse kan gis til den som har rett til å utøve reindrift etter reindriftingsloven og som oppfyller de bestemmelser som gjelder for bygg og anlegg i reindrift.

Dersom nye bygninger må plasseres innenfor verneområdene, skal de søkes lokalisert nær eksisterende bygg der slike finnes. Plassering skal være i samsvar med bruksmønsteret i distriktsplanen. Størrelsen på hytta vurderes i hvert enkelt tilfelle avhengig av behov og bruk.

Bygning bør fundamenteres uten graving i grunnen. Lokal samisk byggeskikk skal ligge til grunn for formgivning og materialvalg. Med lokal byggeskikk menes den byggeskikk som er utbredt i området. Det skal fortrinnsvis benyttes trematerialer eller annet naturmateriale, både i konstruksjon og værbeskyttende lag. Som taktekkingsmateriale kan det benyttes papp, matte plater eller naturmateriale (trebord, stein, torv). Gumpier som står over to sesonger på ett sted er å anse som fast anlegg og er søknadspliktig.

Brygger

Det er ikke ønskelig med flere private brygger ved Ráisiávri. Eksisterende godkjente brygger kan vedlikeholdes.

Andre bygg og anlegg

For andre frittstående anlegg vil det bli gjort en konkret vurdering av tiltaket med hensyn til konsekvenser og alternative løsninger, for eksempel vindmølle for strøm.

Gjenoppbygging

Gjenoppbygging av gamle hytter eller anlegg som ikke står lenger, er å betrakte som et nytt tiltak som må ha tillatelse. Dette er i samsvar med reglene i plan- og bygningsloven for hva som er søknadspliktige tiltak (§ 20-1). Slike tiltak må derfor også behandles av forvaltningsmyndigheten etter vernereglene. Dersom et bygg eller deler av et bygg rives og bygges opp på nytt, er det å betrakte som et nytt tiltak og ikke vedlikehold, og det må søkes om det. Tillatelse til å gjenoppføre bygninger eller anlegg som er gått tapt ved brann eller naturskade vil normalt bli gitt. Bygningens størrelse eller funksjon bør være den samme som opprinnelig bygg. Det kan bli satt krav til plassering og utforming.

⁸ SMS-varslings på mobiltelefon eller skriftlig på papir fra oppdragsgiver, opplysninger om person, kjøretøy, tidspunkt og hensikt med kjøring bør være med.

Vedlikehold

Med vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger mener vi normalt vedlikehold og utskifting av dårlige materialer til nye av samme type. Vedlikehold skal ikke føre til at bygg og anlegg endrer utvendig fasade. Eventuell tilbakeføring til opprinnelig utseende kan tillates med bakgrunn i dokumentasjon.

Innvendig ombygging

Innvendig ombygging som ikke endrer bruken av bygningen, er tillatt uten søknad. Med ombygging menes bygningsmessige endringer innenfor eksisterende grunnflate.

Bruksendring

Bruksendring er ikke søknadspliktig etter verneforskriften. Arbeider som gjøres med sikte på bruksendring krever imidlertid tillatelse etter verneforskriften, og må også behandles etter plan- og bygningsloven. Ved søknader om bruksendringer av eksisterende bygninger skal det legges vekt på om den nye bruken er i samsvar med bruken denne forvaltningsplanen legger opp til på det stedet bygningen står.

Fredede/verneverdige bygninger

Søknader om tiltak knyttet til bygningsmiljø med automatisk fredede og verneverdige bygninger på sørsiden av Ráisjávri vil bli behandlet etter samråd med kulturvernmyndighetene.

Gjerder og gjerdeanlegg

Oppføring av nye bygg og anlegg er i utgangspunktet forbudt. Det gjelder også faste og midlertidige gjerder. Eksisterende gjerder kan driftes og vedlikeholdes uten søknad.

Nye gjerder

Oppføring av nye gjerder, både sperregjerder og arbeidsgjerder, behandles etter bestemmelsene i verneforskriftene og naturmangfoldloven.

Til en tillatelse kan det bli knyttet konkrete vilkår til følgende:

- Avstand et permanent gjerde, etter en konkret vurdering, kan flyttes uten at det må søkes om ny tillatelse.
- Det etableres krysningspunkt, dvs. grunder, overganger e.l., der faste gjerder krysser stier/ferdselsårer.
- Det etableres viltporter ved trekruter for vilt, f.eks. der faste gjerder krysser elgtrekk, ev. at gjerdene får lav høyde og strenger på toppen, men uten øverste strenger på krysningspunkt.
- Som et avbøtende tiltak for å unngå påflygninger skal deler av gjerdet være farget, og valg av sted skjer i samråd med reindriftsavdelingen.
- Porter i gjerdet står åpne når de ikke er i bruk.
- Utrangert gjerdemateriell fjernes fra området og leveres til godkjent avfallsmottak.

Nytt gjerde eller vedlikehold

Renovering av permanente gjerder som har ligget brakk så lenge at gjerdet ikke lenger står, men må bygges opp på nytt fra grunnen av, er å betrakte som et nytt tiltak. Større endring av gjerdets trase er å anse som nytt gjerde. Vedlikehold omfatter utskifting av dårlige materialer til nye av tilsvarende type og mindre endring av trase.

Mobile gjerder

Mobile gjerder er det ikke nødvendig å søke tillatelse til. Med mobile gjerder menes gjerder som brukes under en arbeidsoperasjon og som tas ned når arbeidsoperasjonen er avsluttet. Mobile gjerder som blir stående ut over det behandles som et midlertidig gjerde.

Midlertidig gjerde

Midlertidige gjerder, både sperregjerder og arbeidsgjerder, skal det søkes om tillatelse til når det blir stående ut over en sesong, for eksempel fra barmark til vinter.

Grensegjerdet

Grensegjerdet mellom Norge og Finland reguleres av den til enhver tid gjeldende *Reinbeitekonvensjon mellom Norge og Finland* og *Lov om reingjerder mellom Norge og Finland*. Ved endring av gjerde trase som fører til at gjerdet berører RNP eller RLVO, skal forvaltningsmyndigheten behandle saken etter verneforskriften. Tillatelse til ny gjerde trase kan påregnes, men det vil bli satt vilkår om at ny trase ikke kommer i konflikt med natur- og kulturverdier og at det blir gjort avbøtende tiltak dersom det er til ulempe for andre brukergrupper.

7.2 Friluftsliv og fritidsbruk

Forvaltningsmål

Forvaltningsmyndigheten skal tilrettelegge for allmennheten adgang til friluftsliv i de deler av områdene hvor dette er formålstjenlig. Friluftsliv skal være med på å bidra positivt til livskvalitet, helse og trivsel og som grunnlag for lokal næringsutvikling.

Friluftsliv og fritidsbruk favner en lang rekke aktiviteter som har ulik grad av restriksjoner. Generelt er det slik at ikke-motorisert ferdsel har liten grad av restriksjoner, mens motorisert ferdsel er strengt regulert. I utgangspunktet er all ferdsel til fots, på ski og med sykkel tillatt i verneområdene. Det gjelder også organisert ferdsel. Ferdsel betraktes som organisert når en person, organisasjon eller virksomhet har planlagt, koordinert eller arrangert en aktivitet for en gruppe deltakere, en aktivitet som er kunngjort/markedsført på forhånd eller en aktivitet som gjentas.

I verneforskriften er det fastsatt at ferdsel skal foregå hensynsfullt og varsomt slik at det ikke påvirker natur og verneverdier negativt. Og det er oftest slik at ferdsel ikke trenger særskilte reguleringer, men kan foregå på samme måte innenfor verneområdene som utenfor.

Skade som følge av ferdsel og friluftaktivitet kan forekomme. Det vil da normalt være snakk om for eksempel stor markslitasje eller forstyrrelse av dyrelivet. I deler av området er det hekkende fugl som rett og slett kan avbryte hekking hvis de blir forstyrret. Et annet eksempel er forstyrrelser i kalvingstiden for rein, som også kan være uheldig. I andre områder er det vegetasjon som er særlig slitasjeutsatt eller verdifullt planteliv.

Det vil i de fleste tilfeller ikke være aktuelt å regulere ferdsel ved bruk av regelverk. Det kanskje viktigste virkemiddelet er kanalisering, informasjon og tilrettelegging. Det er også stor betydning å kunne ha en god dialog mellom brukere og forvaltningsmyndighetene. Man kan da få på plass enighet om hvordan ferdsel og aktivitet faktisk skal foregå.

Kunnskapsstatus

I forbindelse med arbeidet med forvaltningsplanen er det utarbeidet to rapporter om bruk av RNP og RLVO. På grunnlag av de to kartleggingene har vi rimelig god oversikt over dagens bruksmønster av RNP og RLVO. Det er utarbeidet rapporter og gjennomført prosjekter som til sammen gir et godt grunnlag for å forstå friluftsb Bruken i områdene.⁹ Det er også laget en rapport

⁹ Lokal bruk av Reisa nasjonalpark / Ráisa álbmotlas meahcci og Ráisduottarháldi landskapsvernområde / Ráisduottarháldi suodjemeahcci – Upublisert, Halti Nasjonalparksenter AS.

som beskriver fastboende i Kautokeino sin bruk av RNP og RLVO.¹⁰ I et arbeid ledet av Troms fylkeskommune har viktige friluftsområder i alle kommunene i Troms fylke blitt kartlagt.¹¹

Gjennom prosjektet *Arktiske nasjonalparkopplevelser* ble det gjort besøkskartlegging med besøksundersøkelse og besøkstelling i RNP i 2008. Besøkstillingen ble fulgt opp i 2010, og også på mer fast basis fra 2012. Data er oppsummert senere i planen.

Det er gjennomført en besøksundersøkelse i 2015. Respondenter registrerte seg på svarkort med sin e-postadresse for utsending av spørreundersøkelse (Questback) senere på høsten. Det var i alt 132 respondenter som registrerte seg (51 norske/19 engelske). Av disse svarte 53 % på selve undersøkelsen. Det ble sendt ut en norsk og en engelsk variant. Det er relativt store forskjeller i bruk mellom disse gruppene.

Generelt benytter nordmenn elvebåt (64,7 %) i langt større grad enn utlendingene (15,8 %). Følgelig er de aller fleste som besøker Mollis, som man nesten utelukkende benytter elvebåt for å besøke, nordmenn. Halvparten av de utenlandske turistene vandrer Nordkalottleden (52,6 %).

Det er fortsatt slik at lokalkjente på dagstur utgjør om lag 60 % av de besøkende i Reisadalen i sommersesongen. De fleste av de besøkende er mest opptatt av friluftsliv og lokal historie. De er minst interessert i jakt, fiske, fugleliv og planteliv. De som overnatter (40 %) bruker i stor grad hyttene som er tilgjengelig i dalen.

60 % er svært fornøyd med rasteplassene, og folk er overhengende fornøyd med kvaliteten på stiene og tilretteleggingen for øvrig. Respondentene er greit fornøyde med informasjonen som gis om de forskjellige temaene (verneregler, nasjonalparken, hytter, aktiviteter o.l.). Det de ønsker seg mest er utstillinger, brosjyrer, guiding og infotavler. Internetsider er det minst viktige.

98 % er tilfreds eller svært tilfreds med sitt besøk. Det er naturen de er mest fornøyd med, men også tilretteleggingen av rasteplassen ved Mollis.

De som besvarte den engelske versjonen, er mest fornøyd med Ovi Raishiin og rasteplassene. Gjennomsnittet er mindre tilfreds med informasjonen som gis på hytter og andre lokaliteter, altså at det er for lite. Ytterligere informasjon om nasjonalparken vil de foretrekke å få fra film og eventuelt mobilapp.

Samlet sett har vi god kunnskap om både historisk bruk og om dagens bruk – både hvor mange som bruker områdene til friluftaktiviteter, hvilken tid på året bruken fordeler seg og hvilke aktiviteter som utøves i de enkelte områdene. Vi vet også at fritidsbruken og friluftslivet er i rask endring. Det er derfor viktig at vi følger opp med kartlegginger, besøkstillinger og undersøkelser for å kunne fange opp endringer som kan påvirke verneverdiene. For å kunne si noe om utviklingen av brukstype og omfang, og for å kunne være målrettet med tiltak, er det viktig at kartlegging og overvåking blir fulgt opp i tiden fremover.

Overordnet om fritidsbruk i RNP og RLVO

Når man skal omtale bruk av verneområdene og også vurdere konsekvens for verneverdier og annen bruk, må vi forholde oss både til geografisk fordeling av bruk og til tid på året.

¹⁰ Meahcásteapmi Guovdageinnus / Naturbruk i Kautokeino, fastboendes bruk av meahcci i Kautokeino kommune og konsekvenser ved etablering av naturvernområder.

¹¹ Kartlegging av friluftsområder i Nordreisa.

Det er to hovedsesonger for ferdsel i rekreasjonssammenheng. «Sommerferien» er perioden fra snøsmelting (omtrent juni) til slutten av september. Sesongen i Reisadalen starter vanligvis først når det er mulig å ferdes med elvebåt.

Den andre sesongen er vinter/vårvinter som starter i januar og ender i mai. Vintersesongen i Reisadalen avsluttes vanligvis i løpet av mars.

De kartene vi presenterer viser hovedtrekk i ferdselen. Det er også ferdsel i områder som ikke er avmerket, men det er foreløpig av lite omfang (dvs. under 20–50 personer i sesongen).

Ferdsel i sommersesongen

Ferdsel i sommersesongen følger i hovedsak følgende mønster:

- Sieimma til Imo: Elvebåtferdsel, fiske, kanopadling, vandring på Nordkalottruta, besøke Imo, besøke Mollis. Hovedsesong er tidlig juni til midten av september.
- Nedrefoss til Ráisjávri/Reisavann: Vandring på Nordkalottruta. Hovedsesong er juli og august.
- Guolášjávri til Somájávri: Vandring til/fra Somájávri. Noe fiske. Noe sykling.
- Saraelv–Somájávri: Vandring på Nordkalottruta.

I tillegg er det noe småviltjakt, stort sett innenfor de avmerkede områdene. Det er også noe fiske på fjellet, men i mer beskjedent omfang.

Beregnet omfang på ferdsel sommersesong

I tabellen under har vi sammenstilt ulike data for å antyde et omfang på ferdsel generelt i området. Den klart mest besøkte lokaliteten i RNP er Mollisfossen. Gjennomsnitt i 2016 er 12 passeringer per dag (10 i 2015). Juli er den travleste måneden med et gjennomsnitt på 23 passeringer per dag (18 i 2015).

Ferdselen på finsk side av grensen er betydelig større enn på norsk side. Det er i sommersesongen om lag 3500 personer som vandrer Nordkalottruta opp til finsk Halti fra Kilpisjärvi. Det er en økt bruk av Guolášjávri som innfallsport til Halti.

Sommersesong (juni–slutten av september)	Kommentar	Gj.snt. sesong	Endring sist 2 år	2016	2015	2019	2020
Fiskedøgn Reisaelva Sieimma– Øvrefossen/Imo	Antall fiskedøgn soner 11–19 med gjennomsnitt 1,57 døgn per fisker	699	37	717	680	424	352
Fiskedøgn, lokale	Overslag lokale fiskedøgn (2,57 døgn per fisker)	171	0	77	77	397	283
Mollisfossen	Antall personer som går til fossen	1154	338	1536	1198	-	1796
Elvebåter passert Sieimma						1800	2023
Estimert personer i båt	Dersom det er fire i hver båt					3060	3439
Vandring Nordkalottruta i Saraelv–Imo	Data fra Sieimma	375	46	341	295		237
REISADALEN	JUNI–OKT (120 dager)	2398		2671	2250		2431
Brukerdøgn Somashytta	All bruk av hytta i perioden. Overveiende rekreasjonsbruk.	150	57	177	120		
Vandring Guolášjávri–Halti	60 dager registrering	250	:	250	:		

Vandring Nordkalottruta i Saraelv–Somas	Overslag	90	:	80	:	
Vandring/sykling Geatkkujávri–Somájávri	Overslag	50	:	50	:	
Ráisdúottar		540		557		
Jaktkort – Reisavann–Geatkevuopmi	Antall personer jakt (sone Reisavann og RNP)	79	48	106	58	
Nordkalottruta Reisavann–Nedrefoss	Antall passeringer	185	:	150	159	
Indre strøk		264		256		
Nordkalottruta sommer				3488		
Käsivarsi jakt-fiske (helikoptertransport på finsk side)				2850		
Käsivarsi og Nordkalottruta Finland				6438		

Ferdsel i vintersesongen

Ferdsel i vintersesongen er mye mer begrenset enn sommersesongen, både i omfang og geografisk. I stor grad strekker bruken seg langs scooterløypa mellom Gahperus og Somájávri. Det er også noe ferdsel på Čárájávri sent på vår/vintersesongen over i sommersesongen. Vi har lite konkrete data på omfang av denne bruken.

Ferdsel i selve Reisadalen er svært begrenset og avhenger mye av føreforholdene på elva, som varierer mye fra periode til periode og mellom årene.

Ferdsele på finsk side av grensen er betydelig større enn på norsk side. Det er i vintersesongen 2016–2017 registrert om lag 6841 personer som går på ski eller bruker scooter langs Nordkalottruta opp til finsk Halti fra Kilpisjärvi. Dette er omtrent det dobbelte av sommertrafikken.

Rammer og regelverk for friluftaktivitet, ikke motorisert

<p>Nasjonalparken</p> <p><u>Kap. IV pkt. 6</u> All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader natur- og kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe, eller er til ulempe for andre. Idrettsarrangement er forbudt. Unntatt fra dette er skyss av turister med elvebåt (pkt. 6.1).</p> <p>Miljøverndepartementet kan fastsette nærmere bestemmelser om ferdselen i nasjonalparken dersom verneformålet gjør det nødvendig (pkt. 6.2).</p>	<p>Landskapsvernområdet</p> <p><u>Kap. IV pkt. 4</u> All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader natur- og kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe, eller er til ulempe for andre. Idrettsarrangement og kommersiell¹² turisme er forbudt (pkt. 4.1).</p> <p>Miljøverndepartementet kan fastsette nærmere bestemmelser om ferdselen i landskapsvernområdet dersom verneformålet gjør det nødvendig (pkt. 4.2).</p>
--	--

Ferdsel til fots

Ferdsel til fots i RNP og RLVO trenger ikke særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Dette gjelder også organiserte turer. Idrettsarrangementer uansett omfang er ikke tillatt uten særskilt tillatelse.

Telting

Telting er tillatt også i RNP og RLVO etter friluftslovens bestemmelser.

Langs Reisaelva har det vært vanlig å sette opp telt som står over lengre perioder, dvs. flere uker på samme plass. Denne formen for hensetting av telt er ikke heldig. Det er en form for privatisering av offentlig og tilgjengelig grunn, og det gir skader på vegetasjonen.

Etter friluftsloven kan det teltes på samme sted i utmark over flere dager så fremt det ikke er til ulempe eller skade for andre. Det vil si at sammenhengende bruk av telt eller lavvo på fjellet eller andre områder fjernt fra bebyggelsen ikke trenger tillatelse dersom bruken vurderes til å ikke være til skade eller ulempe.

Permanente baser som brukes av og til er derimot ikke en del av allemannsretten. Permanent lavvo, dvs. på fast plass, betraktes som et bygg. Nye bygg og anlegg er det i utgangspunktet ikke tillatt å føre opp innenfor verneområdene. Det må i så fall gjøres etter en dispensasjon. Leirplasser med permanent lavvo på samme sted over lengre perioder medfører gjerne behov for ved, toalett og andre innretninger, samt at ferdsel og slitasje blir konsentrert. En lavvo som står på fast sted hele sesongen hindrer dessuten andre i å bruke samme leirplass, og er slik til ulempe for andre brukere.

¹² Punktet med kommersiell turisme skal egentlig være likelydende med forskriften for RNP.

RETNINGSLINJER FOR TELTING I RNP/LVO

- Teltning er tillatt etter friluftslovens bestemmelser.
- Teltet plasseres minst 150 meter fra bebodd hus og hytte. Du kan bare telte på samme plass i to døgn. Er du på høyfjellet eller langt fra bebyggelse, kan du telte lenger.
- Telt skal allikevel ikke stå mer enn fem dager på samme sted.

Sykling

Regjeringen har i Stortingsmelding nr. 18 (2015–2016) foreslått at det i utgangspunktet skal være tillatt å sykle på eksisterende veier, stier og kjørespor i nasjonalparkene og i landskapsvernområdene, og vil endre de verneforskriftene som omtaler dette slik at det er i tråd med den nye politikken.

Elektriske sykler¹³ kan etter en [forskriftsendring i 2017](#) av motorferdselloven benyttes i utmark som ordinær sykkel. Det er derimot ikke gjort endringer i verneforskriften til RNP/RLVO som tillater bruk av elsykkel. All bruk av elsykkel rammes derfor av motorferdselsforbudet i verneforskriften, og er derfor fortsatt å anse som søknadspliktig.

Merk også at kommunen i forskrift kan bestemme at bruk av elektriske sykler som nevnt i første ledd likevel ikke er tillatt i bestemte områder eller på nærmere angitte strekninger eller traseer.

Nasjonalpark- og verneområdestyrene kan regulere ferdsel med sykkel i nærmere angitte områder dersom verneformålet tilsier det.

I RNP og RLVO har omfanget av sykling vært begrenset frem til nå. Samtidig er store deler av terrenget i RNP og RLVO, utenom veier, stier og tråkk, svært sårbart for slitasje. Det vil fort kunne oppstå nye veier og stier selv med begrenset mengde sykling utenom eksisterende veier.

RETNINGSLINJER FOR BRUK AV SYKKEL

Det er kun pkt. 6.1 som vil kunne anvendes for å «regulere» sykling. Gjelder det sykling i form av et idrettsarrangement, kreves derimot tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

- Sykling som foregår med et lite antall personer og som ikke setter varige spor i terrenget, er tillatt på stier, veier og kjørespor og i terrenget for øvrig.
- Idrettsarrangementer uansett omfang er ikke tillatt uten særskilt tillatelse.

¹³ Med elektriske sykler menes sykler som er utstyrt med elektrisk hjelpemotor med maksimal nominell effekt på høyst 0,25 kW der hjelpemotorens effekt reduseres gradvis og opphører når sykkelen oppnår en hastighet på 25 km/t eller tidligere hvis syklisten slutter å trå. Det tillates at sykkelen har fremdrift kun ved motorkraft opp til 6 km/t.

Ridning

Regjeringen har i Stortingsmelding nr. 18 (2015–2016) foreslått at det i utgangspunktet skal være tillatt å ri på eksisterende veier, stier og kjørespor i nasjonalparkene og i landskapsvern-områdene, og vil endre de verneforskriftene som omtaler dette slik at det er i tråd med den nye politikken. Nasjonalpark- og verneområdestyrene vil imidlertid få mulighet til å regulere slik ferdsel i nærmere angitte områder dersom verneformålet tilsier det.

I RNP og RLVO har omfanget av ridning vært begrenset frem til nå. Samtidig er store deler av terrenget i RNP og RLVO, utenom veier, stier og tråkk, svært sårbart for slitasje. Ridning over et visst omfang vil kunne sette nye tråkk og spor. Det vil i så fall være i strid med verneforskriftene.

RETNINGSLINJER FOR RIDNING

- Ridning som foregår med et lite antall personer og hester, og som ikke setter varige spor i terrenget, er tillatt på stier, veier og kjørespor og i terrenget for øvrig.
- Større grupper som setter varige spor i terrenget eller som forstyrrer andre, tamrein eller dyreliv kan komme inn under det generelle prinsippet om aktsomhet.
- Idrettsarrangementer uansett omfang er ikke tillatt uten særskilt tillatelse.

Hundekjøring

Hundekjøring er en allemannsrett lovfestet i frilufsloven. I frilufsloven er hundekjøring plassert i samme bestemmelse som sykling og ridning, og derfor tillatt på sti og vei i utmark og overalt i fjellet. Ferdsel skal likevel «skje hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet» for å være innenfor lovens rammer.

Vi har ikke noe mål på omfanget av bruken av hund i RNP og RLVO, men det er årlig en del ferdsel med hundespenn på fjellet og i Reisadalen. Omfattende ferdsel med hundespenn kan i noen tilfeller være til sjenanse for andre brukere. Det er også slik at hunder oppfattes som en naturlig fiende til dyr – og at de slik sett kan representere forstyrrelser for både vilt og rein.

RETNINGSLINJER FOR HUNDEKJØRING

- Bruk av hundespenn som foregår i samsvar med frilufslovens bestemmelser er tillatt i hele RNP og RLVO.
- Bruk av hundespenn som foregår med et større antall personer, hunder og/eller som gjentas i samme område over tid og som det er sannsynlig at vil virke forstyrende på andre brukere eller dyreliv kan være i strid med prinsippet om aktsomhet.
- Idrettsarrangementer uansett omfang er ikke tillatt uten særskilt tillatelse.

Is- og fosseklatring

Vi har ikke noe mål på omfanget av is- og fosseklatring, men ifølge rapporten om lokal bruk har det et visst omfang, men med få personer (under 10) involvert. Omfang varierer med isforhold og er ikke en årvisst foreteelse. Isklatringen foregår hovedsakelig i tiden januar–mars. Isklatring i fossene som blir brukt i dag er ikke i konflikt med kjente lokaliteter for klippehekkende rovfugl. Reirlokalteter kan imidlertid endres, og bør derfor overvåkes. Dersom nye fosser tas i bruk til isklatring, bør de sjekkes mot siste data om reirlokalteter.

RETNINGSLINJER FOR IS- OG FOSSEKLATRING

- Is- og fosseklatring som utgjør fare for at naturmiljøet og/eller verneverdier, særlig klippehekkende rovfugl, kan komme inn under det generelle prinsippet om aktsomhet.
- Idrettsarrangementer uansett omfang er ikke tillatt uten særskilt tillatelse.

Annen ikke-motorisert ferdsel

Vindseiling, paragliding og andre lignende aktiviteter er ikke omtalt spesielt i denne planen. Dette er aktiviteter som ikke benyttes i særlig grad i RNP og RLVO i dag. Dersom det skulle bli aktuelt med denne type aktivitet, er hovedregelen følgende:

RETNINGSLINJER FOR ANNEN IKKE-MOTORISERT FERDSEL

- All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at en ikke skader natur- og kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe, eller er til ulempe for andre. Dette kommer i tillegg til regler i annet lovverk – for eksempel reindrifftsloven, friluftsløvsloven mv.
- Idrettsarrangementer uansett omfang er ikke tillatt uten særskilt tillatelse.

Rammer og regelverk for motorferdsel på Reisaelva, Ráisjávri og scooterløype til Somájávri

Dette avsnittet omhandler motorferdsel som ikke gjøres i tilknytning til reindriffts næring. I RNP og RLVO er motorferdsel i utgangspunktet forbudt, jf. forskriftene pkt. 4.1 og 2.1.

Nasjonalparken	Landskapsvernområdet
<p><u>Kap. IV pkt. 4.</u> 4.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyging med luftfartøy, er forbudt.</p> <p>4.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt. 4.1. er bl.a.</p> <ul style="list-style-type: none">- motorferdsel med tradisjonell elvebåt på Reisaelva nedenfor Nedrefoss	<p><u>Kap. IV pkt. 2.</u> 2.1: Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing og lavtflyging med luftfartøy, er forbudt.</p>

<p>- bruk av motorfartøy på Ráisjávri</p> <p>4.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.</p>	<p>2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt. 2.1 er</p> <ul style="list-style-type: none">- bruk av beltekjøretøy på vinterføre t.o.m. 1. mai etter løype til Somájávri i samsvar med forskrift etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. <p>2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med annen nødvendig transport.</p>
---	---

Bruk av elvebåt på Reisaelva

Båttrafikken på elva starter så snart isen har gått og det er god vannføring i elva. Det er likevel lite trafikk før St. Hans. Aktiviteten utover sommeren kan variere med nedbør og vannføring. I perioder med flom og høy vannstand kan elva være krevende for båttrafikk. Tilsvarende er den vanskelig å kjøre på lav vannstand. Bruken av elvebåt er mest intensiv i perioden fra siste del av juni og ut august.

I RNP og RLVO skal all ferdsel og aktivitet skje hensynsfullt og varsomt slik at man bl.a. ikke skader naturverdier. Av arter som hekker i klippene langs elva varer rugetiden for kongeørn til begynnelsen av mai. Fjellvåk legger egg i slutten av mai og har unger i juli. Ettersom både kongeørn og fjellvåk har store unger i juli, er de ikke så sårbare for båttrafikk den tiden det er mest aktivitet på elva. Vanskelige forhold i elva, f.eks. når det er høy eller lav vannstand, gjør ikke nødvendigvis at stien på land brukes mer. Ved slike forhold unngår man gjerne å dra opp elva.

Vi kjenner ikke det totale omfanget av båtbruk i Reisaelvas øvre del. Det er gjort flere forsøk på beregninger som sier noe om at det totale omfanget sannsynligvis er redusert sett ut fra ferdselen på 1980-tallet. Det ble sommeren 2020 gjennomført en totaltelling ved hjelp av hydrofoner. Tall viser at det var 1000 passeringer ved Sieimma i juli, videre at det på de mest brukte dagene var over 65 passeringer. Fra tidligere vet vi at så mye som 70 % av de som bruker Reisadalen sommerstid bruker båt. Dette er derfor et svært viktig tema uansett omfang.

Den kommunale forskriften¹⁴ om motorferdsel i Reisavassdraget begrenser omfanget av båttrafikk på elva i helger og på nattestid. Bakgrunnen for forskriften var å balansere hensynet til alle brukerne av elva, både de med båt, fiskere og friluftsfolk. Nordreisa kommune har gitt dispensasjoner for bruk av vannjet fra 2009 og frem til i dag. Det er økende etterspørsel etter slike dispensasjoner, men ordningen er omdiskutert. Miljødirektoratet har også slått fast at dispensasjonspraksisen har vært ulovlig. Forskriften skal revideres i løpet av kommende år.

Forbudet mot vannjet begrenser også trafikken naturlig i perioder med lite vannføring. I tillegg er det trolig at vannjet påvirker elvemiljøet på en annen og mer negativ måte enn ordinær propellmotor. Vi har ingen klar forskningsmessig kunnskap om temaet, men det er sannsynlig at mekanisk påvirkning i elvebunnen (også gytetroper mv.) er større ved lavere vannstand, og det er ved svært lav vannstand jetmotor kommer til sin rett. Men vi har generelt lite kunnskap om hvordan vannmiljø påvirkes ved bruk av ordinær propellmotor eller vannjet.

Ifølge oppsynsrapporter flyttes det noen steder på steiner og grus i elva for at båter lettere skal kunne ta seg frem. Ifølge verneforskriften for RNP er det ikke tillatt med for eksempel graving

¹⁴ <https://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/2000-06-22-837?q=reisaelva>

eller påfylling av masse. I elva blir naturlig noe stein og masse flyttet ved hjelp av strømmen. Å flytte enkelte stein med håndmakt har sannsynligvis alltid vært gjort så lenge elva har vært trafikkert med båt, og vi vurderer at så lenge omfanget er så begrenset og det er snakk om å flytte enkeltsteiner med håndmakt, vil det ikke være i konflikt med verneformålet.

RETNINGSLINJER FOR MOTORISERT FERDSEL PÅ REISAELVA

- Med tradisjonell elvebåt på Reisaelva menes i denne sammenheng båt med tradisjonelt utformet fasong som elvebåt bygd for plass til 1 person i bredden, uavhengig av materiale. Båten drives frem ved staking eller bruk av ordinær utenbords påhengsmotor, ikke vannjet.
- Ferdsl med andre typer farkoster enn tradisjonell elvebåt og/eller bruk av vannjet krever særskilt tillatelse etter gjeldende verneforskrift.
- Søknad om dispensasjon for bruk av vannjet som behandles etter kommunal *Forskrift om motorferdsel i Reisavassdraget*¹⁵ må også behandles som en dispensasjonssak etter verneforskriften for RNP.
- Fjerning av trær som ligger i elva og som hindrer ferdsel med elvebåt må avtales særskilt med forvaltningsmyndigheten. Omfang vil avgjøre om slike tiltak er søknadspliktig. Normalt vil fjerning av ett eller få trær ikke være søknadspliktig.

Motorferdsel på scooterløype til Somájávri

Det går én snøscooterløype inn i landskapsverneområdet – fra Gahperus i Reisdalen gjennom Čoalbmevággi til Somájávri. Dette er en godkjent rekreasjonsløype som er tillatt å bruke uten særskilt tillatelse fra vernereglene.

Løypa brukes både til dagsturer, isfisketurer og utgangspunkt for videre ferdsel på ski. Den brukes også til organiserte scooterturer. Ved Geatkeluoppal, utenfor verneområdet, er løypa bundet sammen med løype fra Kåfjord. Løypa til Somájávri ble godkjent første gang rundt 1980/1981. Den er en av grunnene til at dette ble et landskapsvernområde og ikke en nasjonalpark. Det finnes ingen tall på omfanget av trafikk på snøscooterløypa inn til Somájávri. Inntrykket er likevel at det er en populær og mye brukt løype.

Nærmere om dispensasjonsordning til Somashytta

I 1997 ble løypa, som da gikk helt inn til Somashytta, lagt om slik at den ikke lenger går inn til hytta, men stopper på østsiden av Somájávri. Det vil si ca. 500 m til 1,5 km fra hytta. Begrunnelsen var at man ønsket å begrense kjøring frem til Somashytta ettersom hytta inngår i turløypenettet på Nordkalotten og også skal være et tilbud for andre brukere.

Noen år senere (2006) ble det etablert en ordning hvor forvaltningsmyndigheten for RLVO ga Nordreisa kommune en rammetillatelse etter verneforskriften til å gi inntil fire dispensasjoner til

¹⁵ Forskrift om motorferdsel i Reisavassdraget. Utdrag av forskriften: § 1 Det er forbud mot motorisert ferdsel på Reisaelva fra Bilito til Imo fra kl. 24.00 til kl. 06.00 lørdag (natt til lørdag) og søndag (natt til søndag) hele året. Fra Gamlebrua på Storslett til Bilito er det forbud mot motorferdsel fra kl. 24.00 til kl. 06.00 lørdag (natt til lørdag) og søndag (natt til søndag) fra 1. september og ut året. § 2 Det er totalforbud mot bruk av vannjet (hele døgnet).

transport av bagasje og utstyr fra løypa til hytta tur/retur for de som skal overnatte. Vernemyndighetene gjør sin vurdering basert på verneforskriftens regler om motorferdsel.

Kommunen har tidligere gjort sin vurdering etter motorferdselloven, et annet regelverk. Alle som har søkt om dispensasjon har fått det innenfor den rammen. Antallet har vært relativt jevnt, men litt stigende de ti siste årene (30–50 dispensasjoner per år). Ordningen ble videreført av den nye forvaltningsmyndigheten etter 2011. Fra og med 2019 har ordningen blitt innskrenket, og kommunen gir ikke dispensasjon frem til hytta. Det er allikevel mulig å kjøre frem til stoppskiltet på isen i tråd med forskrift.

Retningslinjer for bruk av snøscooter i RNP/RLVO

RETNINGSLINJER FOR BRUK AV SNØSCOOTER

- Bruken av snøscooterløypa til Somájávri reguleres gjennom den til enhver tid gjeldende forskrift (etter motorferdselloven) for denne løypa.
- Styret skal behandle eventuelle endringer av trase.
- Motorferdselloven gjelder i tillegg til verneforskriftene. Det kan derfor være saker der det også må innhentes tillatelse etter motorferdselloven. Grunneier har rett til å nekte eller begrense motorferdsel på sin eiendom, også innenfor RNP og RLVO.
- All motorferdsel kan reguleres i verneområdene, men fortrinnsvis med begrunnelse i skade på verneverdier og støy.

Fiske, jakt, fangst, sanking og annen høsting

Jakt, fangst og fiske er som sådan ikke særskilt regulert i verneforskriften. Disse aktivitetene er derfor tillatt og vil kunne foregå etter gjeldende lover og bestemmelser for den enkelte aktivitet, jf. verneforskriften for RNP pkt. 3.

Nasjonalparken	Landskapsvernområdet
<p><u>Kap. IV pkt. 3</u> Viltlovens bestemmelser og forskrifter gjelder. Med viltet menes her viltlevende landpattedyr, fugler, amfibier og krypdyr. Nye dyrearter må ikke innføres.</p> <p><u>Kap. IV pkt. 4.3</u> Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til landing med luftfartøy og bruk av motorkjøretøy etter eksisterende kjørespor for transport av felt storvilt.</p> <p><u>Kap. IV pkt. 3</u> Fiske er tillatt etter gjeldende bestemmelser for lakse- og innlandsfiske (gjeldende lovverk).</p> <p><u>Kap. IV pkt. 2</u> 2.1: Vegetasjonen, herunder også døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel og beiting. Nye plantearter må ikke innføres.</p> <p>2.2: Unntatt fra bestemmelsene i pkt. 2.1 er</p> <ul style="list-style-type: none">- bruk av brensel og trevirke i reindriften i henhold til reindriftslovens bestemmelser- bruk av trevirke (ris) til snarefangst- bruk av nedfalt virke og tørre kvister til bål på stedet- plukking av bær, matsopp og kvister til eget bruk, og ellers lovlig plukking av molte for salg <p>2.3: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til uttak av trevirke til brensel for hytter og gammer i nasjonalparken.</p>	<p>Det er ikke fastsatt særskilte bestemmelser om jakt. Viltlovens bestemmelser og forskrifter gjelder.</p> <p>Det er ikke fastsatt særskilte bestemmelser om fiske. Lakse- og innlandsfiskelovens bestemmelser og forskrifter gjelder.</p>

RETNINGSLINJER FOR JAKT OG UTTRANSPORT AV FELT VILT

- Det kan gis tillatelser til uttransport av felt storvilt i RNP med luftfartøy, ATV på kjøreløyper eller beltegående elgtrekk i terrenget.
- Kjøring med ATV i terrenget for å hente felt elg vil ikke bli tillatt.
- Tillatelser til slik uttransport kan gis for flere år, maks 3 år, og skal søke å følge planperioden for bestandsplanen.
- Omfanget av bruken som sådan og tillatelser skal holdes på et slikt nivå at det ikke fører til nye varige spor i terrenget eller forstyrrer annen bruk.

Annen høsting, bær og soppstaking

Å ta stein, mineraler, torv, lav, rikuler, tæger, never og bark er i utgangspunktet ikke en del av allemannsretten, men en grunneierrett. Det vil si at grunneier må spørres om lov. Allikevel blir det å ta ut mindre kvanta til hobbybruk, dersom det ikke er av verdi for grunneier, sett på som en uskyldig nyttesrett og at man da utøver en allemannsrett og ikke grunneierrett. Dersom man utøver den uskyldige nyttesretten, er det ikke sett på som straffbart etter den nye straffeloven. For eksempel er det en alminnelig oppfatning at verdiløst brensel som eieren ikke kan forventes å utnytte kan benyttes av allmennheten til kaffekoking, det kan tas en stein til peishylla og lignende. Dette gjelder ikke dersom man må gjøre inngrep for å få det med seg, for eksempel for å ta ut en rikule. Dersom man er i tvil, bør man uansett spørre grunneier først. Det vil alltid være en skjønnsvurdering av hvor mye man kan ta med seg hjem uten å spørre grunneier. Skjæring av sennegras/skohøy går under unntaket om plukking av vanlige planter til eget bruk. Plukking av bær, matsopp og kvister til eget bruk og ellers lovlig plukking av molte for salg er etter forskriften tillatt.

7.3 Reiseliv og turisme

Reisadalen har en lang tradisjon som turistdestinasjon. Allerede på slutten av 1800-tallet ble Reisaelva «oppdaget» som destinasjon for laksefiske. Mest kjent er hertugen av Westminster, som kjøpte all fiskerett i Reisaelva og bygget en hytte ved Nedrefoss i 1926/1927. Det har vært turisthytte ved Nedrefoss fra om lag 1890. Etter flere nedbrenninger og eierbytter fikk Turistforeningen sin første hytte i Troms ført opp ved Nedrefoss etter krigen.

Fra midten av 1940-tallet begynte de første aktørene å bruke motor på elvebåtene. Før dette var stakebåten viktig fremkomstmiddel opp langs Reisaelva. Det har vært turistservice i området svært lenge, men det har trolig aldri vært mange helårs arbeidsplasser knyttet til dette som næring.

Det ble gjennomført en samlet analyse/kartlegging av reiselivets bruk av verneområder i Nord-Troms høsten 2017, det vil si den aktiviteten som berører Lyngsalpan LVO, RNP, Kvænangsbøtn og Navitdalen LVO samt «villmarksområdet» Käsivarsi i Finland. Det ble sendt ut en undersøkelse til 150 personer/bedrifter og gjennomført særskilte intervju med de definert som primærbedrifter til verneområdene.

Omfang og type aktivitet

Det har vært en sterk økning av reiselivsaktivitet og/friluftaktivitet i alle disse områdene de siste årene. I RNP har vi dokumentert at det har vært over 50 % økning av besøkende ved Mollisfossen mellom 2012 og 2017. Det er 19 bedrifter (av 41) som har svart at de eller deres kunder bruker RNP som del av sitt produkt i 2017. I intervjurunden har vi nyansert informasjonen og avdekket følgende:

- 5 primærbedrifter som har RNP som sitt primære område for sin aktivitet.
- 10 sekundærbedrifter som opererer i randsonen til RNP, som har planer om aktivitet i dette området og/eller har brukt området tidligere, men har annen aktivitet nå.
- 6 bedrifter som er lokalisert i nærområdet, men som ikke har direkte tilknytning til områdene nå.

Bedriftens navn og sted	Bruk av nasjonalpark-/verneområde	Tilbudte produkter, aktiviteter opplevelser	Bruk av verneområder og ev. planer for fremtiden
Saraelv Villmarksenter, Storslett	Reisa	Elvebåtturer er hovedaktiviteten, men leier også ut kanoer. Har fire raftingflåter for familieturer i fred og ro og i eget tempo.	Ja, i stor grad. Kan bli mer.
Amazing Troms	Reisa	Elvebåtturer. Fotturguiding, heldagsturer til Mollisfossen.	Ja, i stor grad.
Reisabåt	Reisa	Elvebåtturer og fiskeguiding.	Ja, i stor grad. Dette er kjerneområdet.
Lugg Guiding, Storslett	Reisa	Jaktguiding, men ikke i nasjonalparken. Fiskeguiding i nasjonalparken og lenger ned i elva. Turistkjøring med elvebåt.	Ja, i stor grad, og det kan bli flere aktiviteter og mer aktivitet fremover. Vurderer å satse mer på ren turguiding.
Sekundære			
Boreal Yachting, Tromsø	Reisa, Lyngsalpan, Käsivarsi	Sail & Bike, ski & sail og sjøveisturisme. Seilbåter og ribber som er med som lettbåter. Også fokus på fridykking og lokale besøk.	Ja, i stor grad, og nye planer for bruken i fremtiden.
High North Birtavarre Camping, Birtavarre	Reisa, Käsivarsi	Turguiding 100 % + overnatting og bevertning. Også parkjøring med snøscooter på vidda, men ikke i nasjonalparkområdet.	Ja, men i liten grad, er mest i dalen, Gorsa, Sabitjokka og Gullas. Har planer om sykkelturner.
Lyngshestlandet, Storslett	Reisa, Kvænangsbotn og Navitdalen, Käsivarsi	Tar imot gjester på gården og i nærområdet rundt gården, vise frem hestene og tilbyr historiefortelling.	Ja, men i liten grad nå. Usikkert hva som skjer fremover. Har redusert aktiviteten. Ikke lenger lange turer for turister.
Reisa Friluftsent, Storslett	Reisa	Overnatting, servering, catering. Kanoturer på egen hånd og organisert. Teambuilding, kurs og konferanser.	Ja, men i liten grad nå, har planer for vandreturer i organiserte grupper.

Sami Culture, Storslett?	-	Jakt- og fiskeguiding (hare, rype og innlandsfiske). Sommer og høst med utgangspunkt i Kautokeino.	Nei, men i randsonen. Kan bli bruk i nasjonalparken i fremtiden. Dette er tilleggsnæring til reindriften.
Reisastua Lodge, Storslett	Reisa	Guiding, jakt og fiske. Overnatting. Utleie av båt. Hundekjøring, elvebåt, snøscooter, padling via underleverandører.	Ja, i liten grad nå, men planlegger nye aktiviteter som sannsynligvis vil involvere nasjonalparken mer fremover.
Lyngen Lodge, Djupvik	Reisa, Lyngsalpan	Overnatting, servering, toppturer på ski og vandring, havsafari, truger, isfiske. Langrenn, hundesledekjøring.	I liten grad i dag, men har planer som gjør at det blir mer aktivitet fremover. Vandring og sykling skal utvikles.
Kjetil Skogli, Aurora Chaser, Tromsø	Reisa, Lyngsalpan + Indre Troms	Sightseeingturer, scooterkjøring, overnatting i fjellet, hundekjøring, isfiske, vandring, elvebåtturer i samarbeid med andre.	I liten grad i dag, men mer aktivitet ut fra Kåfjord vil endre dette fremover.
Skibotn Husky, Skibotn	Lyngsalpan, Käsivarsi	Hundekjøring med base på Breivik-eidet, scooterkjøring i Skibotn, båtturer på Lyngenfjorden.	Ja, i stor grad. Har planer om mer aktivitet, og aktivitet på flere steder.
Andre tilknyttet			
Henriksen Gjestestue, Sørkjosen	Kun via andre aktivitetsleverandører	Ingen egne aktivitetstilbud. Deler innlegg fra aktivitetstilbydere på nettside. Ikke formalisert samarbeid med aktivitetsleverandører.	Nei, og ingen planer. Driver kun overnattings- og serveringsted, men anbefaler turer på egen hånd.
Reisafjord Hotell, Sørkjosen	Reisa	Overnatting og servering selv. Scooterkjøring og hundekjøring i Reisadalen. Elvebåttur i sommersesongen.	Ja, i liten grad. Gammene på Ovi Raishiin i samarbeid med ihana. NB! Nordlyset og historiefortelling.
Tørfoss Fiskecamp, Storslett	Kun gjester på egen hånd	Laksefiske fra land i elva i tilknytning til gården. Har også en del folk innom som bor på camping og vandrer på egen hånd.	Nei.
VILT, Rotsund	Reisa, Lyngsalpan	Overnatting, men er egentlig et opplevelsesfirma med guiding, trugeturer, kanopadling i Reisadalen. Langrenn for nybegynnere.	Ja, i liten grad nå. Særlig Reisadalen opp til Imo med elvebåt, og Lyngsalpan med skiturister. Planlegger mer.
Arctic panorama Lodge, Uløybukt	Reisa, Lyngsalpan	Snorkling, kajakk, topptur, båttur, elgsafari, sykling, langrenn, ridning, tilbys i egen regi eller via andre.	I liten grad nå, men tror dette vil øke fremover.
Røyeldalen Huskies, Storslett		Nye drivere skal overta etter denne sesongen.	Har aldri hatt aktivitet i nasjonalparken, kun i Røyeldalen.
Vollan Gjestestue, Nordkjosbotn	Lyngsalpan, Käsivarsi	Overnatting og servering.	Nei, ikke nå, men skal i gang med guidede toppturer neste år.

Perioder for bruk av områdene

I RNP følger reiselivets bruk det etablerte bruksmønster i parken. Det vil si at det er mest aktivitet langs Reisaelva og at hovedsesongen er juni–september med skulder i mai og oktober. Tyngdepunktet er august (85 %). Det gjelder de fleste bedriftene, det vil si i gjennomsnitt 80 %. Samtidig er det overraskende mange bedrifter som sier de bruker områdene i RNP i desember–mars (40 %). April og november er minst brukt.

Tilgjengelighet og tilrettelegging

70 % av bedriftene er enig eller helt enig i at tilgjengelighet til verneområdet og nasjonalparken er god. 5 % er helt uenig. Samtidig er det 35 % som mener at det er behov for mer tilrettelegging. 50 % er enig eller helt enig i at det er en verdi i seg selv at verneområdet ikke er så lett tilgjengelig. 17 % er helt uenig.

Bedriftenes kunnskap om verneområdene

75 % av bedriftene mener at deres egne ansatte har noe eller god kunnskap om verneområdene. De mener samtidig at vel 50 % av gjestene har ingen eller svak kunnskap om de samme områdene.

Tilgjengelighet til informasjon om verneområdene

30 % av de som svarte er tilfreds eller svært tilfreds med tilgangen til kunnskap om verneområdene. Samtidig er det om lag 60 % som er lite tilfreds eller nøytral. Det savnes for eksempel informasjon på engelsk. Hele 80 % mener det må satses på informasjon i terrenget, dvs. infotavler. Det nest viktigste er hjemmesider og sosiale medier (60–65 %).

Eksisterende tilrettelegging

Vi spurte om hvor viktig våre tilretteleggingstiltak har vært for bedriftene. Vel 70 % mener det har vært viktig eller veldig viktig med

- informasjon ved startsteder
- merking av stier
- tilrettelegging for parkering
- toalett

Om lag 50 % mener det har vært viktig eller veldig viktig med

- tilgang til bålplasser og brensel
- bruer og klopper

Om lag 35 % mener tilgang til bord og benker har vært viktig eller veldig viktig.

Hvilke verdier mener reiselivet det er viktig å bevare?

Håndtering av avfall

Verneforskriftene legger opp til en praksis som egentlig er problematisk i forhold til gjeldende forurensningslov. I forskriftene heter det at «Avfall skal enten brennes eller tas med ut av området. Materiale som råtner og avfall ved de faste hyttene kan graves forsvarlig ned» (kap. 4 pkt. 4 RNP og pkt. 2 RLVO). Denne formuleringen er ikke i tråd med dagens regelverk for avfallshåndtering.

- **Det anmodes om forsvarlig avfallshåndtering i tråd med gjeldende regelverk og vises til at forurensningsloven bestemmelser gjelder i tillegg til verneforskriften:** Etter dagens lovverk må det foreligge en tillatelse etter forurensningsloven dersom avfall skal brennes, både åpent ute eller i «bakgårdsovner», eller graves ned.

Retningslinjer for håndtering av avfall

- Ikke biologisk nedbrytbart avfall skal tas med.
- Små mengder av brennbart avfall som papp, papir og emballasje kan brennes i vedovner og lignende.

Forurensningsloven slår fast at avfall skal tas hånd om, at ingen kan tømme, grave ned, etterlate og oppbevare avfall slik at det virker skjæmmende eller er til ulempe for miljøet. Brenning av avfall medfører helse- og miljøproblemer gjennom utslipp av partikler, tjærestoffer, dioksiner og tungmetaller.

I RNP og RLVO er mengden matavfall liten, og matrester kan tømmes i samme dunk som gråvann når de etableres. Ordningen med tradisjonelle utedo fungerer for så vidt greit med det nivået av bruk som er i dag. Fremover må det likevel både tas høyde for økt bruk og mer

hygieniske løsninger for doer som må tømmes. Det må spesielt vurderes om det finnes enkle løsninger for mye brukte leirplasser, og om det ev. skal stilles krav om at lukkede beholdere tas ned til kommunalt renseanlegg i Sørkjosen. Det gjelder både turlagshytte, åpne Statskog-hytter, Nordreisa scooter- og båtforening sin hytte, reindriftsforvaltningen sine grensehytter, Ymbers private hytte og reindriftshyttene. Det praktiseres at brukerne av hyttene tar med eget avfall ut, men eierne av hyttene har ansvar for at det blir gjort. Det gjelder både avfall etter bruk og avfall etter arbeid på hyttene, slik som bygningsarbeid, vedlikeholdsarbeid osv.

Det står ingen søppeldunker inne i RNP og RLVO. Avfall som tas med ut av RNP og RLVO skal leveres på godkjent mottak eller til etablerte renovasjonsordninger. Vanlige søppeldunker står nå både på innfallsporten og på parkeringsplassen ved Saraelv, og de blir tømt av det interkommunale avfallsselskapet. Driften samkjøres med avfallshåndtering fra Ovi Raishiin Visitor Point Reisadalen. Det står en container ved båtutsettingsplassen på Li (tilrettelagt av Nordreisa scooter- og båtforening) som kommunen tømmer og en på snuplassen på Bilto som Statens vegvesen tømmer. Det er ingen avfallsdunk eller container på Gahperus ved enden av scooterløypa, heller ikke ved innfallsportene ved Guolášjávri i Kåfjord. De som kommer ned mot Kåfjord kan levere avfall i container på den store parkeringen i dalen, men den er satt der først og fremst med tanke på de som bruker turstien som starter derfra. Større avfall leveres til kommunenes godkjente mottak, Galsomelen for Nordreisa og Kåfjord kommuner. Det er ingen avfallsdunker eller container ved innfallsporten ved Ráisjávri, men vi kjenner ikke til at det har vært noe problem med søppel der.

Toaletter

Ved alle hyttene som er åpne for besøk samt på Ymbers hytte er det utedo, det vil si ni stk. innenfor vernegrensen. Av åtte reindriftshytter innenfor RNP og RLVO er det bygd utedo ved seks av dem. Utenom hyttene er det utedo på to mye brukte leirplasser – ved Mollisfossen og på østsiden av elva ved Lille Mollis. I 2017 ble det satt opp to utedo ved Ráisjávri. Det er mange leirplasser og bålplasser, særlig langs Reisaelva, og ved flere av dem er det sjenerende toalettavfall. Særlig ved de mest brukte kan det oppleves ubehagelig på slutten av barmarksesongen. Avfallet blir ikke fjernet. Også ved jaktcamper som står over flere dager kan det være et problem. Noen jaktlag tar med seg såkalte feltdo.

Vi kjenner ikke til at det blir brukt noen form for kjemikalier i drift av utedoene, annet enn at det på Nedrefoss blir brukt kalk og på grensehyttene grovsalt for å tine snø og is i utedoene. Kalken «brenner» avfallet og gjør at det blir lite rester igjen og dermed ikke behov for tømning. På Reisavannhytta, som er utenfor RNP, er det et komposteringstoalett. Naturoppsynet tar med torvstrø til de vanlige utedoene som blir mest brukt, særlig til de ved grensehyttene.

Doene ved Somashytta er oppgradert med nytt biokomposteringssystem (Biolan Populett 200). Ved Siđusgohpihytta er det ordinær åpen tønne under doen. Når dunkene er fulle, blir avfallet gravd ned et sted like i nærheten. Tønnene blir tømt etter to til tre sesonger.

På de andre utedoene er det gravd ut et stort hull under, Når det er fullt, blir innholdet gravd ut og ned i bakken bak doen. Det er Fjelltjenesten som drifter utedoene på de åpne hyttene og leirplassene. Doen ved Naustihytta blir driftet av Nordreisa scooter- og båtforening. Ved Ráisjávri driftes toalettene av distrikt 42 etter avtale med forvaltningsmyndigheten.

Ved og brensel til hytter, rasteplasser mv.

Det er årlig et betydelig forbruk av ved/brensel til hytter og rasteplasser. For de åpne og tilgjengelige husværene og rasteplassene i RNP og RLVO er det et forbruk på i overkant av 30m³ per år. Noe av veden kjøpes inn som stranger fra lokale leverandører. I andre år felles veden inne i parken eller i nærheten.

Forvaltningsmyndigheten har tidligere år vurdert det slik at den hogst som gjøres innenfor RNP av forvaltningsmyndigheten selv er å anse som skjøtselstiltak og dermed ikke søknadspliktig. Erfaringen fra tidligere er at brukere «tar seg til rette» med villhogst av skog hvis det ikke er tilgjengelig brensel på de mange rasteplassene langs elva. Tidligere forvaltningsmyndighet for RNP (Fylkesmannen og Statskog/Fjelltjenesten) startet derfor frakt av brensel inn til rasteplassene – først som et prøveprosjekt, senere som en fast ordning som har vært vellykket ut fra den situasjonen som var. Det ble i utgangspunktet vurdert som *skjøtselstiltak* fordi det forhindrer/forebygger avvirkning og villhogst ved de enkelte rasteplassene. Det er derfor opp gjennom årene gjennomført plukkhogst på bestemte lokaliteter inn i nasjonalparken, bl.a. for å spare transport (kan omfatte 8–12 turer med snøscooter 25–30 km hver vei). De lokalitetene som har vært brukt, er tidligere vurdert med hensyn til biologisk mangfold og funnet OK.

Retningslinjer for hogst og transport av ved

- Hogst av ved kan tillates for eiere av hytter og gammer. Tiltaket er søknadspliktig etter verneforskriftens pkt. 2.3. Tillatelse for transport av ved må i tillegg søkes særskilt.
- Hogst av ved til rasteplasser er søknadspliktig etter § 48 i naturmangfoldloven.
- Motorferdsel i RNP og RLVO er i utgangspunktet forbudt. Det kan gis tillatelse til **nødvendig** transport av ved, utstyr og materialer til drift og vedlikehold av hytter, gammer, tilrettelagte gapahuker og rasteplasser.
- Annen unødvendig transport vil generere unødvendig støy, noe som ikke er tillatt i RNP og skal unngås i RLVO. Vurdering av søknader om tillatelse til motorferdsel skal være restriktiv og antall dispensasjoner til motorferdsel skal holdes på et lavt nivå.
- Transport skal skje på vinterføre, med luftfartøy eller med båt, og på tidspunkt det er minst mulig konflikt med verneverdier og annen bruk. All transport opp Reisadalen på vinterføre skal være gjennomført før de klippehekkende rovfuglene starter hekkingen, dvs. innen midten av mars.

7.4 Hytter og gammer

I RNP og RLVO står det flere hytter og gammer som er åpne for allmennhetens bruk eller har en åpen del og en låst del for utleie eller til tjenestebruk (se tabell 9-5 temakart).

I tillegg er det en hytte ved Vuomádat i Reisadalen som tilhører Ymber (tidligere Nord-Troms kraftlag), og like utenfor vernegrensen ved Sieimma har Statskog en låst tjenestehytte, Rødhytta, som brukes av Fjelltjenesten. Det er flere hytter som er knyttet til reindriftens bruk, spesielt på sørsiden av Ráisjávri. Hytter knyttet til reindriften er omtalt i kap. 8 *Reindrift*. Den åpne delen av de tre grensehyttene – Somashytta, Sidusgohpihytta og Deatnomuotkkihytta – brukes også i forbindelse med reindrift. Rene private hytter (utenom reindrift) er det ikke innenfor RNP og RLVO.

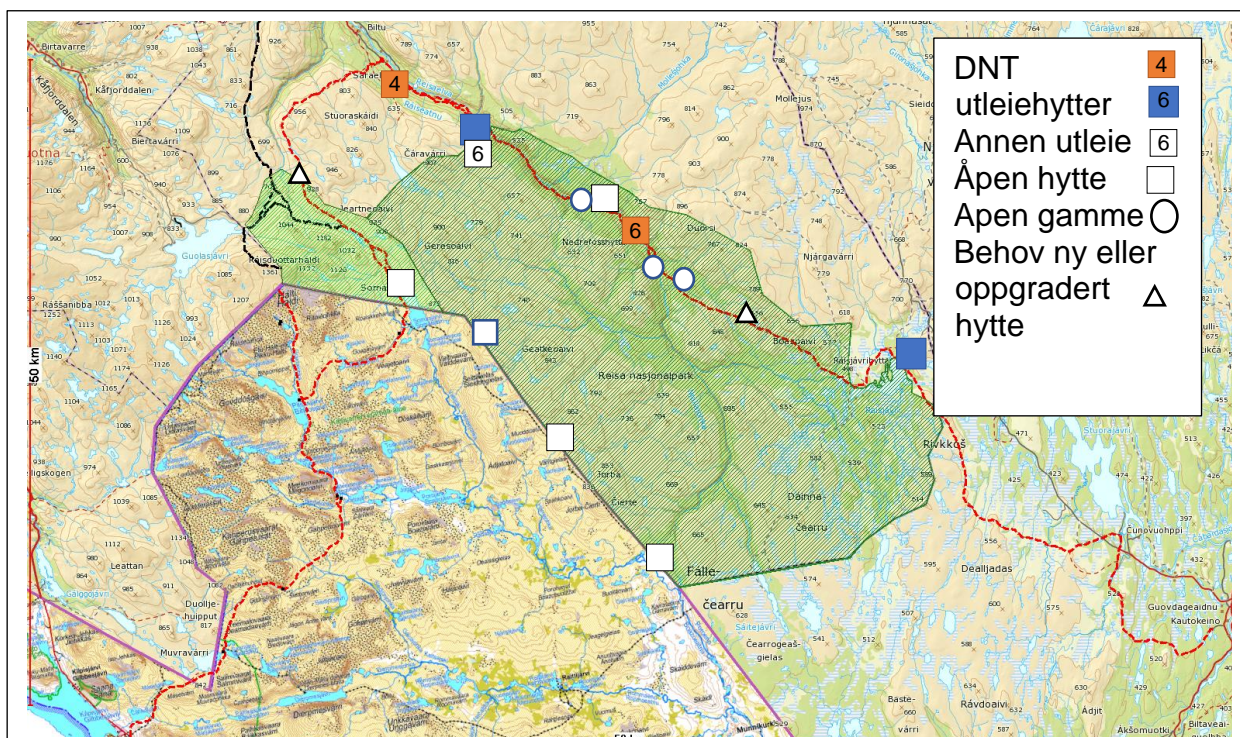
Troms turlag bygde sin første hytte i Reisadalen på Nausti. Den åpnet i 1938, og skulle huse turister og laksefiskere. Hytta brant ned på slutten av 1940-tallet. Hytta på Nedrefoss ble først bygd i 1927 for hertugen av Westminster, som hadde leid fiskerett i Reisaelva. Den ble da kalt Engelskmannshytta eller Fossehytta. Hytta ble brent under krigen, men Troms Turlag bygde den opp igjen, og den nye hytta ble ferdig i 1952. Hytta er den eldste hytta Troms Turlag eier. Den ble renoverert i 2007 og fikk ny sikringshytte/badstue i 2008.

Da Fossehytta ble brent under krigen, ble det bygd ei mindre hytte nede ved elva, den gamle Stakarhytta. Stakarhytta ble overdratt fra Troms Turlag til Nordreisa scooter- og båtforening i 1997 i forbindelse med flytting av hytta til Naustneset i 1998. Hytta ble da flyttet på elveisen fra Nedrefoss til Nausti, der den står i dag. Før flytting av Stakarhytta ble den om sommeren mer brukt enn Nedrefosshytta, mest av bygdefolk som kjørte opp med båt.

De åpne gammene har en lang brukshistorie knyttet til jakt og fangst, fiske, tømmerdrift og tjærebrenning. Gammen i Luvddiid, også kalt Arturgammen, ble satt opp en gang på 1950-tallet av Artur Pedersen fra Hysingjord. Han brukte den som jakt- og fangstgamme til sent på 1980-tallet. Det har tidligere stått flere jaktgammer i området, bare tuftene er nå igjen. Blant annet sto det på Sieimmanasen en jakthytte som brant ned.

Ikke langt utenfor verneområdene er det i tillegg mulig å leie Ansamukkahytta, og man kan overnatte på Nordkalottstua på Ovi Raishiin Visitor Point Reisadalen på Saraelv. På finsk side er flere hytter som er knyttet til deres løypenett tilgjengelige.

Det er en rekke hytter og gammer i RNP/RLVO. Det er ulike eiere, ulik standard og kvalitet og ulike formål. I kartet under er eksisterende hytter merket sammen med punkter der det kan være behov for nye eller oppgraderte husvær.

Oversikt over hytter og gammer i RNP og RLVO

Tabell 9-5: Hytter og gammer i RNP og RLVO som er tilgjengelig for besøkende

Hytte/gamme	Uthus	Eier	Tilgang	Antall sengeplasser
Sieimmahytta øst (like utenfor grensen til RNP)	Utedo	Statskog	Åpen del og låst del til utleie	3 åpen del 4 utleiedel
Sieimmastua – vest	Utedo	RNP-styre	Låst – til utleie	3
Vuomat akka-gammen	Utedo	Statskog	Åpen	2
Naustihytta (gamle Stakarhytta)	Badstue og utedo	Nordreisa scooter- og båtforening	Åpen (medl. i NSB har førsterett)	5 1 benk
Nedrefosshytta	Badstue, uthus og utedo ved hytta	Troms Turlag	Låst (tilgang med DNT-nøkkel i badstua)	16
Imogammen	Utedo	Statskog	Åpen	2
Luvddiidvuopmi-gammen/Artur-gammen	Utedo	Statskog	Åpen	2
Reisavannhytta (like utenfor grensen til RNP)	Uthus med utedo	Statskog	Låst del for utleie og låst tjenestedel	6 utleiedel 3 tjenestedel
Somashytta	Uthus med utedo	Statens reindriftsforvaltning	Åpen del og låst tjenestedel	5 senger + 3–4 madrasser på hems i åpen del

				4 senger + 3–4 madrasser på hems i låst del
Sidusgohpihytta	Utedo	Statens reindriftsforvaltning	Åpen del og låst tjenestedel	4 senger + 3–4 madrasser på hems i åpen del 3 senger + 3–4 madrasser på hems i låst del
Deatnomuotkihytta	Utedo	Statens reindriftsforvaltning	Åpen	4
Totalt antall senger for besøkende				43 senger + 7–9 madrasser/benk i åpne deler 10 senger i utleiedeler

7.5 Stier, løyper og ferdselsårer

Retningslinjer for stier og løyper

Normalt vil forvaltningsmyndigheten godkjenne skjøtselstiltak og tilretteleggings-tiltak på stier og løyper som reduserer åpenbar ferdselsrisiko og/eller slitasje på naturgrunnet. Ordinær rydding av stier ved nødvendige omlegginger kan vurderes i tillegg.

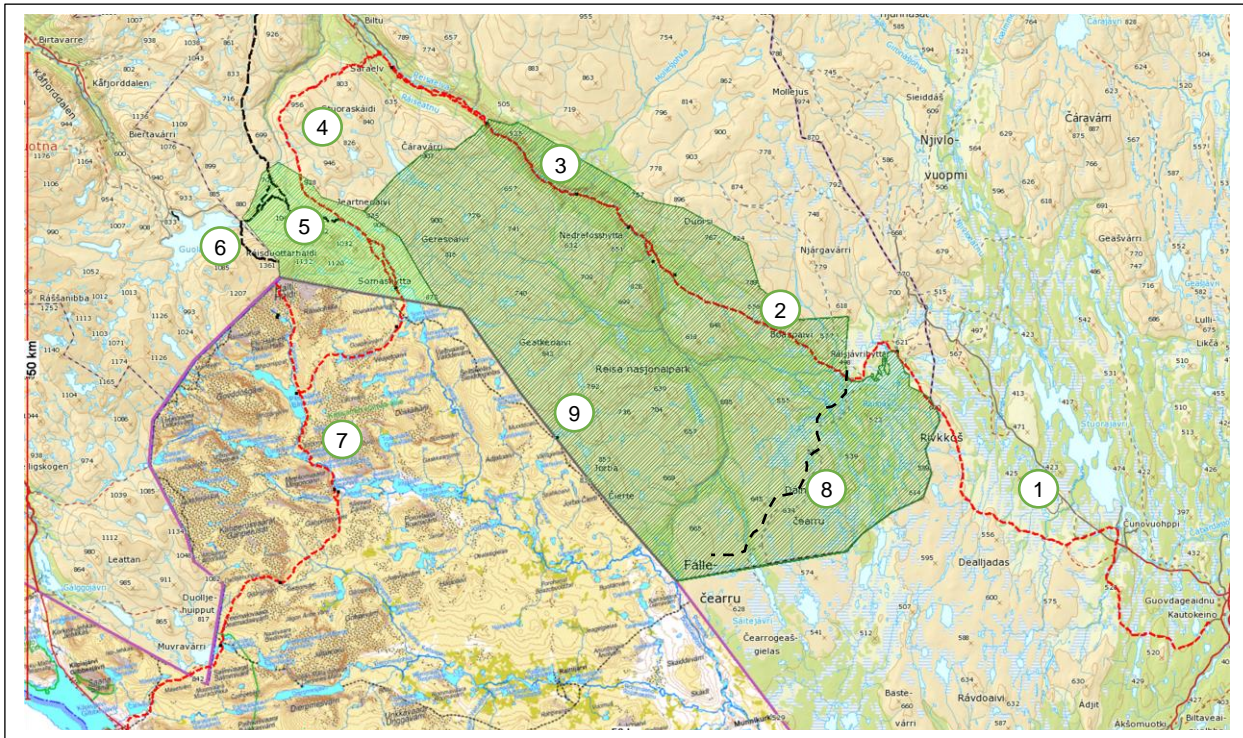
Løyper og stier som tilrettelegges i RNP/RLVO er vist i figuren under. De røde linjene er fotruter, merket eller delvis merket. De svarte linjene er andre veier, spor eller løyper. På disse er det ikke noe tilrettelegging/merking, men kan være snakk om å utføre restaureringstiltak.

Vandrestien er sammenfallende med Nordkalottruta og E1. Sistnevnte er en sammenhengende langrute som går fra Nordkapp til Sicilia. Den norske delen av ruta går fra Nordkapp til Femundsmarka og ble offisielt åpnet 4. juni 2013. Oversiktskart for ruta er tilgjengelig på Turistforeningens hjemmesider.¹⁶ Merking av rutene gjøres i henhold til den nasjonale merkestandard¹⁷ og i henhold til *Merkevarerstrategien for nasjonalparker*.¹⁸

¹⁶ Oversiktskart E1 finnes på <http://www2.turistforeningen.no/files/DNT/E1-kart.pdf>. Se mer info om ruta på <http://www.traildino.com/trace/continents-Europe/countries-Norway/trails-E1>

¹⁷ Nasjonal merkestandard: <http://www.merkehandboka.no/merkehandboka/>

¹⁸ Designmanual Norges nasjonalparker: <http://designmanual.norgesnasjonalparker.no/>

Ref. kart	Fra–via–til	Ansvar for vedlikehold	Merknader
1	Nordkalottruta: Kautokeino–Reisavann	DNT	
2	Nordkalottruta: Reisavann–Nedrefosshytta inkl. Imo	DNT og forvaltnings- myndighet	
3A	Nordkalottruta: Nedrefosshytta–Sieimma–Saraelv	DNT og forvaltnings- myndighet	
3B	Sieimma–Käyräniva–Ovi Raishiin/Saraelv	Kommunen og forvaltningsmyndighet	Tiltak i 2014
4	Nordkalottruta: Saraelv–Somashytta	DNT og forvaltnings- myndighet	
5	Kjørespor/gammel kjerreveg til Guoláš (Kåfjorddalen) og Gahperus (Reisadalen)	Kommunen og forvaltningsmyndighet	
6	Sti fra Guoláš til Halti	Ikke avklart	
6B	Ny sti fra Guoláš til Halti	Ikke avklart	
7	Nordkalottruta i Finland: Halti–Kilpisjärvi	Metsähallitus	Annen merking enn på norsk side
8	Kjørespor fra Reisavann til Sáitejávri	Ikke gitt	Eventuelt skjøtselstiltak
9	Kjørespor (mindre tydelig) fra Sáitejávri til Somájávri	Ikke gitt	Ingen planlagte tiltak

7.6 Vassdrags-, energi- og gruveanlegg

Energianlegg

Reisa nasjonalpark

- 1.2 Drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje er tillatt uten søknad.
- 4.2 Unntatt fra bestemmelsene er
 - bruk av beltekjøretøy på vinterføre og landing med luftfartøy i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje.
- 4.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til
 - bruk av kjøretøy på barmark etter eksisterende kjørespor for vedlikehold av kraftlinje.

Drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje er tillatt uten søknad. I dette ligger utskifting av stolper, utskifting av strømledning og komponenter knyttet til ledningen i samsvar med anleggets tillatte egenskaper etter konsesjonen, samt istandsetting ved akutt utfall. Ved oppgradering eller fornyelse av kraftlinje for å heve spenningsnivå eller øke linjetverrsnitt kreves dispensasjon etter § 48 i naturmangfoldloven. Det samme gjelder for vesentlig fysiske endringer med hensyn til verneformål. Tiltak som går ut over dette må det søkes om. Det kan for eksempel være oppsetting av master med annen utforming eller størrelse, utvidelse av bredden på kraftgaten eller annet som fører til fysiske endringer.

I begrepet drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje ligger også rydding av kraftgate under kraftlinja. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har laget en veileder til *Forskrift om elektriske forsyningsanlegg*. I veilederen kommenteres det til forskriftens § 6-4 om verneområder og fredede områder at arealbruk innenfor verneområder og fredede områder reguleres av miljøvernmyndighetene. Under overskriften «Rydding» heter det følgende:

*Ryddemetode skal vurderes ut fra både økonomiske og tekniske forhold og hensyn til miljø og omgivelser. Netteier skal avklare ryddemetode og ryddetidspunkt med rettighets-
havere og forvaltningsmyndighet. Netteier må skaffe seg nødvendige tillatelser eller
rettigheter fra grunneier og eventuell forvaltningsmyndighet for rydding av vegetasjon og
annet vedlikehold av linjer. Innenfor verneområder må rydding og annet vedlikehold
avklares med forvaltningsmyndighet, som ofte er Fylkesmannen.*

Etter det vi kjenner til, har det ikke vært kontakt mellom forvaltningsmyndigheten for RNP og kraftselskapet angående rydding og vedlikehold av kraftlinja gjennom nasjonalparken.

RETNINGSLINJER FOR ENERGIANLEGG

- Tillatelse til nye luftledninger eller jordkabler kan ikke påregnes. Tillatelse til nye vindmøller og kraftverk kan ikke påregnes.
- Tillatelse til å oppgradere eller fornye kraftlinja som fører til vesentlige fysiske endringer, for eksempel økt dimensjon på stolper, justering av trase eller økt bredde på eksisterende kraftgate, kan gis etter en konkret vurdering. Tiltaket skal ikke være i strid med verneformålet, med landskap, kvartærgeologiske verdier, verdifulle naturtyper og planteliv, viktige områder for dyreliv og kulturminner og kulturmiljø.
- Dersom det gis tillatelse til oppgradering eller fornyelse av kraftlinja, kan det påregnes tillatelse til bruk av helikopter eller bruk av snøscooter på vinterføre i den forbindelse. Tillatelsen til motorferdsel gis etter en konkret vurdering av aktiviteten i forhold til verneverdier og annen bruk, og med vilkår i tillatelsen som ivaretar disse hensyn.
- Transport både med direkte hjemmel i verneforskriften og etter tillatelse skal primært skje på vinterføre eller med luftfartøy, og på tidspunkt det er minst mulig i konflikt med verneverdier og annen bruk. All transport opp Reisdalen på vinterføre skal være gjennomført før de klippehekkende rovfuglene starter hekkingen, dvs. innen midten av mars. Transport bør også skje i perioder der det ikke er i konflikt med reindrift og andre brukere.
- Ved dispensasjon til motorferdsel på barmarksføre, skal ferdsel kanaliseres til godkjente kjøreløyper. Tillatelse til kjøring på barmark utenom kjøreløyper for enten vedlikehold eller oppgradering av linja kan gis etter en konkret vurdering. Slik kjøring skal likevel ikke være i konflikt med verneverdier eller annen bruk.
- Retningslinjer for kraftlagshytte, nyanlegg og vedlikehold av eksisterende er de samme for andre hytter og gammer i verneområdene.

Uttak av vann fra Ráísjávri i sammenheng med gruvedrift

Hverken RNP eller RLVO berøres direkte av gruveanlegg. Det er imidlertid et spesifikt unntak i verneforskriften for uttak av vann fra Ráísjávri i «nåværende størrelsesorden», det vil si i det omfanget det ble tatt ut vann på vernetidspunktet. Dersom det skulle bli aktuelt å starte gruvedrift på nytt i Biedjovággi, og det blir snakk om et nytt anlegg eller uttak i en annen størrelsesorden, vil det gå ut over verneforskriftens rammer og være et nytt tiltak som må behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen i naturmangfoldloven.

RETNINGSLINJE FOR UTTAK AV VANN TIL GRUVEDRIFT

- Dispensasjon til uttak av vann fra Ráísjávri ut over det som det er tatt høyde for i verneforskriften eller bygging av nye anlegg, kan ikke påregnes.

7.7 Redningstjeneste

Med redningstjeneste forstås offentlig organisert innsats for å redde mennesker som følge av akutte ulykkesituasjoner. Vernet er ikke til hinder for operativt redningsarbeid, dvs. redningsvirksomhet iverksatt av hovedredningssentralene eller lokal redningssentral, dvs. politiet. Ved behandling av søknader om øving i verneområdene følges retningslinjer fra KLD 15.05.2020.

Øvingsplaner er grunnlaget for søknader om dispensasjon til øvingskjøring og kjentmannskjøring etter naturmangfoldlovens § 48.

RETNINGSLINJER FOR REDNINGSTJENESTE

- Dispensasjon til øvingskjøring og kjentmannskjøring kan gis dersom kjøringen er beskrevet i en øvingsplan som er i tråd med retningslinjene. Det vil si at kjøringen ikke skal stride mot verneformålet og ikke påvirke verneverdiene vesentlig. Ved behandlingen gjøres det en konkret vurdering av om kjøringen vil stride mot verneformålet eller påvirke verneverdiene vesentlig. Kjøring skal ikke skade natur- og kulturverdier, forstyrre vilt eller tamrein eller være til ulempe for andre.
- Det kan påregnes dispensasjon for flere år av gangen.
- Det kan ikke påregnes dispensasjon til øvingskjøring eller kjentmannskjøring dersom det ikke er ledd i en øvingsplan.

7.8 Politi, forsvar, brannvesen og andre kontrollinstanser

Selv om det er hjemmel i verneforskriften til motorferdsel i forbindelse med noe av Forsvarets virksomhet, politi- og brannverntjeneste, skal også disse vise hensyn til registrerte natur- og kulturverdier, andre brukere og til reindrift ved kjøring i RNP og RLVO.

Politi

Politiet har en generell plikt til å yte hjelp når bistand er påkrevd. Etter politiinstruksen har politiet ansvar for å iverksette og lede søk etter personer. Politiet bestemmer hvilke metoder, mannskaper og utstyr som skal benyttes. Vernet av RNP og RLVO er ikke til hinder for operativt redningsarbeid (se også kap. *Redningstjeneste*). Reinpolitiets patruljering kommer inn under unntaket for motorferdsel i forbindelse med polititjeneste siden de har samme myndighet som annet politi.

Brannvesen

Unntaket om brannvern i verneforskriftene omfatter ikke branninspeksjon av bygg. Offentlige kontrollinstanser kan gis tillatelse til bruk av snøscooter hvis det er nødvendig for å gjennomføre lovpålagte kontroller. Det vil si at det er åpning for å gi tillatelse til kjøring med snøscooter for branninspeksjon av hytter.

Brann i skog kan både ha naturlige årsaker og være en følge av menneskelig aktivitet. Retningslinjer for håndtering av skogbranner i verneområder er at man bør være tilbakeholdne med å hindre slike hendelser dersom de ikke er oppstått på grunn av menneskelig aktivitet eller at menneskeliv og store materielle verdier blir truet. Grunnen er at man generelt ikke skal hindre naturlige hendelser og fordi mange arter er avhengige av hendelser som brann for å overleve. I retningslinjene blir det også pekt på at hensynet til forskning og undervisning tilsier at man skal være tilbakeholdne med å gripe inn. Situasjonen må imidlertid vurderes opp mot trusler og farer. Det bør være opp til brannvesenet å vurdere om det er fare for skade på personer eller materielle verdier. Dersom brannvesenet ønsker å slukke en brann av hensyn til menneskelige og materielle verdier, vil ikke forvaltningsmyndigheten hindre det.

Alt av bygninger innenfor RNP og RLVO er langt fra vei, og slukking er i realiteten vanskelig bortsett fra med hjelpemidler som er på stedet. *Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn* har bestemmelser om krav om utstyr og tiltak for å forebygge brann.

Forsvaret

I verneforskriftene for RNP og RLVO er det tatt høyde for Forsvarets operative virksomhet og for patruljering av riksgrensen. Hva som ligger i begrepet militær operativ virksomhet i verneområder, er klarlagt i brev fra Forsvarets overkommando 13. september 2019. I fredstid omfatter det bl.a. overvåkning av landterritoriet. Patruljering av riksgrensen vil derfor omfattes av dette unntaket. Operativ virksomhet omfatter også rene militære operasjoner i spesielle situasjoner, herunder søk og redningstjeneste.

Vanlige øvelser er ikke unntatt fra vernebestemmelsene og skal ikke finne sted i verneområder med mindre forvaltningsmyndigheten har gitt tillatelse til det. Ifølge Forsvaret vil verneområder som ligger innenfor områder som er rekvirert til øvingsvirksomhet bli merket som forbudt område eller område som det skal tas spesielle hensyn til. Lavtflyging over RNP og RLVO er forbudt. Det er ikke definert noen minstehøyde her, men i andre nasjonalparker er det satt til å være 300 meter fra bakken. Lavtflyging i RNP og RLVO vil i praksis også bli definert som flygning under 300 meter fra bakken.

I verneforskriftene for RLVO er ikke unntak for patruljering av riksgrensen nevnt spesielt. Aktiviteten er definert som en operativ virksomhet og dekkes for så vidt av den hjemmelen, men verneforskriftene for RNP og RLVO bør være likelydende på det punktet og derfor endres ved en revisjon.

Andre kontrollinstanser

Andre offentlige kontrollinstanser, slik som for eksempel Mattilsynet inkludert dyrevernemndene, el-tilsyn og lignende, kan få tillatelse til bruk av snøscooter hvis det er nødvendig for å gjennomføre lovpålagte kontroller. Slikt tilsyn skal i all hovedsak gjennomføres på vinterføre. Akutt tilsyn på vinterføre, for eksempel ved bekymringsmeldinger, kan også gis. Akutt tilsyn på barmark må vurderes ut fra den konkrete situasjonen og etter den generelle dispensasjons-hjemmelen.

RETNINGSLINJER FOR POLITI, FORSVAR, BRANNVESEN OG ANDRE KONTROLLINSTANSER

- Tillatelse til, og dispensasjon for, motorferdsel med snøscooter i forbindelse med brannvesenets inspeksjon og forsikringsselskaps taksering etter brann kan påregnes.
- Tillatelse til offentlige kontrollinstanser til bruk av snøscooter for planlagt lovpålagt tilsyn kan påregnes dersom det er nødvendig for å gjennomføre tilsynet.
- Søknad om motorferdsel på barmark for akutt tilsyn vurderes konkret.
- Tillatelse til motorferdsel i forbindelse med Forsvarets planlagte øvelser kan ikke påregnes.
- Som hovedregel skal all øvingskjøring skje utenfor verneområdene, også øvingskjøring for politi-, ambulanse- og brannverntjeneste. Tillatelse til motorferdsel i forbindelse med øvingskjøring i slik sammenheng kan bare gis etter en konkret vurdering der det er dokumentert behov for at øvingskjøring må skje innenfor RNP og RLVO.
- Behandling av søknader om utbygging av nødnett i verneområdene følger Klima- og miljødepartementets retningslinjer (se brev av 14.11.2012 med overskriften *Retningslinjer ved behandling av søknader om utbygging av nødnett i verneområdene*).
- Landbruksdirektoratet, Statsforvalteren i Troms og Finnmark/Reindriftsavdeling, Statskog og Forsvaret bør avtale og samordne tilsyn med grensheyttene for å unngå unødig kjøring.
- Før motorferdsel i forbindelse med Forsvarets virksomhet, politi- og brannverntjeneste bør de ha direkte dialog med berørt reinbeitedistrikt, spesielt i de kritiske periodene for reindriften.

7.9 Forskning, utredning, undervisning, film og reportasjer

Et av prinsippene for offentlig beslutningstaking i naturmangfoldloven er kunnskapsgrunnlag (se § 8). Ved offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal det så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Det kan omfatte allerede tilgjengelig kunnskap, innhenting av eksisterende kunnskap og innhenting av ny kunnskap. Innhenting av kunnskap gjennom høring er også viktig i konkrete saker.

Forskning kan være vitenskapelige undersøkelser i regi av en forskingsinstitusjon. Mange forskningsprosjekter er koblet til undervisning ved at de engasjerer studenter.

Forvaltningsmyndigheten av et verneområde kan også innhente kunnskap til forvaltningen gjennom naturfaglige utredninger og kartlegginger, brukerundersøkelser og overvåkning. Til å gjennomføre et forskningsprosjekt eller hente inn kunnskap kan det engasjeres både offentlige institusjoner, konsulentfirma og frivillige organisasjoner, for eksempel interesseforeninger for botanikk, ornitologi, geologi og lignende. I tillegg gjennomføres det prosjekter med overvåkning og bestandstillinger, enten på oppdrag av myndigheter eller i regi av grunneier.

Forskning, utredning og undervisning

Bestemmelsen i verneforskriften om dispensasjon for vitenskapelige undersøkelser er ikke videreført i naturmangfoldloven. Det vil si at i gamle verneområder som RNP og RLVO skal slike saker vurderes etter dispensasjonshjemmelen i naturmangfoldloven § 48.

Alt dyreliv i RNP omfattes av vernet. I RLVO gjelder vanlige bestemmelser etter villloven. Fangst, bedøvelse og avlaving av dyr og fugler i forbindelse med forskning eller undervisning er derfor i utgangspunktet forbudt i RNP, og må ha dispensasjon etter naturmangfoldloven. I tillegg må en slik sak behandles etter *Forskrift om innfangning og innsamling av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål* og *Forskrift om forsøk med dyr*.

Ved behandling av søknader om forskning i verneområdene, skal alltid nytten av forskningsprosjektet vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller tiltak og de ulemper forskningen medfører. Det kan være aktuelt å gi dispensasjon når det for eksempel er nødvendig for forskningen å samle inn materiale som finnes nettopp innenfor verneområdene. Aktiviteter som ikke trenger å gjøres innenfor et verneområde bør foregå utenfor.

For skolebruk og undervisning ser vi at det er behov for at det legges spesielt til rette, både når det gjelder informasjon, undervisningsmaterieell og lokaliteter. Skoler og andre institusjoner kan bruke den samme infrastrukturen som der det legges til rette for friluftaktivitet, slik som gapahuker, leirplasser, natursti osv. I tillegg foreslår vi som et tiltak at spesielt innfallsportene og besøkpunktanleggene utvikles til tyngdepunkt til bruk i undervisning og annen pedagogisk sammenheng. Der er det nå satt i gang oppbygging av infrastruktur, fasiliteter og utvikling av informasjon også med tanke på denne målgruppen. Informasjonen vil omfatte både naturrelaterte fag som botanikk, dyreliv, fugleliv og vassdrag, men også bruk og lokale tradisjoner som fangst og fiske, skogbruk, tjæremiler og kvenske brukstradisjoner, samisk bruk og reindrift samt bruk til rekreasjon.

Retningslinjer for ferdsel

Friluftloven og allemannsretten gjelder også for ferdsel og aktiviteter i forbindelse med forskning og undervisning, filmproduksjoner og reportasjer. Prosjekter der ferdsel strider mot vernevedtakets formål og kan påvirke verneverdiene negativt, skal behandles etter naturmangfoldloven etter konkret hjemmel i verneforskriften. Det gjelder alle typer ferdsel, både til fots og motorisert. I ny forskriftsmal for verneforskrifter er det presisert at ferdselen forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til kan være med snøscooter ved vedhogst, transport av varer og utstyr til hytter, transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger. Videre at det generelt ikke grunnlag for å gi tillatelse til bruk av følgescooter. Ferdsel i forbindelse med undervisning, filmproduksjon eller reportasjer er ikke nevnt i unntakene.

Ut fra den presiseringen som er gjort i ny forskriftsmal, mener vi at motorisert ferdsel i forbindelse med undervisning ikke er nødvendig transport. Det innbefatter transport av utstyr til leirplasser. Ren persontransport eller transport av bagasje og utstyr er det heller ikke åpnet for i motorferdselloven.

I forbindelse med filmproduksjoner og reportasjer er det ofte spørsmål om motorisert ferdsel for å frakte tungt utstyr til filming. Heller ikke transport i den forbindelse er nevnt som unntak i verneforskriftene eller vil være nødvendig transport det kan gjøres unntak for. Dette kan omhandle for eksempel reisereklame, TV-programmer og lignende.

Produksjoner som skal benyttes i undervisning og formidling og som omhandler forhold i RNP og RLVO og derfor må skje innenfor verneområdene, må det gjøres en konkret vurdering av. Dette inkluderer for eksempel program som formidler kunnskap om nasjonalparken, produksjoner for

nasjonalparksenteret, nyhetsreportasjer av noe som har skjedd innenfor verneområdene og lignende. Også ifølge retningslinjer til motorferdselloven kan oppdrag fra pressen være et spesielt tilfelle som kan gi kommunen grunnlag for å gi tillatelse.

Retningslinjer forskning, undervisning, filmproduksjon og reportasjer

Til en tillatelse eller dispensasjon for motorferdsel vil det bli satt vilkår om at det føres kjørebok som innleveres til forvaltningsmyndigheten for rapportering av gjennomført kjøring når tillatelsen eller dispensasjonen har gått ut.

Forskning

Ved behandling av søknader om forskning legges følgende til grunn:

- Prosjekter som innebærer at det samles inn prøver, for eksempel av planter, insekter, stein osv., kan komme i konflikt med verneformålet. Slike aktiviteter må ha dispensasjon etter naturmangfoldloven. Det har vært svært få slike saker i RNP og RLVO.
- Forskning som kan komme i konflikt med verneformålet kan ikke påregne tillatelse. Innsamling av planter og dyr og annet materiale skal kun skje unntaksvis.
- Forskning som kan gjennomføres utenfor RNP og RLVO kan ikke påregne tillatelse. Det skal legges vekt på om forskning eller vitenskapelig undersøkelse bidrar til å forbedre kunnskapsgrunnlaget som er nødvendig for å forvalte verneområdene.
- Forskingen skal vurderes opp mot omfanget av inngrep og forstyrrelser, bl.a. for reindrift.
- Forskningsaktivitet skal samordnes så langt som mulig.

Det vil bli satt vilkår om at resultater og data fra forskning skal formidles til forvaltningsmyndigheten.

Det kan påregnes dispensasjon for motorferdsel på vinterføre eller landing med luftfartøy for nødvendig transport i forbindelse med vitenskapelige undersøkelser dersom arbeidet ellers blir vurdert til å kunne foregå innenfor RNP og RLVO etter kriteriene ovenfor. Slike vitenskapelige undersøkelser, herunder dyretellinger og lignende registreringer, skal være på oppdrag fra forskningsinstitusjon, forvaltningsmyndigheten for RNP og RLVO eller annen offentlig myndighet. Andre kan utføre oppdraget i felt. Undervisning og studentoppgaver knyttet til et forskningsprosjekt vurderes som forskning. Slik transport skal være nødvendig for at prosjektet skal kunne gjennomføres.

Undervisning

- Det kan ikke påregnes dispensasjoner for motorisert ferdsel i forbindelse med undervisning eller ekskursjoner, verken på vinterføre eller barmark.
- Søknader om dispensasjon for motorisert transport av varig funksjonshemmede elever i følge med en skoleklasse behandles etter en konkret vurdering.

Filmproduksjon og reportasje

- Dispensasjoner for motorisert ferdsel i forbindelse med filmproduksjoner, reportasjer og nyhetssaker kan vurderes etter nærmere søknad.
- Søknader om dispensasjon for motorisert transport av utstyr for produksjon av program som formidler kunnskap om nasjonalparken, produksjoner for nasjonalparksenteret og lignende behandles etter en konkret vurdering.
- Til grunn for søknaden må det ligge en beskrivelse av hva produktet/filmen skal brukes til. Forvaltningsmyndigheten bør kontaktes før slik avtale inngås.

7.10 Spesielt om bruk av drone for filming, registrering og andre oppgaver

Bruk av droner faller ikke innenfor bestemmelsene i motorferdselloven. Det er ikke spesifikke regler som regulerer bruk av droner (modellfly) i RNP og RLVO, slik det er i flere andre nasjonalparker.

Gjennom vernebestemmelsene for RNP (pkt. 6.1) og RLVO (pkt. 4.1)¹⁹ er det imidlertid et forbud mot unødige forstyrrelser og ulempe for andre. Bruk av droner vil da være forbudt hvis den aktuelle bruken medfører unødige forstyrrelser eller skader på natur- og kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe eller er til ulempe for andre.

Bestemmelsene i verneområder skiller ikke mellom bruk av droner til rekreasjon/hobby eller kommersielt bruk, men forholder seg til om aktiviteten kan være i strid med bestemmelsene og formålet med vernet.

¹⁹ All ferdsel og aktivitet skal skje hensynsfullt og varsomt slik at man ikke skader natur- og kulturverdier, forstyrrer vilt, tamrein og bufe, eller er til ulempe for andre.

- Det legges til grunn at all bruk av drone og/eller modellfly har potensial for å være til skade eller ulempe hvis det foregår i områder med sårbare arter eller perioder hvor dyrelivet er sårbart eller omfanget berører andre brukere sin naturopplevelse.
- Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om bruk av droner vil kunne anses som skadelig eller uheldig, og må derfor ha skriftlig melding i god tid før planlagt flyving.

Litt mer om regelverket for bruk av droner

Dronelek, det vil si bruk av droner som ikke blir brukt til nytte eller kommersielle formål, går under «modellfly» i lovverket.²⁰ Det er flyving hvor formålet utelukkende er rekreasjon, sport eller konkurranse. Reglene for dronelek er beskrevet på Luftfartstilsynets nettside.²¹

All kommersiell bruk av droner faller innenfor regelverket *Forskrift om luftfartøy som ikke har fører om bord*. Det er definert tre operatørkategorier basert på vekt og type operasjoner som skal gjennomføres.²²

²⁰ <https://lovdata.no/forskrift/2015-11-30-1404>

²¹ <http://luftfartstilsynet.no/selvbetjening/allmennfly/Droner/dronelek/>

²² http://luftfartstilsynet.no/selvbetjening/allmennfly/Droner/Om_Droner

8 Besøksforvaltningsstrategi

Bruken av områdene innenfor grensene til RNP og RLVO har utviklet seg gjennom «alle tider». Fastboende, flyttsamer, innflyttere og besøkende har gjennom historien tilpasset bruken til områdets ressurser og landskap og tilpasset seg til andres bruk. Det er dette vernemyndighetene ønsker å bygge videre på og bevare inn i en ny tid.

8.1 Overordnet mål for besøksforvaltning i RNP og RLVO

Visjon for besøksforvaltningen i RNP og RLVO:

Bevare, gjenopprette og koble menneske til naturen

Verneområdestyrets overordnede strategi for besøksforvaltning:

Bruk av verneområdene til rekreasjon og friluftsliv skal i størst mulig grad kanaliseres til eksisterende stier, løyper og anlegg.

95–5-strategi: I RNP og RLVO skal 95 % av friluftsb Bruken og tilrettelegging gjøres i inntil 5 % av områdene.

Vi ønsker at eventuelt økt bruk skal håndteres ved at vi forsterker og utvikler den infrastrukturen vi allerede har i eksisterende områder og i sesonger som i dag. Det legges ikke opp til tilrettelegging i nye områder ut over det vi har i dag.

God og tilpasset tilrettelegging og informasjon er våre viktigste verktøy for å motvirke og forebygge økt slitasje eller forstyrrelser på verneverdier, eksisterende bruk og tradisjonelle næringer.

8.2 Foretrukket bruk og bruksomfang

Hovedhensikten med alle verneområdene er å bevare og sikre naturverdier, og i noen tilfeller også kulturverdier, samt å sikre tilgang til å bruke områdene til friluftsliv og rekreasjon. Bruk av disse områdene bør da være av en slik art at det påvirker naturen og verneverdiene minst mulig.

Overordnet strategi for bruk:

I RNP og RLVO ønskes en fritidsbruk som ikke setter varige spor eller fortrenger andre brukere og/eller virker negativt på natur- eller kulturverdier i verneområdene.

Forvaltningsmyndigheten ønsker at aktiviteter som belaster naturgrunnet minst skal prioriteres med hensyn til tilrettelegging.

8.3 Brukssonering og tilretteleggingssoner

Som ledd i 95–5-strategien vil det meste av tilrettelegging bli konsentrert som følger:

	Periode for bruk
SONE A – tilretteleggingszone	
Området mellom Sieimma og Imo, og da knyttet til aktivitet på elva og langs Nordkalottleden. Dette er også den viktigste innfallsporten til nasjonalparken og det området som er mest intensivt brukt.	15.05–01.10 (kjerneperiode 15.06–15.09)
SONE B – noe tilrettelegging	
Innfallsport Guolášjávri–(Halti) og videre inn mot Čoalbmevággi–Somájávri. Det legges opp til at det også vil bli en viss grad av tilrettelegging, særlig informasjon, parkering, toalett, kanskje terrengforsterkning.	15.06–15.09 (kjerneperiode 15.07–01.09)
Innfallsport i området rundt Ráisjávri. Det legges opp til at det også vil bli en viss grad av tilrettelegging, særlig informasjon, parkering, toalett, kanskje terrengforsterkning. Aktivitet og transport på vannet kan dessuten skje uten at det setter spor.	15.06–01.10 (kjerneperiode 01.08–20.09)

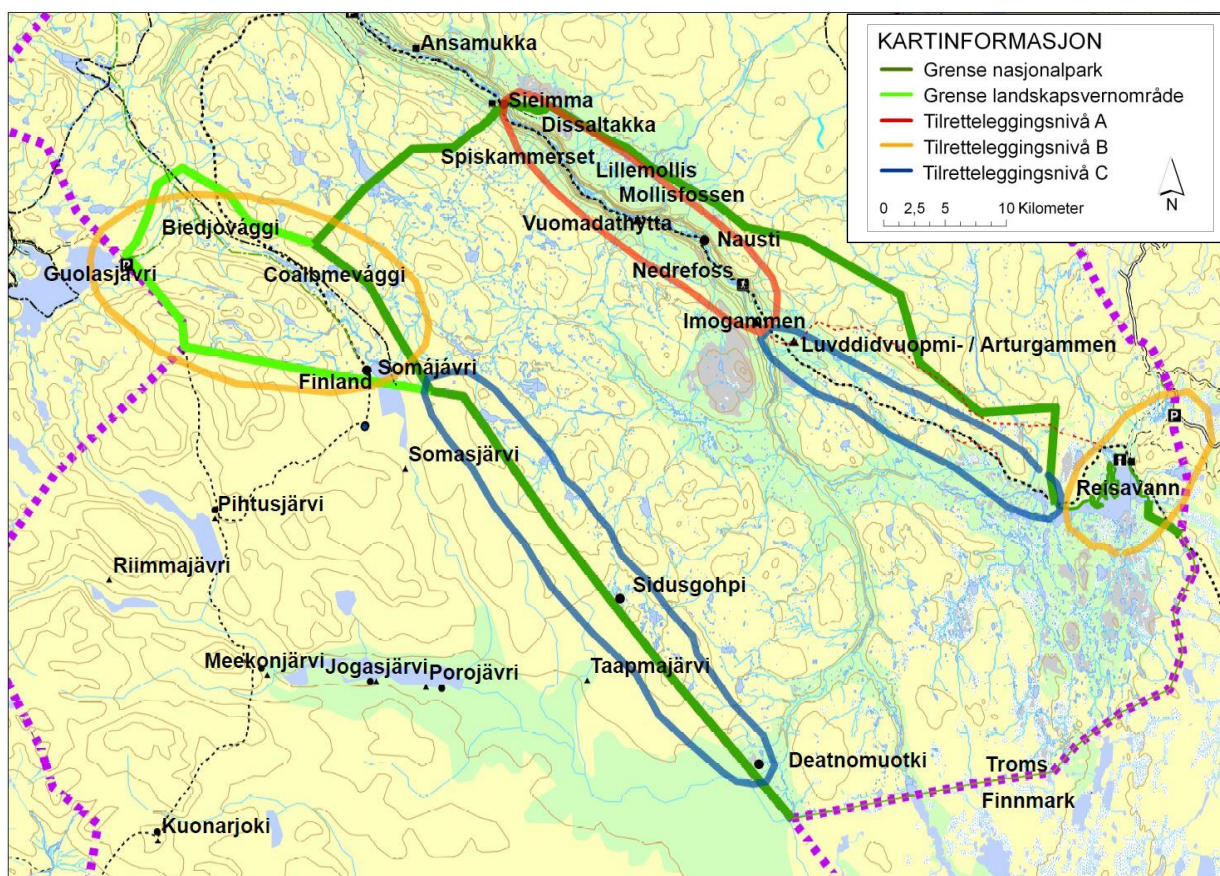
SONE C – lav grad av tilrettelegging	
Ráisjávri til Imo langs Nordkalottruta. Noe stimerking, enkel info, eksisterende hytter/gammer.	15.06–01.10 (kjerneperiode 01.08–01.09)
Somájávri–Deatnomuotki. Enkel info, eksisterende hytter/gammer.	15.06–01.10 (kjerneperiode 01.08–01.09)

I områder som ikke er nevnt, legges det til rette for at naturen og kulturen kan oppleves uten andre tiltak i terrenget enn de som er der. Restaurering eller forsterkning i områder med terrengslitasje kan bli aktuelt.

Ved at det legges opp til en differensiert forvaltning med ulik grad av tilrettelegging, vil man i RNP og RLVO få mulighet for ulike typer opplevelser og dermed ha tilbud til flere målgrupper.

De ulike tilretteleggingsnivåene innebærer både ulike typer tiltak ute og ulikt omfang av tiltakene. Nivå av tilrettelegging er delt inn slik:

Figur 9-15: Tilretteleggingsnivå i RNP og RLVO

Tilretteleggingsnivå A – gapahuk, fast teltplass, rasteplass med bord/benker, do, fast bål plass med bålbenker, merket sti

Tilretteleggingsnivå B – fast teltplass, rasteplass med bord/benker, do, fast bål plass med bålbenker, merket sti

Tilretteleggingsnivå C – fast teltplass, merket/ikke merket sti

Uten tilretteleggingsnivå – ingen tiltak ute

Bruk av områdene mellom tilretteleggingssoner

Nasjonalparkstyret ønsker ikke å prioritere særskilt tilrettelegging for bruk utenfor tilretteleggingssonene som er beskrevet. Det kan imidlertid være aktuelt å gjøre skjøtselstiltak eller kombinerte skjøtsels- og tilretteleggingstiltak, for eksempel restaurering av kjørespor.

Selv om det ikke legges til rette for bruk, så er det ingen spesifikke restriksjoner eller forbud mot å ferdes i områdene. Dette gjøres i medhold av frilufsloven og andre bestemmelser.

Sårbarhetsvurdering

Det er ikke gjort særskilt sårbarhetsvurdering som grunnlag for den soneringen som er presentert ovenfor. Soneringen bygger på eksisterende og historisk bruk av området. Eksisterende tilrettelegging, særlig hytter, er en viktig «driver» for bruk av områdene. Det samme gjelder eksisterende stier og veier. Sonene på kartet i figur 9-15 er store og ment som en overordnet skisse. Langs Reisaelva dreier det seg eksempelvis om stien fra Sieimma til Imo. Dette er en strekning på ca. 25 km. Sårbarhetsvurdering må her gjøres ved hvert enkelt tiltak som kan påvirke verneformålet. Vi kan sannsynligvis påvirke hvordan ulike typer frilufsbrukere bruker områdene gjennom informasjon og tilrettelegging. Men vi ser det som lite sannsynlig at vi kan gjøre større endringer på hyttestruktur eller struktur av veier og stier.

Likevel vil vi gjøre en sårbarhetsvurdering knyttet til de viktigste bruksområde etter den metoden som Miljødirektoratet fastsetter.

8.4 Reiselivsbruk

Aktiviteter knyttet til reiseliv og aktiviteter i forbindelse med fritidsbruk er ofte samme type aktiviteter. Regler og retningslinjer for jakt og fiske, ferdsel, sykling, bruk av hest osv. vil derfor være de samme enten aktiviteten skjer som et tilbud for turister eller som en fritidsaktivitet.

Verneforskriftens bestemmelse om forbud mot kommersiell turisme ble opphevet i nasjonalparkene Jotunheimen, Reisa og Saltfjellet-Svartisen 24. oktober 2003. Bakgrunnen for at forbudet ble opphevet går frem av St.prp. nr. 65 (2002–2003) s. 150:

Regjeringen vil oppheve forbudet mot kommersiell turisme slik det er formulert i vernebestemmelsene for tre av våre nasjonalparker (Saltfjellet/Svartisen, Jotunheimen og Reisa). Tiltak innenfor nasjonalparker og landskapsvernområder i forbindelse med turisme skal selvsagt vurderes på samme måte enten tiltaket er av kommersiell eller ikke-kommersiell karakter. Det er tiltakets innvirkning i forhold til verneformålet som skal være avgjørende, ikke om tiltaket har næringsmessig betydning.

Bestemmelsen om kommersiell turisme i RLVO er også opphevet, men har ved en inkurie blitt stående i forskriften. Det er bekreftet muntlig at det er uteglemt ved en feil. Argumentasjonen for å oppheve forbudet i landskapsvernområdet vil være den samme som for nasjonalparken.

Frilufsloven og allemannsretten gjelder også for ferdsel og aktiviteter i regi av reiselivet. Samtidig gjelder det samme som for annen aktivitet at den ikke skal være i konflikt med verneformålet.

Prinsipper for reiselivets bruk av RNP og RLVO

Et viktig prinsipp for naturbasert reiseliv i RNP og RLVO er at det skal være miljøtilpasset og foregå på naturens premisser uten at natur- og verneverdier blir skadet eller ødelagt – altså at reiselivsbruk skal være bærekraftig på lang sikt. Det er viktig i all naturbasert aktivitet, men særlig viktig i nasjonalparker og verneområder.

At aktivitetene skjer på naturens premisser kan i praksis bety at man i tilbud om aktiviteter må ta forbehold om vær og vind og naturlige variasjoner – for eksempel dårlig vær eller at lav vannstand i elva gjør at det ikke kan kjøres helt opp – og at man i tilbud som baserer seg på naturgitte forhold tar høyde for alternative aktiviteter dersom naturforholdene tilsier det.

Fremtidig utvikling av ferdsel i forbindelse med reiseliv kjenner vi ikke, men ut fra utviklingen i reiselivsnæringen generelt og at det er et uttalt politisk mål at det skal legges til rette for bruk av verneområdene i reiselivssammenheng, må vi ta høyde for at ferdselen kan øke.

Samarbeid med reiselivet

Forvaltningsmyndigheten for RNP har intensjoner om tettere samarbeid med reiselivsbedrifter. Det er allerede satt i gang samarbeid med Nord-Troms Regionråd, som har organisert kurs og kompetanseheving for reiselivet i regionen. Nasjonalparkstyrets bidrag har vært å holde deler av «vertskapskurs» for reiselivsbedriftene, det vil si økt kunnskap om vern som sådan, verneregler og verneverdier. Dette arbeidet fortsetter.

I tråd med styrets vedtekter er det etablert kontakt med reiselivet. Reiselivet er også bredt representert i faglig rådgivende utvalg.

8.5 Innfallsporter

Den nye merkevarestrategien definerer et hierarki eller struktur på hvor vi møter de besøkende eller de besøkende møter informasjon. Tidligere var begreper som innfallsporter og informasjonspunkter brukt. I sammenheng med Merkevarestrategien er det etablert et nytt «begrepsapparat». Det skilles nå mellom *besøkssenter*, *utkikkspunkt*, *informasjonspunkt* og *startpunkt*. Alle disse har spesifikke krav til fasiliteter og tilrettelegging.

5. FREMTIDIG STRUKTUR FOR HVOR VI SKAL MØTE BESØKENDE MED INFORMASJON, VEILEDNING MV. ADKOMST MED PARKERING ANGITT.

For RNP og RLVO legges det opp til en struktur som vist i figuren ovenfor. Planlegging og etablering/ferdigstilling av det enkelte anlegg må gjøres i samarbeid med den enkelte kommune, grunneier og/eller andre samarbeidspartnere.

Navn/sted	Type anlegg	Status	Forventet ferdigstilling	Prioritet
Halti besøkssenter, Halti	Besøkssenter	Etablert	2015	
Ovi Raishiin	Utkikkspunkt/informasjonspunkt	Etablert	2011 (2018)	
Vegenden, Saraelv	Startpunkt	Etablert – må oppgraderes	2021	
Kiltisjärvi Visitor Centre*	Startpunkt	Ny, oppdatert informasjon	2021	1

Guoláš	Utkikkspunkt/startpunkt	Delvis etablert/må oppgraderes	2022	2
Birtavarre	Informasjonspunkt	Delvis etablert/må oppgraderes	?	1
Ankerlia	Informasjonspunkt	Delvis etablert/må oppgraderes	?	1
Kautokeino	Informasjonspunkt/startpunkt	Ikke startet opp	2022	1
Reisavann	Startpunkt/utkikkspunkt	Delvis etablert/må oppgraderes	2021	2
Sieimma	Informasjonspunkt	Delvis etablert/må oppgraderes	2021	
Somájávri	Informasjonspunkt	Må oppgraderes	2023	3
Li/Nahkapuhalus	Startsted/informasjonspunkt (elvebåtferdselen)	Må oppgraderes	2023	1

* Kilpisjärvi Visitor Centre er et besøkssenter i det finske systemet. For RNP/RLVO har det først og fremst *funksjon* som startpunkt.

Konkrete tiltak på stier og løyper

Etablering av «historiske vandreruter»

Riksantikvaren og Den Norske Turistforening satte i gang prosjektet «historiske vandreruter» der hensikten var å øke kjennskap til historien og kulturminner rundt noen utvalgte ferdselsruter i Norge. Det har medført behov for oppdatert skilting og merking. Ferdselsruta som går fra Saraelv til Reisavann er en slik rute. Tematisk er den knyttet til samisk og kvensk bruk av området. Prosjektet ble iverksatt i 2017 og ferdigstilt i løpet av 2019.

Restaurering av kjørespor/driftsveier

Bruk av ATV på tradisjonelle driftsveier og stier genererer varierende grad av slitasje. Graden av slitasje varierer mye med terreng, helning, vegetasjonstyper og omfang av bruk. Noen lokaliteter er såpass sårbare for slitasje at det oppstår varige spor etter få passeringer. Andre lokaliteter tåler mer omfattende kjøring uten at det endrer noe særlig. Omfanget av spor i RNP er registrert med visuell analyse av flybilder. Statens kartverk (og andre parter i geovekst) fotograferer jevnlig (2–5 års mellomrom) slik at det er mulig å følge utviklingen.

Forvaltningsmyndigheten har gjennomført et prosjekt hvor målet var å utarbeide en tilstandsrapport for slitasje langs spor og løyper. Denne har igjen dannet grunnlag for en plan for

restaurering og/eller forsterkning av spor i RNP og RLVO. Det skal bl.a. defineres hvilken tilstand som utløser behov for tiltak på ulike vegetasjonstyper. Som følge av dette kan det iverksettes konkrete tiltak, da som samarbeid mellom forvaltningsmyndighet og reindriften. På lengre sikt er målet å forebygge ytterligere slitasje som følge av barmarkskjøring innenfor RNO og RLVO. I forvaltningsplanen er det gitt forslag om etablering av en «kjøreløypeplan», og at det gjennom dette arbeidet skal være mulig å avdekke hvilke lokaliteter eller strekninger som kan forsterkes eller restaureres.

Det er gjennomført et konkret tiltak på kjørespor ved Ráísjávri, og et nytt tiltak er under planlegging. I noen tilfeller vil slike tiltak være å anse som tilrettelegging, mens det i andre tilfeller er å anse som skjøtselstiltak, det vil si «aktive tiltak, vanligvis på økologisk grunnlag, som gjennomføres for å tilbakeføre, opprettholde og/eller utvikle en ønsket naturtilstand». Det må gjøres en konkret vurdering av hvert enkelt tiltak opp mot bestemmelsene i verneforskrift og naturmangfoldloven.

Omlagging av Nordkalottruta mellom Reisavann og Miethavággi

Reisagruppa fremmet et konkret forslag om at Nordkalottruta mellom Reisavann og Boazoaivi kunne legges om med en trase lenger opp i høyden. Hensikten var å komme bort fra bebyggelsen ved Reisavann og legge stien i tørrere terreng.

Dette forslaget har ikke fått tilslutning i første høringsrunden, så det er ikke lenger aktuelt å gå videre med en slik løsning.

Alternativ rute til Halti–Hourtnášvággi

Den ordinære ruta til toppen av Ráísduottarháldi berører ikke LVO direkte. Det er en alternativ rute som flere og flere bruker. Den går opp Hourtnášvággi og derfra til toppen av fjellet. Denne siste ruta ligger innenfor LVO. Det kan være aktuelt å se på mulighet for merking av denne ruta, men det må vurderes som særskilt sak.

Vurdering av konkrete foreslåtte hytter

Bygging av nye hytter til friluftsmål er i utgangspunktet ikke tillatt innenfor RNP eller RLVO. Hvis det skal kunne gis tillatelse til slik bygging, må det vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Det kan tillates nye bygg i sammenheng med oppsyn og reindrift. Det kan også vedlikeholdes eksisterende bygninger, og det kan gis tillatelse til oppføring av nye bygg på eksisterende lokaliteter ved brann.

Retningslinjer for hytter

Bygging av nye hytter til friluftsbruk er i utgangspunktet forbudt. Spesielle unntak kan behandles etter naturmangfoldloven § 48. Den skal bare benyttes ved bagatellmessige eller forbigående forstyrrelser.

Bygging av nye hytter til friluftsbruk er derfor i utgangspunktet ikke aktuelt i RNP eller RLVO. Eventuelle kombinasjon med hytter til oppsyn og reindrift kan vurderes særskilt hvis det er formålstjenlig.

Alle tiltak som skal vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven må i tillegg oppfylle ett eller flere av følgende minimumskrav for å kunne tas i betraktning:

- Tiltaket må være nødvendig i sammenheng med sikkerhet, liv og helse.
- Tiltaket må være nødvendig i sammenheng med skjøtsel.
- Tiltaket må være i tilknytning til eksisterende bebyggelse.
- Tiltaket må være i sammenheng med bebyggelse etter brann eller kulturminnerestaurering.

Ut fra dette er det gitt følgende vurdering av konkrete tiltak foreslått i prosessen.

Nytt anneks ved Naustihytta. Nordreisa scooter- og båtforening har meldt inn behov om å få bygge en ny hytte/anneks ved Naustihytta som tillegg til eksisterende hytte og badstue. Foreningen argumenterer for at det er behov for nødbu i tilfelle brann og at det tidvis er fullt på hytta i sesong. I dette ligger også at foreningen ønsker å gi mulighet for å skille de ulike brukergruppene. Vi vurderer at behovet for nødbu er begrenset siden det er badstue på tomta som kan brukes til slikt formål. Data fra hytteboka viser at det er om lag 100–150 brukere per år.

Hytte/vandrebu ved Somas. Somashytta er den mest brukte hytta i RNP/RLVO. Det har vært meldt inn et ønske om å kunne bygge en annen hytte/bu i tilknytning til eksisterende for å kunne gi mulighet for å skille de ulike brukergruppene og forebygge brukerkonflikter. Bruken frem til i dag preges av at det er mange brukergrupper som benytter hytta, men at det er godt definerte sesonger og dermed svært lite overlappende bruk. For eksempel bruker lokale hytta mest i scootersesongen på vinteren. Denne bruken tar slutt når scooterløyper stenger 1. mai og reinflyttingen tar til. Reindriften, som i sin tur bruker hytta frem til begynnelsen/midten av juni, flytter ut av området før de første vandrerne kommer innom hytta. Enkelte år kan det være litt overlapp, men det ser ut til å være ubetydelig.

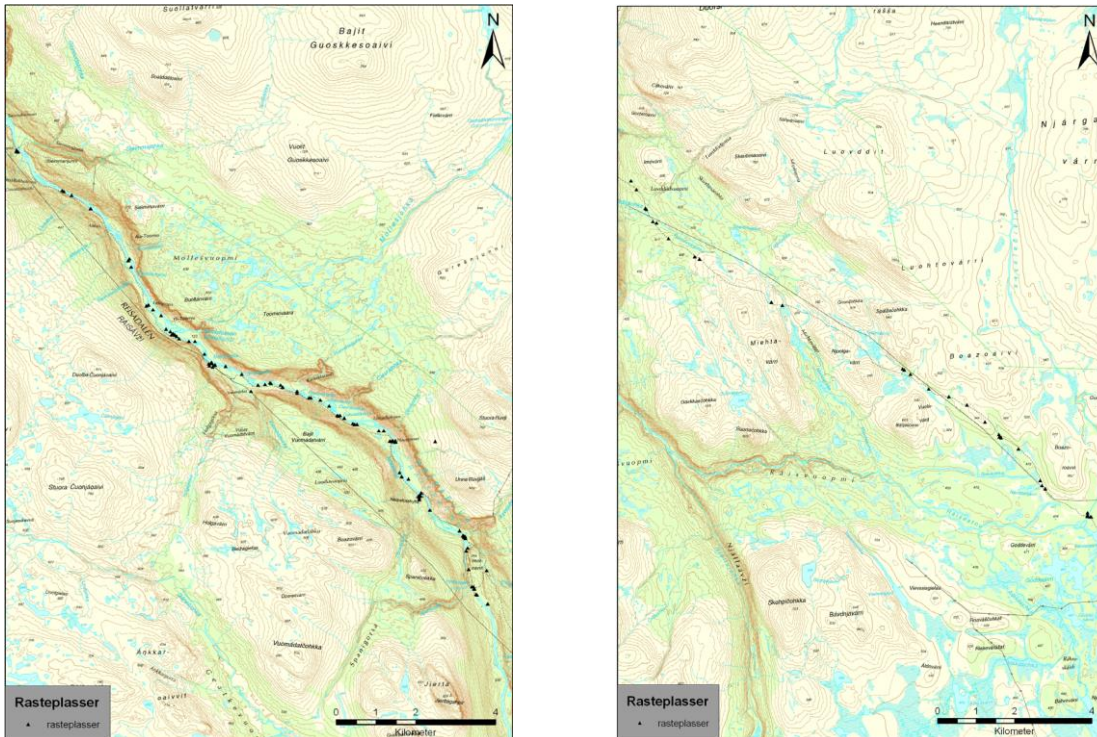
Hytte/vandrebu ved Miehtavárri-området. Det har vært fremmet ønske om å ha en hytte/vandrebu på stien mellom Reisavann og området Miehtavárri. Det oppleves som at avstanden mellom hyttene er i overkant lang for vandrere som ikke bruker telt.

8.6 Gapahuker, telt- og leirplasser

Det er en fast gapahuk, men ingen egne områder spesielt tilrettelagt for telting i RNP eller RLVO. Det er satt opp bord og benker og lignende ved Sieimma, Mollisfossen, Lille Mollis, Nausti og Nedrefoss nede ved elva. Utenom hyttene er det satt opp utedoer ved Mollis og Lille Mollis på østsiden av elva. Det er ikke utedo nede ved sikringshytta/badstua og teltplass på Nedrefoss.

Statskog Fjelltjenesten laget i 2003 en oversikt over mye brukte leirsteder langs Reisaelva på strekningen fra Sieimma til Nedrefoss. Den viser at det er et stort antall leirplasser og bålplasser langs elva. Mange av disse er i aktiv bruk i sammenheng med fiske. I forbindelse med at kulturminner ble registrert i 2010, ble også rasteplasser på strekningen Sieimma–Ráisjávri dokumentert. Sametinget registrerte da hele 83 rasteplasser mellom Sieimma og Imo, og 29 rasteplasser mellom Imo og Ráisjávri.

Figur 9-12: Registrerte rasteplasser på strekningene Sieimma–Imo og Imo–Ráisjávri

Kilde: Sametingets rapport etter registreringer av kulturminner, 2010

På noen av rasteplassene har brukerne selv bygget opp bord og benker og etablert bålplasser. Flere steder er det rester etter egenkonstruerte anlegg, ofte gapahuker av raier og presenning, særlig ved de gode fiskeplassene, og noen steder kan leirene bli stående hele sesongen. Fra skogen rundt blir det ofte tatt materialer til de provisoriske anleggene og ved til leirplassen. Dette vitner om mye bruk, og det kan tyde på at behovet for tilrettelegging er større enn det som er gjort i dag. Presset på gode leirplasser langs Reisaelva er stort. Det er mange brukere, men også ulike typer brukere av leirplassene, både fiskere, padlere, vandrere og turister.

Lenger ned i Reisadalen, utenfor nasjonalparken, har Reisa Elvelag satt opp flere gapahuker. Det var en del av et tilretteleggingsprosjekt etter driftsplanen for Reisa Elvelag (2006–2010). Tilretteleggingsplanen blir videreført i den nye driftsplanen (2011–2015). Noen av målsettingene er å bedre den generelle opplevelsen av å benytte Reisaelva som friluftss- og rekreasjonsområde både for innenbygds og tilreisende fiskere og turister, gjøre de utvalgte områdene bedre estetisk utformet, gjøre utvalgte steder langs elva bedre tilrettelagte for brukere med ulike behov, å nå ut med viktig informasjon på utvalgte steder, utvikle en miljøvennlig og bærekraftig profil samt å spre fiskere over et større område slik at det ikke blir overbelastning på enkelte områder som i dag har enkel tilgang.

I tillegg er det noen mer eller mindre faste leirplasser ved Ráisjávri. De blir særlig brukt under jakt om høsten og noe i forbindelse med bærplukking. Det er i 2017 satt opp toalett ved parkeringen og ved en av disse rasteplassene.

For å sikre at leirplasser og rasteplasser ikke er i konflikt med verneverdier og annen bruk, unngå slitasje på marka og skogen rundt samt få økt kvalitet på disse plassene, kan det gjøres tilretteleggingstiltak. Det kan være i form av gapahuker, teltplasser og rasteplasser. Et nøkternt omfang

av slike tiltak vurderes til ikke å redusere verdien på selve vassdraget. Gapahuker skal i så fall være åpne for allmennheten og ikke benyttes til overnatting eller lignende, og tilrettelegte telt-plasser skal kunne benyttes av alle og ikke reserveres eller okkuperes dersom de ikke er i bruk.

Retningslinjer for tilrettelegging av rasteplasser

Alle tekniske inngrep er i utgangspunktet forbudt i RNP. Det er ikke gitt særskilte unntak for tilrettelegging av rasteplasser. I utgangspunktet kun aktuelt hvis tiltaket er i tråd med de generelle unntaksbestemmelsene i verneforskriften og naturmangfoldloven § 48. Det må derfor gjennomføres en særskilt behandling av hver sak før bygging kan være aktuelt.

Unntaket er hvis tiltaket er del av et av forvaltningsmyndighetens skjøtselstiltak, dvs. nødvendig for å bevare naturtilstanden.

Overordnet plan for tilrettelegging på rasteplasser Sieimma til Imofossen

Skjemaet under omtaler de rasteplassene hvor det er tilrettelegging og/eller ønskelig med tilrettelegging. I de fleste tilfellene er det først og fremst snakk om å oppgradere eksisterende tilrettelegging. Noen få plasser tillates ytterligere tilrettelegging.

Merk at tilrettelegging med informasjon og skilting kan komme i tillegg til det som står her.

Navn	Status	Fremtidig tilrettelegging (fvm = forvaltningsmyndigheten)
Sieimma – øst	Bålplass, bord/benker, infotavle	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm
Sieimma – vest	Platting, bålplass, bord/benker, infotavle	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm
Disseltakka	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm
Spisskammerset	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm
Lille Mollis – øst	Enkel bålplass, bord/benker, toalett	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm

	Lille Mollis – vest	Enkel bålplass, bord/benker	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm
	Molliselvmunningen – øst	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm
	Mollisfossen	Gapahuk, opparbeidet plass, bålplass, bord/benker	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm
	Svartkulpen – nedre	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm
	Svartkulpen – øvre	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm
	Jomfruholmen	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm
	Voumatakkahytta	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende infrastruktur er tillatt etter avtale med fvm Kan utvides med bord/benker
	Trepunktstryket – øst	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm
	Mutasuanto – øst	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm
	Jervestilla	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm
	Čievraluokta – øst	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm
	Čievrastilla – øst	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm
	Nausti – vest	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm
	Naustihytta	Bålplass, bord/benker	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm Kan utvides med gapahuk
	Nedrefoss – øst	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm

			Kan utvides med gapahuk
	Nedrefosshytta	Bålplass, bord/benker	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm Kan utvides med gapahuk
	Avvejohka	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm
	Jorma	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm Kan utvides med bord/benker
	Imofossen	Enkel bålplass	Oppgradering av eksisterende er tillatt etter avtale med fvm Kan utvides med bord/benker

Design og materialbruk

Oppgradering av rasteplasser skal utføres med særlig høy kvalitet. Alle tiltak som skal gjennomføres, skal godkjennes av forvaltningsmyndigheten.

Materialbruken skal være i tråd med det som er gjort på anleggene ved Sieimma – vest (plattung) og ved Mollis (gapahuk). Farge skal være «tjæreaktig» type burmateak eller tilsvarende.

Utsnitt av gapahuken ved Mollisfossen

Utsnitt av plattung og bålplass ved Sieimma øst

8.7 Universell utforming

Når et område, en bygning eller et produkt er universelt utformet, skal hovedløsningen kunne brukes av alle, uten særløsninger. Dette er en viktig strategi for å oppnå et samfunn der flest mulig har anledning til å være selvstendige. Friluftsliv og aktivitetsmuligheter i nærmiljøet er viktig for god folkehelse.

Regjeringen sier i sin handlingsplan for universell utforming at alle kommuner i Norge bør ha minst ett friluftsområde som er tilgjengelig og brukbart for flest mulig. Fordi kravene til universell utforming er høye, og kan være uoppnåelige i naturlandskapet, brukes derfor gjerne begrepet

«tilgjengelig» når vi opparbeider naturområder til friluftsmål for alle. Et tilgjengelig friluftsområde som er forsøkt universelt utformet fungerer godt for de fleste. Det behøver ikke å bli mer kostbart, men det krever litt ekstra omtanke under opparbeidelsen. Det er ambisjoner om at deler av verneområdene RNP og RLVO skal være tilgjengelig.

Både forvaltningsmyndigheten og andre aktører har mål om at deler av nasjonalparken skal være universelt tilgjengelig. Det tilstrebes at alle nye anlegg skal bygges på en måte som gjør at de kan brukes av alle. Dette tas hensyn til i planlegging av hvert enkelt anlegg.

Anlegg som har universell tilgjengelighet

Besøkscenter nasjonalpark, Halti. Anlegget er utformet slik at alle kan bruke det uavhengig av funksjonsnivå.

Ovi Raishiin – Visitor Point Reisadalen. Anlegget er utformet slik at alle kan bruke det uavhengig av funksjonsnivå. Det er trinnløs adkomst til alle de åpne byggene og anleggene.

8.8 Drift og vedlikehold av infrastruktur

Det er gjort en betydelig innsats på tilretteleggingen i RNP/RLVO (se vedlagte oversikt). Dette representerer en service for alle som ferdes i områdene, både lokale og tilreisende. Ansvar for de enkelte anlegg eller objekter er i noen tilfeller litt uklart. Det **formelle eierskapet** for anlegg knytter seg i mange tilfeller til Statskog i kraft av at de er grunneier. Det er likevel ikke slik at Statskog dermed har **ansvaret** for drift og vedlikehold alene gjennom tilkjøring av ved, beising osv. Det er per i dag få konkrete avtaler som regulerer disse forholdene, men det jobbes med en konkret avklaring for hvert enkelt anlegg.

Forvaltningsmyndigheten for områdene har over mange år initiert og finansiert en rekke tilretteleggingstiltak. Det er også en rekke eldre tiltak som har ukjent historie, men som i dag representerer en viktig del av tilbudet for friluftsliv og rekreasjon i områdene. Verneområdestyret har derfor ved etablering overtatt en del infrastruktur.

Kostnader til drift og vedlikehold

Det er mange ulike parter som har ansvar for servicen i verneområdene. Fjelltjenesten har hatt en særlig viktig rolle siden de både er feltapparat for grunneier, har oppsynet på vegne av forvaltningsmyndigheten og har et betydelig oppdrag på vegne av Statens naturoppsyn (SNO). Finansiering i kombinasjon mellom disse partene gjør at oppsynets tilstedeværelse i områdene er såpass stor som den er i dag.

Det er beregnet et **totalt tidsbruk** for drift og vedlikehold på om lag 500 timer fordelt på 230 timer til tilsyn og enkelt vedlikehold og 270 timer til vedtransport og renovasjon. Det er årlig et forbruk på ca. 35 m³ ved på hytter og rasteplasser. Denne oversikten bygger på erfaringstall fra Fjelltjenesten. I grove trekk kan vi si at timene og kostnadene fordeler seg som vist i tabellen under.

Det er, ut fra erfaringstall fra de siste årene, beregnet at drift og vedlikehold som knytter seg til de offentlige partene er på om lag 460 timer, dvs. 12 ukeverk eller 3 månedsverk.

Oppgave	Totalt arbeidsbehov	Timer – fordeling		
		FVM	SNO	Statskog
Hytter – Sieimma, Luvddid	46	0	0	46
Hytter – grensehytter	102	30	18	54
Hytter – Reisadalen	51	40	11	0
Rasteplasser – Reisadalen	184	110	74	0
Annet, fiskestiger, forebygging	20	16	4	0
Stier, klopper, bruer mv.	42	4	38	0
Merking VO (formell)	16	16	0	0
SUM timer	461	216	145	100

Hvis vi legger til grunn finansieringen av oppgaver de to siste årene, har nasjonalparkstyret «tatt» ansvar for om lag 15 % av finansieringen knyttet til vedlikehold og drift, SNO 30 % og Statskog 20 %.

Klargjøring av ansvar – andre aktuelle bidragsyttere til drift og vedlikehold

Reisa nasjonalparkstyre har gjort vedtak i sak 3/15 den 19.02.2015 der styret klargjør at de vil kunne ta på seg eierskap og ansvar for drift og vedlikehold av eksisterende infrastruktur etter nærmere avtale med Statskog. Det vil utarbeides en særskilt avtale som fordeler eierskap og ansvar på de anleggene som allerede er bygget.

8.9 Brukerkonfliktstyring

Konflikter mellom brukere kan oppstå når to eller flere grupper «konkurrerer» om den samme «ressursen», og en av gruppene opplever at den andre gjør noe med muligheten til å gjøre aktiviteten eller opplevelsen de ønsker å oppnå. Konflikter kan oppstå uten at det kan løses gjennom håndheving av regelverk.

Konflikt mellom forvaltningen og brukere. Forvaltningsmyndigheten har et særskilt ansvar for å sikre bevaring av verneverdier. I noen tilfeller kan dette være i konflikt med brukerinteresser, for eksempel at brukere av elva ønsker at det bygges flere og større gapahuker nær elva, mens forvaltningen ønsker å ha minst mulig synlige inngrep. Det kan også være at brukere ønsker et område som oppleves som «urørt», men at forvaltningen setter opp informasjonsskilter eller tilrettelegger rasteplasser. I begge tilfellene er det avvik mellom målene til forvaltningen og brukergrupper. En måte å redusere konflikt på er at forvaltningen er tydelig på hvorfor den ene eller andre strategien velges.

Konflikter mellom rekreasjonsbrukere som gjør forskjellige aktiviteter. Konflikter kan oppstå mellom brukere som gjør ulike aktiviteter. Det oppstår gjerne når aktivitet eller bruk gjøres på samme sted til samme tid. Et eksempel kan være konflikt mellom elvebåttbrukere og fiskere eller mellom «stillehetssøkende» vandrere og «støyende» festing. Et virkemiddel kan være å skille brukergrupper i tid, f.eks. ved å innføre frivillige reguleringer på fisketid kontra kjøretid.

Holdningsskapende arbeid, informasjon og/eller håndheving av bestemmelser kan være et virkemiddel.

Under følger en oppsummering av ulike aktiviteter og virkemidler som kan brukes for å løse konflikter. Modellen er bearbeidet etter veilederen *Sustainable tourism in protected areas*.²³

Teknikker	Målsetting	Potensial for konfliktløsning
Informasjonsbrosjyrer	Gi informasjon	Begrenset
Nettsider mv.	Gi informasjon	Begrenset
Sosiale medier	Gi informasjon, få informasjon	Begrenset–middels
Diskusjonsnotater	Gi informasjon, få informasjon	Middels
Individuelle intervju med interessenter	Få informasjon	Middels
Åpne møter	Gi informasjon, få informasjon, kunnskapsdeling	Middels
Særmøter med interessegrupper	Gi informasjon, få informasjon, kunnskapsdeling, direkte påvirkning på beslutninger	Høyt
Workshops	Gi informasjon, få informasjon, kunnskapsdeling, direkte påvirkning på beslutninger	Høyt
Guidede turer	Gi informasjon, få informasjon, kunnskapsdeling	Middels

Hvilke brukerkonflikter kan være aktuelle?

Det har vært gjort lite spesifikt arbeid for å avdekke eksisterende brukerkonflikter i RNP/RLVO. Her følger en oversikt over noen slike konflikter som har vært tatt opp av enkeltpersoner og/eller grupper. Vi oppfatter ikke at det er særlig omfattende og dype brukerkonflikter, men at det er enkelte forhold som bør drøftes videre i aktuelle fora.

Tema	Kommentar	Mulig virkemiddel for konfliktløsning
Elvebåtferdsel/fiske	Når antall elvebåtpasseringer gjør at fiske må avbrytes så ofte at det påvirker fiskeopplevelsen negativt.	Tidsstyring

²³ <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284405435>

Bruk av lys på elvebåter i høstmørket	Når sterke lys påvirker andre brukere sin opplevelse. Lysforurensning.	Informasjon, annet holdnings- skapende arbeid, mulig regulering gjennom aktuelt lovverk
Bruk av motorsag og aggregat ved hytter og rasteplasser	Når støy påvirker andre brukere sin opplevelse negativt. Støyforurensning.	Informasjon, annet holdnings- skapende arbeid, mulig regulering gjennom aktuelt lovverk
Festing og fyll	Når festing og fyll påvirker andre brukeres naturopplevelse og trygghetsfølelse negativt.	Informasjon, annet holdnings- skapende arbeid, mulig regulering gjennom aktuelt lovverk
Forstyrrelser hunder	Hunder forstyrrer rein i sårbare tider av året, særlig ved Čárájávri på våren.	Informasjon, mulig regulering gjennom aktuelt lovverk
Trengsel ved Mollisfossen	Ved enkelte anledninger er det mange besøkende ved Mollisfossen og det blir trangt om plassen.	Fordeling av besøk over tid.

8.10 Strategi for besøkstelling og besøksundersøkelser

Besøkstelling har til hensikt å få data på hvor mange som bruker området som sådan, delområder eller enkeltlokaliteter. Kunnskap om brukere er viktige på flere nivå. Lokalt er det viktig for forvaltning, planlegging og styring av områdene. På regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå trenger vi slik kunnskap for politikktvikling, planlegging, rapportering og sammenligning. Det er under etablering et fellessystemer for besøkstelling og/eller besøkskartlegginger i Norges nasjonalparker.

Besøkstelling og besøksundersøkelser fra RNP/RLVO oppsummeres årlig i en egen «besøksrapport» som følger årsmeldingen.

RNP og RLVO grenser opp til et av de største villmarksområdene i Finland. Dette er en vernekategori under den finske skogloven. I dette området ligger også Finlands høyeste fjell, Halti. Området er populært som besøksområde. Det er av stor betydning at forvaltningsmyndighetene på begge sider av grensen samarbeider og utveksler kunnskap. Det er i 2020 etablert et «transboundary» samarbeid under [EUROPARC Federation](#).

Besøkstelling

Besøkstelling gjennomføres årlig på gitte lokaliteter. Det telles ikke på alle lokaliteter hvert år. Det brukes både automatiske besøkstellers (matter og pyrooptisk) og tellinger av hyttebøker.

Det er nå funnet en god metode for telling av antall båter på Reisaelva med hydrofon. Det jobbes videre med metodikk for å finne antall personer som fraktes med båtene.

Det har gjennom et Interreg-prosjekt med Finland gjennomført analyse av data fra Strava med vekslende hell.

LOKALITETER AKTUELLE FOR BESØKSTELLINGER MED (TELLERE) OG (HYTTEBØKER)

Besøksundersøkelser – et ledd i å sikre gode opplevelser

Det er gjennomført undersøkelser blant besøkende i og rundt RNP i hhv. 2006 og 2008. Det ble brukt ulike metoder for å få inn svar. Bruk av registreringskort (registrering av e-postadresser) og deretter utsending av elektronisk undersøkelse (Questback) ga flere svar enn direkte bruk av spørreskjema (i 2006). Det er ønskelig å ha en jevnlig utsjekk på kvalitative forhold knyttet til besøkende. Hvem er det som besøker RNP? Hvorfor er de her? Hva gjør de her? Og i hvor stor grad er gjester/brukere tilfreds med det de møter i og ved RNP? Det tas sikte på å gjennomføre undersøkelser i RNP hvert femte eller sjette år.

Det ble gjennomført en ny besøksundersøkelse i 2015. Se for øvrig vedlegg 5 for rutinebeskrivelse for besøksundersøkelse i RNP/RLVO.

De data som blir tilgjengelig fra undersøkelser må analyseres og drøftes. Deretter må det dras ut elementer for forbedringer som implementeres gjennom f.eks. tiltaksplaner.

8.11 Informasjon og merking

Å informere publikum om natur, kultur og vern er en sentral oppgave for verneområdestyrene og et viktig ledd i besøksforvaltningsstrategien.

Reisa nasjonalparkstyre samarbeider tett med flere aktører for å gi best mulig informasjon og veiledning til besøkende.

Det utarbeides en strategi for informasjon og formidling i samarbeid med Halti nasjonalpark-senter og Nordreisa kommune. I grove trekk avklarer denne følgende:

- Hvilken informasjon som skal formidles, tema.
- Hvordan det skal foregå (nett, annet digitalt, brosjyrer, plakater, annen formidling).
- Lokalteter for formidling og informasjon.
- Ansvarsfordeling mellom aktørene.

Det er allerede en del elementer som er avklart. Innfallsporter, startsteder og infopunkter er i stor grad definert som beskrevet tidligere i planen. Se også vedlegg for oversikt over lokaliteter for informasjon.

Overordnet sett vil mye av informasjonen mot publikum samles på nettstedet www.reisanasjonalpark.no. Dette er en nettside basert på ny mal for merkevarestrategien. Her vil aktørene som er under merkevaren lokalt for Reisa samle informasjon. Nettsiden ble lansert høsten 2017.

Informasjonssystemet i korte trekk

Nasjonalparkens system for informasjon og veiledning er under stadig utvikling, og vil utvikles videre i årene fremover. Halti nasjonalparksenter er ansvarlig for gjennomføring av en rekke tiltak. Status og planer for informasjonssystem oppsummeres under.

Verktøy – metode	På nett	Senter mv.	I felt (ute)	Samarbeid med	Status
Intro-utstilling på Halti		X		Halti nasjonalpark-senter	I bruk
www.reisanasjonalpark.no , samlet oversikt over all relevant informasjon om RNP	X			Halti nasjonalpark-senter og Nordreisa kommune	I bruk
Infoskjermer – kan sammenlignes med digitale informasjonsplakater, spesiallaget informasjonsløsning, kart på berøringsskjermer, fokus på overordnet informasjon om		X		Halti nasjonalpark-senter, finsk forvaltningsmyndighet og andre nasjonalparkstyrene i Troms	I bruk

kvaliteter i og rundt verneområdene					
Facebook	X			Halti nasjonalpark-senter	I bruk
Brosjyrer basert på ny design		X	X	Halti nasjonalpark-senter	Utvikles
Plakater		X	X		Utvikles
Mikroutstillinger (Sieimma, Nedrefoss)			X		Planlegges
Informasjon Ovi Raishiin		X	X	Halti nasjonalpark-senter	I bruk /utvikles

8.12 Markedsføring

Reisa nasjonalparkstyre anser ikke at vi har som oppgave å markedsføre verken Reisa nasjonalpark eller opplevelser i området, i den forstand å skulle «øke etterspørsel etter opplevelser i området». Disse oppgavene ligger blant annet til næringslivet og bedrifter.

Nasjonalparkforvaltningen har samtidig en viktig oppgave med å sørge for at markedsføringen som gjøres er basert på kvalitetssikret informasjon og gjeldende regelverk, samt å gi god informasjon til de som planlegger og/eller velger å besøke områdene.

8.13 Annen service og fasiliteter

Besøkssenter nasjonalpark – Halti

Halti er et bygg på Storslett som rommer en rekke funksjoner – bibliotek, næringshage, kontorer for lokale og regionale bedrifter og organisasjoner og museumsutstilling. Bygget er også definert som besøkssenter – nasjonalpark.

Bilder fra introutstillingen og ankomstområdet på Halti.

Ovi Raishiin

Ovi Raishiin (porten/døra til Reisadalen) er hovedinnfallsport til RNP. Anlegget eies og driftes av Halti nasjonalparksenter og har både informasjon og service til besøkende. Anlegget ligger om lag 9 km fra nasjonalparken, i enden av kjørbar vei.

Museumsutstilling

På Halti er det etablert en museumsutstilling om natur og kultur i Nord-Troms. Denne eies og driftes av Nord-Troms museum.

9 Saksbehandling og samarbeidsaktører i forvaltningssystemet

9.1 Aktørene i forvaltningssystemet for verneområdene, andre myndigheter og samarbeidspartnere

Klima- og miljødepartementet (KLD) er øverste myndighet for miljøforvaltningen i Norge. Departementet har ansvar for at den miljøvernpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. KLD er overordnet myndighet for forvaltningen av områder vernet etter naturmangfoldloven, inkludert tidligere naturvernloven. Det er KLD som formelt har gitt nasjonalparkstyret forvaltningsmyndigheten.

Miljødirektoratet er øverste fagmyndighet for verneområdeforvaltningen i Norge. Direktoratet gir faglig veiledning ved forvaltning av verneområder og er klageinstans for vedtak fattet av nasjonalparkstyret. Forvaltningsplaner for nasjonalparker skal faglig godkjennes av Miljødirektoratet. Det er direktoratet som oppnevner medlemmer til nasjonalparkstyret etter forslag fra kommuner, fylkesting og Sameting.

Statsforvalteren (tidligere fylkesmannen) har vært forvaltningsmyndighet for nasjonalparkene. Statsforvalteren i Troms og Finnmark hadde ansvaret for opprettelsen og forvaltningen av RNP og RLVO, før forvaltningsmyndigheten ble overført til nasjonalparkstyret. Statsforvalteren har klagerett på vedtak fattet etter naturmangfoldloven, jf. § 62, og har dermed også klagerett på vedtak fattet av nasjonalparkstyret. Klageinstans er Miljødirektoratet. Statsforvalteren har arbeidsgiveransvar for nasjonalparkforvalteren, og bistår med teknisk bistand og arkivfunksjoner m.m. for forvalteren.

Nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark og Ráisdúttarháldi landskapsvernområde ble opprettet i november 2011. Styret består av 5 medlemmer som foreslås av hhv. Nordreisa kommune (2), Sametinget (2) og fylkeskommunen (1). Hver har en personlig vara. Styrets medlemmer oppnevnes formelt av Miljødirektoratet og sitter innenfor den aktuelle valgperioden for sin institusjon. Styret overtok forvaltningsmyndigheten gjennom konstituering av styret i møte den 11.03.2011.

Nasjonalparkstyrene er fra 10.04.2016 å anse som en *juridisk person*, med myndighet til å inngå avtaler og påta seg forpliktelser innenfor de økonomiske rammene styret disponerer. Styret har med dette også mulighet til å stå som eier av bygg og anlegg (se ellers vedtektene for utdyping av styrets oppgaver). Fra november 2016 har styret delegert myndighet etter naturmangfoldloven §§ 69–71 og 73 vedrørende håndheving og sanksjoner ved eventuelle brudd på naturmangfoldloven. Delegeringen er ikke til hinder for at denne myndigheten også utøves av KLD, Miljødirektoratet eller Statsforvalteren.

Nasjonalparkforvalteren skal i samråd med nasjonalparkstyret sørge for en enhetlig og helhetlig forvaltning av nasjonalparken uavhengig av administrative grenser. Forvalterens hovedfunksjon er å være sekretariat for nasjonalparkstyret og faglig forberede alle styresaker. Denne skal gjennom sin saksbehandling bidra til at styret forvalter områdene i samsvar med naturmangfoldloven og verneforskriften og følger forvaltningslovens bestemmelser. Nasjonalparkforvalteren er underlagt nasjonalparkstyret i forvaltningen av nasjonalparken. Statsforvalteren har personalansvaret for forvalteren. Forvaltningsknutepunktet (forvalterens kontor) er i Haltibygget på Storslett, i henhold til styrets vedtak og vedtak fra Miljødirektoratet. Forvalteren er samlokalisert med Besøkssenter, Halti nasjonalparksenter, Fjelltjenesten og en rekke andre lokale, regionale og nasjonale institusjoner. Styret har delegert forvalteren myndighet til å treffe vedtak i saker som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftens spesifiserte dispensasjonsbestemmelser om ferdsel og motorferdsel, og i noen tilfeller etter naturmangfoldloven § 48 (se kapittel 6.5 om generelle dispensasjonsbestemmelser). Nasjonalparkstyret har siden opprettelsen delt forvalter med verneområdestyret i Kvæningen. Fra januar 2017 har det vært to forvaltere som samlet jobber for de to styrene.

Statens naturoppsyn (SNO) er en avdeling i Miljødirektoratet og miljøforvaltningens operative feltorgan. De er bl.a. ansvarlig for oppsyn i verneområdene. SNO sentralt kjøper tjenester fra Statskog Fjelltjenesten til å utføre oppsynsoppgaver i Nordland og Troms. Fjelltjenesten bidrar i

tillegg også med oppdrag direkte til nasjonalparkstyret på bl.a. gjennomføring av tiltak i verneområder, registreringer og driftstiltak.

Faglig rådgivende utvalg (RU). Styret skal samarbeide med berørte parter gjennom et bredt sammensatt rådgivende utvalg bestående av parter som blir berørt av nasjonalparken (se vedlegg 7). Man blir medlem av RU gjennom direkte invitasjon fra nasjonalparkstyret. Utvalget skal bistå med innspill til viktige prinsipielle saker, og nasjonalparkstyret bør ha minst ett årlig møte med RU. For medlemmene i RU har nasjonalparkstyret anledning til å dekke reise- og kostgodtgjøring etter statens satser, men ikke honorar.

Landbruksdirektoratet og Statsforvalteren i Troms og Finnmark – reindriftsavdelingen

Landbruksdirektoratet og reindriftsavdelingen bruker motorisert fremkomstmiddel i områdene både i forbindelse med utøvelse av sin myndighet og som eier av grensehyttene. Unntaket i verneforskriftene for motorferdsel i forbindelse med forvaltningsoppgaver er knyttet til forvaltning av naturvernområdene, ikke i forbindelse med andre forvaltningsoppgaver eller utøvelse av annen myndighet. For motorferdsel for et slikt formål må det foreligge en tillatelse etter verneforskriftene for RNP og RLVO. Det samme gjelder for oppsyn med egen eiendom, frakt av materialer og utstyr til hyttene, føring av ved osv. på lik linje med en privat grunneier.

Fylkeskommune – ansvar og myndighet

Fylkeskommunen er representert i nasjonalparkstyret for RNP og RLVO og i det faglig rådgivende utvalget. Fylkeskommunen er regional myndighet for arealforvaltning, vannforvaltning, forvaltning av vilt og innlandsfisk, friluftsliv og kulturminne. TFK har ansvar for arealplanlegging på fylkesnivå, samt at de veileder og bistår kommunene i deres planlegging.

Fylkeskommunen er regional myndighet for høstbare, ikke truede viltarter. De skal bidra til at man når det nasjonale målet om at høsting og annen bruk av levende ressurser ikke skal føre til at arter eller bestander blir utryddet eller truet.

Fylkeskommunen har ansvar for mange felt som angår friluftsliv i fylket, både knyttet til arealer, aktiviteter og tilrettelegging. Deres oppgave er bl.a. å være talsmann for allemannsretten, stimulere og motivere for friluftsliv, sikre og ivareta attraktive friluftsområder (gjennom fylkes- og kommuneplanlegging eller gjennom erverv av områder), forvalte og drifte statlig sikrede friluftsområder, tilrettelegge for friluftsliv og jakt og fiske, forvalte høstbare vilt- og fiskearter, samarbeide med frivillige organisasjoner og friluftsråd samt forvalte flere tilskuddsordninger.

Tylkeskommunen ved kulturetaten og Sametinget er miljøvernforvaltningens regionale apparat når det gjelder kulturminnevern og har forvaltningsansvaret for kulturminnene i RNP og RLVO.

Kommuner – ansvar og myndighet

RNP og RLVO ligger i sin helhet innenfor Nordreisa kommune, men grenser til Kåfjord kommune i Troms fylke og til Kautokeino kommune i Finnmark fylke. Det er viktige innfallsporter til verneområdene fra både Kåfjord og Kautokeino.

Kommunene er miljøforvaltningens lokale apparat og har mange oppgaver som berører RNP og RLVO, direkte eller indirekte. Kommunen har myndighet bl.a. etter naturmangfoldloven, plan- og

bygningsloven, viltloven, lakse- og innlandsfiskekloven, friluftsløven, motorferdselloven og forurensningsloven. Nordreisa kommune er representert i nasjonalparkstyret for RNP og RLVO og i det faglig rådgivende utvalget (RU). De andre kommunene har fått forespørsel om å delta i RU, men har så langt ikke takket ja.

Kommunen er den viktigste myndigheten på arealplanlegging. Kommuneplanens arealdel skal være med på å sikre en langsiktig, bærekraftig utvikling og forvaltning av areal-, natur- og kulturmiljøressursene i kommunen. Arealdelen skal vise hvor i kommunen utbygging kan skje og hvilke arealer som skal disponeres til landbruk, natur eller friluftsliv. Plan- og bygningsloven er den viktigste loven for å styre arealbruk utenfor vernede områder. Kommunen er derfor den viktigste myndigheten for planlegging i randsonen til RNP og RLVO. I kommuneplanens arealdel er det mulig å sette av et område som hensynssone for å sikre viktige naturverdier, med særlige hensyn til bl.a. naturmiljø, kulturmiljø og friluftsliv.

Kommunen er byggesaksmyndighet og behandler søknader etter plan- og bygningsloven. Krav om tillatelse etter plan- og bygningsloven kommer i tillegg til bestemmelsene i verneforskriftene, og søknader innenfor RNP og RLVO må ha tillatelse etter begge regelverk.

Kommunen er myndighet for det meste av viltforvaltningen, og hensynet til vilt skal innpasses i kommunal planlegging. Kommunen skal også utarbeide kart over viktige viltområder i kommunen for å sikre viltinteressene i arealplanleggingen. Disse kartene er bl.a. brukt som dokumentasjon av viktige viltverdier i RNP og RLVO.

Kommunens viktigste rolle med hensyn til fiskeforvaltning er å innpasse hensynet til fiskeinteressene og fiskens leveområder i kommunal planlegging. Kommunen har også særskilte myndighetsområder, bl.a. for merking av fredningssoner, pålegg om fiskekulturtiltak, pålegg om salg av fiskekort og åpning av friløp som hindrer fiskens frie gang.

Kommunens viktigste oppgave med hensyn til friluftsliv er å innpasse hensynet til friluftsliv i kommunal planlegging. Kommunen har særskilt myndighet i friluftsløven til å regulere ferdsel i utmark, som ridning, sykling mv., og de kan regulere ferdsel på visse friluftsområder, sperre særlig utsatte områder og fjerne ulovlig oppsatte skilt og gjerder mv.

Kommunen er den sentrale myndigheten i forvaltning av motorferdselloven. Kommunen kan gi generelle tillatelser etter vedtak og spesielle tillatelser etter søknad. Kommunen har myndighet til å foreslå isfiskeløyper og – fordi Nordreisa kommune er i Nord-Troms – rekreasjonsløyper. Løypene vedtas av Statsforvalteren. I Nordreisa er det også vedtatt en kommunal forskrift om motorferdsel på Reisavassdraget. Reglene etter motorferdselloven gjelder ved siden av verneforskriften, og det kreves tillatelse etter begge regelverk innenfor RNP og RLVO.

Kommunen har myndighet på flere felt etter forurensningsloven. Saker som kan være relevant i RNP og RLVO er at kommunen skal sørge for innsamling av forbruksavfall, har plikt til å ta imot det, skal ha anlegg for behandling av det og kan pålegge opprydding av avfall. Kommunen har plikt til å sørge for oppsetting og tømning av avfallsbeholdere på utfartssteder og mye besøkte offentlige steder der man må regne med at avfall vil bli gjensatt dersom ingen andre virksomheter har slik plikt. Det er bl.a. aktuelt for innfallsportene til RNP og RLVO. Kommunen kan tillate eller forby åpen brenning av avfall.

Nordreisa kommune er også en viktig samarbeidspartner siden kommunen er oppnevnt som Nasjonalparkkommune og Nasjonalparklandsby.

Halti nasjonalparksenter

Opprettelsen av nasjonalparksenter i Norge er gjort på bakgrunn av Stortingsmelding nr. 62 (1991–92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*. Meldingen fremhever informasjon om nasjonalparker som et viktig satsingsområde og understreker «en bør ta sikte på å dekke opp alle de viktigste nasjonalparkene enten med egne sentra eller gjennom regionale sentra der det gis informasjon om flere nasjonalparker». Det er nå opprettet 13 nasjonalparksentre i landet, og Miljødirektoratet har ansvar for å følge opp ordningen. Det er etablert en egen tilskuddsordning og autorisasjonsordning knyttet til sentrene. For å bli autorisert skal senteret oppfylle et sett kriterier som gjelder innhold og aktivitet, profil, lokalisering, finansiering av drift, mål og målgruppe, kompetanse og service. Avtalen er begrenset til fem år av gangen. Halti nasjonalparksenter ble åpnet i 2004. Autoriserte sentre får årlig støtte til daglig drift.

Nord-Troms museum, Halti kvenkultursenter og Halti næringshage

Forvaltningsknutepunktet for RNP og RLVO er på Haltibyget på Storslett. Her er vi samlokalisert med nasjonalparksenter og Statskog Fjelltjenesten/SNO. I tillegg er det en rekke andre viktige aktører som vi samarbeider med i større eller mindre grad, bl.a. Halti kvenkultursenter, Halti næringshage med bedrifter, Nord-Troms museum og den offentlige turistinformasjonen. På Haltibyget er det samlet ulik kompetanse som kan dra gjensidig nytte av hverandre.

Metsähallitus – Finland

RNP og RLVO grenser mot et definert villmarksområde i Finland. Dette er ikke et verneområde etter naturvernlov, men etter finsk skoglov. Området er et av de viktigste fjellområdene i Finland. Blant annet ligger Finlands høyeste fjell på grensen mot Norge. Området er viktig som destinasjon for vandring og skigåing (Nordkalottruta), men også som område for tradisjonell jakt og fiske. De senere år har det vært jobbet med et tettere forvaltningssamarbeid mellom vernemyndighetene i Finland og Norge. Samordnet besøksforvaltning er hovedprioritet. Samarbeidet formaliseres nå gjennom sertifisering som «transboundary» park under EUROPARC Federation.

9.2 Saksbehandlingsrutiner

1. Alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon etter verneforskriften sendes forvaltningsmyndigheten, dvs. nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark og Ráisdúttarháldi landskapsvernområde. Dette gjøres til Statsforvalterens post-/e-postadresse: Statsforvalteren i Troms og Finnmark, Postboks 700, 9815 Vadsø, sftfpost@statsforvalteren.no. Her blir søknaden registrert i offentlig postjournal og satt opp som sak for nasjonalparkforvalteren.
2. Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelser enn det som gjelder etter annet lovverk. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften før de eventuelt vurderes etter annet lovverk. Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres av annet lovverk.
3. Nærmere retningslinjer for saksbehandling er gitt under de enkelte brukerinteressene. Det er viktig at man i all saksbehandling gjør en samlet vurdering med tanke på tiltakets virkning på alle

typer verneverdier og forholdet til øvrige brukerinteresser. Alle sakene skal vurderes etter naturmangfoldloven §§ 8–12.

4. Ved brudd på vilkår i en tillatelse skal forvaltningsmyndigheten vurdere om saken skal behandles på ny og eventuelt omgjøre opprinnelig vedtak, eventuelt inndra tillatelsen. Brudd på vilkår kan tillegges vekt ved behandling av senere søknader.

5. Både Statens naturoppsyn og forvaltningsmyndigheten er ansvarlig for vurdering av og anmeldelse ved brudd på vilkår og verneforskrift.

6. Alle enkeltvedtak fattet med hjemmel i verneforskrift og naturmangfoldloven § 48 skal registreres i Miljøvedtaksregisteret. Statsforvalteren i Troms og Finnmark og berørte kommuner skal ha kopi av alle vedtak. Oppsyn lokalt, Miljødirektoratet og reinpolitiet skal ha kopi av saker som gjelder motorferdsel, anmeldelser og sanksjoner. I saker som berører reindriften skal Landbruksdirektoratet og reinbeitedistrikter ha kopi. I saker som berører kulturminner skal Sametinget og fylkeskommunen ha kopi. I tillegg skal eventuelt andre berørte parter, for eksempel grunneiere, ha kopi.

7. I saker som omhandler kulturminner skal kulturminnemyndighetene i fylkeskommune og Sametinget involveres.

8. Vedtak etter verneforskriften er enkeltvedtak og kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Hvem som er part eller har rettslig klageinteresse må vurderes i den enkelte sak. Fristen for å klage er tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtak er kommet frem til vedkommende part, fra den dagen underretning ble offentlig kunngjort eller fra det tidspunkt man burde ha fått eller burde ha skaffet seg kjennskap til vedtaket, jf. forvaltningsloven § 29.

9. Miljødirektoratet er klageinstans for vedtak fattet av nasjonalparkstyret. Klage på vedtak sendes til Miljødirektoratet via nasjonalparkstyret. Nasjonalparkstyret vurderer om det har fremkommet nye saksopplysninger som tilsier at vedtaket kan omgjøres. Dersom nasjonalparkstyret opprettholder sitt vedtak, skal klagen oversendes Miljødirektoratet, som foretar endelig behandling og vedtak.

Forholdet til annet lovverk i saksbehandlingen

I nasjonalparken gjelder lovverk parallelt, og man må forholde seg til flere lovverk i en og samme sak. I en byggesak vil man for eksempel både trenge tillatelse fra nasjonalparkstyret etter verneforskriftene og tillatelse fra kommunen etter plan- og bygningsloven. Ved søknad om motorferdsel vil man (med noen unntak) trenge dispensasjon både fra verneforskriften og fra motorferdselloven.

Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelser om bruk og tiltak i nasjonalparken enn det som gjelder etter annet lovverk. Derfor bør søknader om tiltak, motorferdsel og lignende behandles av nasjonalparkstyret før de behandles etter annet regelverk (jf. kapittel om saksbehandling).

Vernevedtaket endrer ikke eiendoms- og rettighetsforholdene, men det kan endre bruks- og eiendomsrettens innhold gjennom de restriksjoner som gis på bruk og fysiske tiltak.

Med mindre det fremgår av verneforskriften, endres ikke grunneiers rettigheter og plikter. Grunneier kan nekte tiltak og inngrep på egen eiendom i tråd med gjeldende lovverk.

Oppfølging av ulovligheter

For å ivareta formålet med opprettelsen av verneområdene skal eventuelle overtredelser av lovverket følges opp. Ved dokumentasjon av lovbrudd i felt vil oppsynet kunne reagere med anmeldelse til politiet, advarsel eller informasjon. Reaksjonsformen vil avhenge av alvorlighetsgraden. Oppsynet rapporterer også til nasjonalparkstyret.

Nasjonalparkstyret har et selvstendig ansvar for å reagere på lovbrudd som blir kjent for styret. Dette kan skje gjennom politianmeldelse og/eller rapportering til Statsforvalteren/Miljødirektoratet for forvaltningsmessige reaksjoner.

I tillegg har nasjonalparkstyret fra november 2016 fått delegert myndighet til selv å sanksjonere mot overtredelser av naturmangfoldloven. Statsforvalteren er delegert myndighet for naturmangfoldloven § 69–73.

Nasjonalparkstyret er delegert myndighet for naturmangfoldloven § 69 første ledd, § 70 andre ledd, § 71 første ledd og § 73 første ledd. Se lovdata.no for hele naturmangfoldloven. Her kort oppsummert:

§ 69 Retting og avbøtende tiltak. Denne paragrafen gir myndighetene hjemmel til å pålegge en ansvarlig å stanse pågående ulovlige arbeider og/eller treffe vedtak om retting av det ulovlig etablerte forholdet.

§ 70 Uforutsette miljøkonsekvenser av lovlig virksomhet. Denne paragrafen retter seg mot forhold som i utgangspunktet er lovlig, men som innebærer uforutsette og vesentlige konsekvenser for naturmangfoldet. Når slik skade har inntruffet, kan myndighetene pålegge den ansvarlige å treffe tiltak (gjenoppretting) dersom det kan skje uten særlig ulempe for den ansvarlige.

§ 71–72 Direkte gjennomføring og bruk av andres eiendom. Disse paragrafene gir myndighetene mulighet til å sørge for iverksetting av tiltak for den ansvarliges regning når pålegg etter §§ 69 og 70 ikke blir etterkommet, eller dersom det haster av hensyn til naturmangfoldet eller det ikke kan påvises noen ansvarlig.

§ 73 Tvangsmulkt. Paragrafen er et pressmiddel myndighetene kan benytte for å sikre gjennomføring av lovens bestemmelser. Tvangsmulkt fastsettes når en overtredelse er avdekket og pålegg om retting eller unnlattelse av å oppfylle en plikt ikke er etterkommet. Tvangsmulkt kan være et engangsbeløp eller løpe så lenge overtredelsen varer.

§ 74 Overtredelsesgebyr. Myndigheten kan ilegge overtredelsesgebyr i tråd med gjeldende paragrafer og punkter. Fysiske personer kan bare ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser.

§ 75 Straff. Paragrafen angir strafferammen for overtredelser av naturmangfoldloven, som er bot eller fengsel inntil ett år eller fem år ved grove overtredelser. Et lovbrudd i nasjonalparken kan også være et brudd på andre lover i tillegg til et brudd på naturmangfoldloven, og vil dermed

også berøre andre myndigheter. Eksempelvis skal kommunene følge opp brudd på plan- og bygningsloven og motorferdselloven, mens Landbruksdirektoratet skal følge opp brudd på reindriftsloven. Nasjonalparkstyret bør i hver enkelt sak vurdere hvilke andre myndigheter det kan være relevant å henvende seg til og eventuelt samarbeide med om utveksling av informasjon og oppfølging av saken.

10 Oppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) har tilsynsmyndighet i RNP og RLVO etter naturoppsynsloven. Den hjemler oppsynsmyndighet gjennom kontroll etter bestemmelser gitt i naturmangfoldloven, viltloven, motorferdselloven, lakse- og innlandsfiskeloven, friluftsløven, kulturminneloven og deler av forurensningsloven.

I tillegg til tradisjonelt oppsyn og kontrollvirksomhet, kan SNO utføre praktiske forvaltningsoppgaver som skjøtsel, registrering og dokumentasjon, informasjon, veiledning og tilrettelegging på vegne av forvaltningsmyndigheten for verneområder, f.eks. nasjonalparkstyret. SNO har lokalkontorer blant annet i Troms. Den sentrale administrasjonen av SNO er organisert som en egen avdeling i Miljødirektoratet.

I Troms løser SNO mange oppgaver gjennom at SNO sentralt kjøper tjenester/personell fra Statskog Fjelltjenesten. Dette gjelder blant annet oppsyn i RNP og RLVO, oppsyn med motorferdsel og arbeid med registrering av fredet rovvilt. Fjelltjenesten har gjennom dette samme myndighet som øvrige SNO-personell.

Fjelltjenestens oppdragsportefølje er tredelt. De har oppdrag for Statskog som grunneier, for Landbruks- og matdepartementet med hensyn til ikke-kommersielle grunneieroppgaver som bl.a. tilrettelegging for friluftsliv, samt oppdrag for Klima- og miljødepartementet gjennom tjenestesalg til SNO. Fjelltjenesten er organisatorisk tilknyttet det enkelte regionkontor innen Statskog, her Statskog Troms.

De konkrete oppgavene som SNO/Fjelltjenesten skal gjennomføre det enkelte år for de lokale vernemyndighetene, avtales i den årlige bestillingsdialogen mellom forvaltningsmyndigheten og SNO. Bestillingsdialogen er en fast, årlig møte- og rapporteringsordning. Ofte utfører Statskog Fjelltjenesten oppdragene for sine tre oppdragsgivere i kombinasjon.

Ifølge den gjeldende verneforskriften kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til oppføring av bygninger i forbindelse med oppsyn. I den nye malen for verneforskrifter er ikke dette nevnt spesielt. Det har ikke vært søkt om bygging av nye oppsynshytter etter at verneområdene ble opprettet. Vi vurderer at behovet for overnattingssted for naturoppsynet er dekket med de eksisterende hyttene.

Naturoppsynet kan utføre oppsyn ved hjelp av motoriserte fremkomstmidler, og SNO og Statskog Fjelltjenesten benytter både snøscooter, elvebåt med vanlig motor og med vannjet, samt ATV. Motorferdselen skal likevel skje skånsomt og så begrenset som forholdene tillater. Det vil si at også ved motorferdsel i oppsynssammenheng skal det vises hensyn til natur- og kulturverdier, og det skal tas hensyn til andre brukere, deriblant til reindriftsnæringen. Det er

viktig at naturoppsynet vet når og hvor det er rein i områdene, og at det er god og tett dialog med reinbeitedistriktene.

Statskog Fjelltjenesten kjører i RNP og RLVO både i forbindelse med naturoppsyn og for grunneier ved oppsyn på egen eiendom. Ofte utføres oppdrag for flere oppdragsgivere på samme tur. Unntaket i verneforskriftene for motorferdsel i forbindelse med oppsynsoppgaver er knyttet til oppsyn etablert med hjemmel i lov, for eksempel oppsyn med hjemmel i naturoppsynsloven.

Motorferdsel som i hovedsak gjelder private oppdrag eller for andre oppdragsgivere enn forvaltningsmyndighet og SNO er ikke unntatt reglene i verneforskriftene. Forbudet mot motorferdsel både i verneforskriftene og i motorferdselloven gjelder også grunneiers ferdsel på egen eiendom. Det vil si at unntaket om motorferdsel for oppsyn ikke gjelder kjøring for andre formål. Dersom Statskog som grunneier har behov for å føre tilsyn med eiendommen, frakte materialer og utstyr til sine hytter, utføre transport i forbindelse med utleie, føre ved til hyttene osv., må de søke på linje med en privat grunneier. Dette er for øvrig i overensstemmelse med motorferdsellovens bestemmelser. Det har vært gitt dispensasjon i forbindelse med grunneieroppsyn i RNP og RLVO, sist i 2008.

11 Litteraturliste

Det er et svært omfattende materiale og kilder som er lagt til grunn i utarbeidelsen av denne forvaltningsplanen og forarbeidet gjort av arbeidsgruppa. Alt dette er oppsummert i vedlegg til planen.

12 Vedlegg

Vedlegg til planen følger som eget dokument.

Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde

Reisa nasjonalpark er 803 km² stor og består av canyon, lakseelv, bekkedaler, våtmarker og fjellplatå. Reisdalen strekker seg i nordvestlig retning fra et viddelandskap i sørøst gjennom et mer alpint landskap nærmere kysten i nordvest. Naturen er spesiell, med trange daler og kløfter som skjærer seg ned som en stor canyon i fjellvidda omkring.

Verneformålet i Reisa nasjonalpark omfatter å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde. Landformene i nasjonalparken er særpregede, og langs dalføret finnes en rekke fosser, med Mollisfossen og Imofossen som de mest kjente. Videre innehar området et rikt plante- og dyreliv, som også skal bevares i henhold til verneforskriftens formål. En viktig del av verneformålet er også at allmennheten skal ha adgang til friluftsliv i verneområdet.

Ráisduottarháldi landskapsvernområde omfatter høyfjellsområdet vest for Reisa nasjonalpark, og inkluderer Ráisduottarháldi-toppen samt Finlands høyeste fjell. Verneformålet med landskapsvernområdet er «å bevare et særpregede høgfjellsområde med løsavsetninger av stor naturhistorisk verdi, og å gi allmenheten adgang til friluftsliv».

Kontaktinformasjon Reisa nasjonalparkstyre

Telefon: 77 64 22 22 | 77 64 22 21
E-post: fmtrakb@fylkesmannen.no | fmtrrub@fylkesmannen.no
Nett: <https://www.nasjonalparkstyre.no/Reisa-nasjonalpark/>
Postadresse: Statsforvalteren i Troms og Finnmark, Postboks 6105, 9291 Tromsø
Besøksadresse: Hovedveien 2, 9151 Storslett